لوي ګناهونه

د دوږخ لمبې دي

Download from:aghalibrary

تاليف:
مولوي عبد الهادي "حماد"

د دې کتاب ټول حقوق د خپروونکي سره خوندي دي!

د کتاب پېژندنه:

- د کتاب نوم　:............ لوي ګناهونه د دوږخ لمبې دي
- تاليف　:............. مولوي عبدالهادي "حماد"
- کمپوز او ډيزاين　:.....د حمادېې مدرسې د کمپيوټر څانګه
- د چاپ شمېر　:..................................(۱۰۰۰)
- د چاپ کال　:.......۱۳۹۴هل مطابق د ۱۴۳۶هق کال
- د چاپ وار　:.............................. لومړی وار
- خپروونکی　:.....مدرسة العلوم الاسلامية الحمادية
- اړيکي　:........۰۷۰۰۳۷۴۵۲۴/ ۰۷۰۰۳۰۸۹۲۹
- پته　:..لويه ويالهِ، فاميلی پله ته څېرمه -کندهار

Download from:aghalibrary

د مضامينو فهرست

شمېره	لړليک	مخ

١. مقدمه ٨
٢. لومړی لويه ګناه: د الله ﷻ سره شريک نيول..... ١٢
٣. شرک اکبر (لوی شرک) ١٣
٤. شرک اصغر (ريا کول): کوچنی شرک ١۴
٥. دوهمه لويه ګناه: په ناحقه د مؤمن وژل.......... ١٦
٦. درېيمه لويه ګناه: سحر او جادو کول ١٨
٧. څلورمه لويه ګناه: لمونځ نه کول ٢۴
٨. پنځمه لويه ګناه: زکات نه ورکول ٢٧
٩. شپږمه لويه ګناه: بې له عذره روژه خوړل ٢٩
١٠. اوومه لويه ګناه: د توان لرلو سره حج نه کول...... ٣٢
١١. اتمه لويه ګناه: د مور او پلار ځورول........... ٣۴
١٢. نهمه لويه ګناه: د خپلوی او قرابت پرې کول....... ٣٦
١٣. لسمه لويه ګناه: زنا کول...................... ٣٨

Download from:aghalibrary

۱۴. (۱۱) لويه ګناه: لواطت کول ۳۹
۱۵. (۱۲) لويه ګناه: سود کول ۴۴
۱۶. (۱۳) لويه ګناه: د يتيم مال په ظلم خوړل.......... ۴۵
۱۷. (۱۴) لويه ګناه: پر الله ﷻ او پر رسول ﷺ ۴۷
۱۸. (۱۵) لويه ګناه: د جهاد په ډګر کې تېښته کول.... ۴۹
۱۹. (۱۶) لويه ګناه: د مشرتوب څخه ناوړه ګټه ۵۱
۲۰. (۱۷) لويه ګناه: لويي، فخر او خيال کول ۵۲
۲۱. (۱۸) لويه ګناه: په دروغو شاهدي ورکول........ ۵۴
۲۲. (۱۹) لويه ګناه: شراب چيښل ۵۵
۲۳. (۲۰) لويه ګناه: قمار کول ۵۷
۲۴. (۲۱) لويه ګناه: مسلمان د زنا په تور نيول يا هم... ۵۸
۲۵. (۲۲) لويه ګناه: په بيت المال کې خيانت کول..... ۶۰
۲۶. (۳۳) لويه ګناه: غلا کول ۶۲
۲۷. (۲۴) لويه ګناه: د غلا لپاره لار نيول ۶۳
۲۸. (۲۵) لويه ګناه: په ناحقه قسم اخيستل چې په ۶۴
۲۹. (۲۶) لويه ګناه: ظلم کول........................ ۶۶
۳۰. (۲۷) لويه ګناه: د الله ﷻ د رحمت څخه نااميدي. ۶۸
۳۱. (۲۸) لويه ګناه: حرام خوړل ۷۱
۳۲. (۲۹) لويه ګناه: ځان خپله وژل.................... ۷۲
۳۳. (۳۰) لويه ګناه: دروغ ويل ۷۳
۳۴. (۳۱) لويه ګناه: په قضا کولو کې خيانت کول ۷۵
۳۵. (۳۳) لويه ګناه: رشوت اخيستل ۷۷
۳۶. (۳۳) لويه ګناه: ښځه چې د نارينه په ډول ځان ... ۷۸
۳۷. (۳۴) لويه ګناه: د بولو څخه ځان نه ساتل........ ۷۹

Download from:aghalibrary

۳۸. (۳۵) لويه ګناه: په عبادت کي ريا کول ۸۰
۳۹. (۳٦) لويه ګناه: د دنيا لپاره علم کول او علم پټول ۸۳
۴۰. (۳۷) لويه ګناه: خيانت کول ۸٦
۴۱. (۳۸) لويه ګناه: احسان اچول ۸۷
۴۲. (۳۹) لويه ګناه: د الله جَلَّ جَلَالُهُ تقدير نه منل ۸۸
۴۳. (۴۰) لويه ګناه: د خلګو عيبونه لټول ۹۰
۴۴. (۴۱) لويه ګناه: چغلګري کول.................... ۹۱
۴۵. (۴۲) لويه ګناه: لعنت ويل ۹۲
۴٦. (۴۳) لويه ګناه: په وعده وفا نه کول............. ۹۳
۴۷. (۴۴) لويه ګناه: سحر، جادو او د نومګر وړاندوينا ۹۴
۴۸. (۴۵) لويه ګناه: خاوند خوابدی کول ۹۵
۴۹. (۴٦) لويه ګناه: عکس اخيستل او د ځان سره ساتل ۹۸
۵۰. (۴۷) لويه ګناه: د غم په وخت کي بې صبري کول. ۱۰۰
۵۱. (۴۸) لويه ګناه: تر لاس لاندي خلک ټيټ بلل، .. ۱۰۲
۵۲. (۴۹) لويه ګناه: همسايه ځورول.................. ۱۰۴
۵۳. (۵۰) لويه ګناه: مسلمان ځورول، لکه: تور لګول ۱۰٦
۵۴. (۵۱) لويه ګناه: غريبان خلک سپک بلل او ځان.. ۱۰۷
۵۵. (۵۲) لويه ګناه: پايڅې تر بجلکو کښته کول ۱۰۹
۵٦. (۵۳) لويه ګناه: وربښتم، سره او سپين زر ۱۱۰
۵۷. (۵۴) لويه ګناه: د الله جَلَّ جَلَالُهُ د نامه پرته د بل چا په . ۱۱۱
۵۸. (۵۵) لويه ګناه: قوم يا نسب بدلول............. ۱۱۲
۵۹. (۵٦) لويه ګناه: کجبحثي کول ۱۱۳
٦۰. (۵۷) لويه ګناه: اوبه منعه کول.................. ۱۱۴
٦۱. (۵۸) لويه ګناه: په پيمانه يا ترازو کي کموال ۱۱۵

Download from:aghalibrary

٦٢. (٥٩) لويه ګناه: د الله جَلَّالهُ د عذاب او فيصلې ١١٧
٦٣. (٦٠) لويه ګناه: د الله جَلَّالهُ دوستان ځورول........ ١١٩
٦٤. (٦١) لويه ګناه: د جماعت لمونځ نه کول ١٢٠
٦٥. (٦٢) لويه ګناه: داسي وصيت کول چي ځيني ١٢١
٦٦. (٦٣) لويه ګناه: مکر او چم کول.............. ١٢٤
٦٧. (٦٤) لويه ګناه: د مسلمانانو جاسوسي کول..... ١٢٤
٦٨. (٦٥) لويه ګناه: اصحابو کرامو ته بد ويل ١٢٧
٦٩. (٦٦) لويه ګناه: د محمد ﷺ د نامه د اورېدو ... ١٣٠
٧٠. (٦٧) لويه ګناه: قرآن کريم تر يادولو وروسته ١٣٣
٧١. (٦٨) لويه ګناه: د اړتيا پرته عورت لڅول........ ١٣٤
٧٢. (٦٩) لويه ګناه: د لمونځ کوونکي مخ ته تېرېدل .. ١٣٦
٧٣. (٧٠) لويه ګناه: داسي چا ته جماعت ورکول چي . ١٣٧
٧٤. (٧١) لويه ګناه: د لمانځه صفونه نه برابرول ١٣٨
٧٥. (٧٢) لويه ګناه: تر امام وړاندي رکوع، سجدې .. ١٣٩
٧٦. (٧٣) لويه ګناه: د ښځي يوازي سفر کول ١٤٠
٧٧. (٧٤) لويه ګناه: د جمعې لمونځ نه کول ١٤١
٧٨. (٧٥) لويه ګناه: په دې نيت د يو چا څخه پور کول ١٤٣
٧٩. پای ١٤٤

Download from:aghalibrary

Download from:aghalibrary

بسمه تعالی

مقدمه

نَحْمَدُهٗ وَنُصَلِّيْ وَ نُسَلِّمُ عَلٰى رَسُوْلِهِ الْكَرِيْمِ ۞

درنولوستونکو!

څښتن تعالي ﷻ د بشريت د ژوندانه د سمون او ټکاو لپاره تر ټولو قوانينو ستر او غوره قانون قرآن کريم رالېږلي دئ، څوک چي منګولي ورباندي ټينګي کړي او د عمليت ويار يې ځان ته خپل کړي نو د دنيا او آخرت سرلوړي به يې په برخه وي؛ ځکه د اصحابو کرامو رضي الله عنهم ژوند د دغه خبري دثبوت لپاره ښه بېلګه ده. دوی مبارکانو ته الله ﷻ د دغه قرآن د عمل کولو په برکت په دنيا کي داسي ژوند او برياوي ور په برخه کړي چي تر نن پوري يې د دنيا کفار ګوته په غاښ کښېنولي دي او په آخرت کي هم الله جل جلاله د داسي ژوند وعدې ورکړي دي، چي انسان ته دا حس ورېخښي چي کاشکي موږ هم د دوی د ژوند ملهواي.

په دغه قرآن کريم کي الله ﷻ پنځه (۵) شيان ښودلي دي:

لومړی (امر) يعني الله ﷻ په دغه قرآن کي ځيني داسي شيان ښودلي دي، چي انسانان اړ دي چې هغه کارونه ترسره کړي . د يادوني وړ ده چې دغه امر په دې معنا نه دئ چي الله ﷻ د داسي کار و کولو ته انسانان اړ کړي دي، چي د دوی تر توان وتلي دي او يا پر دوی باندي تېری او ظلم دئ، بلکي ټول داسي کارونه دي چي په دنيا کي د انسانانو د ژوند سمون په راځي.

دوهم شی چي الله ﷻ په قرآن کي ښودلی دئ (نهي) دئ يعني اللهﷻ د يو لړ کارو څخه انسانان منعه کړي دي. د دې کارونو په منع کي هم د داسي کار څخه منعه نه ده راغلې، چي د انسان دي گټه پکښې وي او دی دي ځني منع سوی وي، بلکي ټول داسي کارونه دي چي د انسان د نوي ژوند تاوانونه پکښي نغښتي دي.

درېيم (وعد) دئ يعني الله ﷻ په قرآن کريم کي د هغه انسانانو لپاره د جنت وعده کړې ده، چي په دنيا کي د الله ﷻ او د رسول الله ﷺ تابعداري کوي.

څلورم (وعيد) يعني الله ﷻ په قرآنکريم کي د هغه کسانو لپاره د سخت عذاب وعده کړې ده، چي د اللهﷻ او د **محمد** ﷺ تابعداري نه کوي.

پنځم (قصص) دي يعني اللهﷻ په قرآن کريم کي د پخوانيو انبياوو، رسولانو او امتون قصې بيان کړي دي د دې لپاره چي دا امت د هغو پخوانيو امتونو د حالاتو څخه عبرت واخلي چي پر دوي باندي تېر سوي دي.

په معاصر وخت کي چي اوسنی امت د نبوي وړانگو څخه ډېر ليري دئ، شيطان د خپلي واکمنۍ د غښتلي کولو لپاره ډول – ډول

دسیسې په کار اچولي دي تر څو خپل پیروان ډېر کړي او ټوله د دوږخ و کندو ته وغورځوي. خلګ د ښو کارونو و کولو ته زړه نه ښه کوي، بلکي یو درونډ بار ورته ښکاري او بدو کارونو ته په مینه – مینه ورځغلي او حال دا چي د قرآن کریم د مهمو ارکانو څخه یو د بدو کارونو څخه منعه ده او الله ﷻ د دې امت د غوره والي لامل په ښو کارونو امر کول او د بدو کارونو څخه منعه کول بللی دئ، ځکه الله ﷻ فرمايي :

﴿كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ﴾ (۱)

ژباړه: تاسو غوره امت یاست چي د خلګو (د ګټي لپاره) استول سوي یاست، په نیکو کارونو سره امر کوئ او د بدو کارونو څخه منعه کوئ او پر الله ﷻ باندي ایمان لرئ.

د پورتني آیت څخه په ښکاره معلومېږي چي د دې امت د غوره والي لامل دا دئ، چي دوي په ښو کارونو امر وکړي او د بدو کارونو څخه منعه وکړي.

که بالعکس پورتني کار پاته سي او پر ځای یې بد کارونو شروع سي نو دا ډېره بده ده؛ ځکه که یو عام سړی یو بد کار وکړي خلګ ډېره پاملرنه نه ورته کوي او که یو مشرف سړی بد کار وکړي د ټولو خلګو په خولو کي وي. دا چي خبره مو ډېره اوږده نه سي نو خپلي موخي ته راځو هغه دا ده: لکه څرنګه چي د الله ﷻ ټولو امرونو ته غاړه ایښودل عبادت دئ او غاړه څني غړول معصیت دئ، خو د ځینو دلائلو په شتون کي معصیت (ګناه) پر دوه (۲) ډوله دئ:

---

(۱) سورة آل عمران، الاية: ۱۱۰.

لومړی هغه معصیت دئ چی په کبیره گناه سره یې تعبیر سوی دئ یعني لویه گناه.

دوهم هغه معصیت دئ چی په صغیره گناه سره یې تعبیر سوی دئ یعني کوچنۍ گناه.

که څه هم د کبیره گناهونو په شمېر کې اختلاف سته او یو شمېر کتابونه هم پکښې لیکل سوي دي، چي "الزواجر عن اقتراف الكبائر" او "کتاب الكبائر" یې د یادوني وړ دئ خو زما د څېړني له مخي داسي کتاب شتون نه درلودئ، چي په اسانه او روانه پښتو دي د هغه گناهونو عذابونه په لنډ ډول بیان سوي وي چي په معاصر وخت کي ډېر زیات دود دي او ډېر خلگ په اخته دي، نو عاجز بنده دغه رساله په څو پاڼو کي ولیکل چي مشهور لوي گناهونه یې د "کتاب الكبائر" او "الزواجر" څخه راواخیستل څو د دې امت لپاره د الله ﷻ په امېد د نجات یوه وسیله جوړه سي.

زما په اند دا هم یقیني خبره ده چي ځیني گناهونه تر ځینو نورو لوي دي او د لویو گناهونو په لړ کي لومړۍ لویه گناه شرک دئ یعني د الله ﷻ سره شریک نیول. شرک په خپل ځان کی پر دوه (۲) ډوله دئ:

یو شرک اکبر (لوي شرک) دئ چي د الله ﷻ سره په خدایي کي بل څوک شریک ونیسي، لکه: لمر، سپوږمۍ، اور او داسي نورو ته چي عبادت کوي او هغه غوښتني ځني کوي لکه د سپېڅلي څښتن تعالی ﷻ څخه چي کېږي.

دوهم شرک اصغر (کوچنی شرک) دئ چي په اعمالو (نیکو کړنو) یا صدقاتو کي چي ریا کوي یعنی پورته کړني په دې موخه کوي چي خلگ ښه نېک سړی راته ووایي. نوموړی عبادت د دې ترڅنگ چي عبادت نه دئ او ثواب نه لري کبیره (لویه) گناه هم ده. تر

ټولو ستره او لويه ګناه شرک اکبر (لوي شرک) دئ، چې په هيڅ ډول د توبې پرته نه بخښل کېږي، تفصيل يې په لاندې ډول دئ:

لومړۍ لويه ګناه: د الله ﷻ سره شريک نيول

هر مؤمن ته لازمه ده چې د الله جَلَّ جَلَالُهُ په اړه داسې عقيده ولري، چې الله جَلَّ جَلَالُهُ واحد لاشريک ذات دئ. د الله جَلَّ جَلَالُهُ سره نه څوک په ذات کې شريکېدای سي او نه هم په صفاتو کې څوک شريکېدای سي، بلکې د درست جهان تمام کارونه الله جَلَّ جَلَالُهُ کوي بل هيڅوک د مداخلې حق نه لري او که څوک يو ډول نه يو ډول د الله جَلَّ جَلَالُهُ سره شريک ونيسي يا په ذات کې يا په صفاتو کې دا هغسې ستره ګناه ده چې هيڅکله نه بخښل کېږي، ځکه الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُۚ وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱفۡتَرَىٰٓ إِثۡمًا عَظِيمًا ﴿٤٨﴾﴾ [سورة النساء، الاية: ۴۸]

ژباړه: باور وکړئ الله جَلَّ جَلَالُهُ هيڅکله د شرک کولو ګناه نه بخښي او د شرک پرته نوري ګناوي بخښي که يې چاته خوښه سوه او که چا د الله جَلَّ جَلَالُهُ سره شريک ونيوئ نو يقيني خبره ده چې ده يوه ډېره لويه ګناه وکړه.

پاته دې نه وي چې شرک دوه (۲) ډوله دئ: يو شرک اکبر دئ يعني لوی شرک او بل شرک اصغر دئ يعني کوچنی شرک، چې د دواړو د بديو اړونده الهي او نبوي لارښووني تر يوه بريده را نقلوو:

شرک اکبر (لوی شرک)

د لوی شرک په اړه ډېر آیتونه او حدیثونه راغلي دي چې د دواړو څخه به نمونه ذکر کړو، الله ﷻ فرمایي:

﴿إِنَّ ٱلشِّرۡكَ لَظُلۡمٌ عَظِيمٞ ١٣﴾ [سورة لقمان، الاية: ١٣]

ژباړه: باور وکړئ د الله ﷻ سره شریک نیول لوی ظلم دئ.
همدا ډول الله ﷻ بل ځای فرمایي:

﴿مَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِ ٱلۡجَنَّةَ وَمَأۡوَىٰهُ ٱلنَّارُ﴾ [سورة المائدة، الاية: ٧٢]

ژباړه: هغه څوک چې د الله ﷻ سره شریک ونیسي په یقیني ډول الله ﷻ جنت باندی حرام کړی دئ او ځای به یې دوږخ وي.

د الله ﷻ د سپېڅلو ارشاداتو څخه په څرګند ډول معلومېږي، چې څوک د الله ﷻ سره شریک ونیسي په دوږخ کي یې تل او سېدل حتمي دي. د دې خبري د لا اثبات لپاره د سید البشر ﷺ ډېر احادیث راغلي دي. د بیلګي په ډول د رسول الله ﷺ څخه روایت دئ، چې رسول الله اصحابو کرامو رضی الله عنهم ته وفرمایل: آیا زه تاسو ته تر ټولو په لویه ګناه خبر در نه کړم؟ رسول الله ﷺ درې ځله دغه خبره تکرار کړه. اصحابو کرامو رضی الله عنهم وویل: خبر مو کړه یا رسول الله ﷺ! رسول الله ﷺ وفرمایل: لاندي شیان تر ټولو لوي ګناهونه دي:

١. د الله جل جلاله سره شریک نیول.
٢. د مور او پلار ازارول.

د حديث روايت کوونکی وايي: رسول الله ﷺ تکيه وهلې وه د درېيم شي په ښوولو سره راکښېناستي او و يې فرمايل: خبر اوسئ! ناحقه خبره او ناحقه شاهدي لويه ګناه ده، دا خبره يې تکرارول تر داسي بريده چي موږ وويل: کاشکي يې دا خبره پرې ايښې واى.[2]

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: د اوو هلاک کوونکو شيانو څخه ځان وساتئ د دغو اوو شيانو په لړ کي رسول الله ﷺ يو شرک ذکر کړئ.[3]

شرک اصغر (ريا کول): کوچنی شرک

کوچنی شرک د ريا کولو څخه عبارت دئ يعني دا چي که څوک کوم نېک عمل کوي، مثلاً: لمونځ، حج، زکات، صدقه او داسي نور کوي خو د دې لپاره يې کوي چي خلک راته ښه انسان ووايي، دا لويه ګناه ده آن تر دې چي ورته کوچنی شرک ويل سوی دئ او په اړه يې الله جل جلاله فرمايي:

﴿فَمَن كَانَ يَرْجُوا۟ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَـٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا ۝١١٠﴾ [سورة الكهف، الاية: ١١٠]

---

(٢) و عن أَبي بكرة نُفَيع بن الحارث رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُول الله ﷺ: ألا أُنَبِّئُكُمْ بأكْبَرِ الكَبَائِرِ؟ ثلاثاً قُلْنَا: بَلَى! يَا رَسُول الله! قَالَ :الإشْرَاكُ بالله، وَعُقُوقُ الوَالِدَيْنِ، وكان مُتَّكِئاً فَجَلَسَ، فَقَالَ: ألاَ وَقَوْلُ الزُّورِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا: لَيْتَهُ سَكَتَ. (أخرجه البخاري: ٢٢٥/٣ (٢٦٥٤)، ومسلم: ٦٤/١ (٨٧) (١٤٣))

(٣) وعن أَبي هريرة رضي الله عنه عن النبيِّ ﷺ قَالَ: اجْتَنِبُوا السَّبْعَ المُوبِقَاتِ ! قالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ! وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: الشِّرْكُ باللهِ، والسِّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتي حَرَّمَ اللهُ إلاَّ بالحَقِّ، وأكلُ الرِّبَا، وأكْلُ مَالِ اليَتِيمِ، والتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ، وقَذْفُ المُحْصَنَاتِ المُؤْمِنَاتِ الغَافِلاَتِ. (أخرجه البخاري: ١٠١٧/٣، رقم: ٢٦١٥، ومسلم: ٩٢/١، رقم: ٨٩، وأبو داود: ١١٥/٣، رقم: ٢٨٧٤، والنسائى: ٢٥٧/٦، رقم: ٣٦٧١. و أخرجه أيضًا ابن حبان: ٣٧١/١٢، رقم: ٥٥٦١، والبيهقى: ٢٨٤/٦، رقم: ٢٤٤٧)

ژباړه: څوک چې د الله جل جلاله د ملاقات امېد لري نو نېک عمل دې وکړي او د خپل رب جل جلاله په عبادت کې دې څوک نه شریکوي.

یعني عبادت دې د خلګو لپاره نه کوي چې ریا ورته وایي.

رسول الله ﷺ مبارکو اصحابانو ته وفرمایل: زه پر تاسو باندې د کوچني شرک کولو څخه زیات بېرېږم یعني په نیکو عملونو کې د ریا کولو څخه. د قیامت په ورځ چې الله ﷺ خلګو ته د نیکو عملونو مزدوري ورکوي ریا کوونکو ته به ووایي: ولاړ سئ! ستاسو لپاره مزدوري نه سته هغه کسانو ته ورسئ چې د هغو لپاره مو نېک کارونه کول.

یعني د نامه لپاره مو کارونه کول چې خلګ مو په ښه نامه یاد کړي نو هغه خلګو ته ورسئ، چې د هغو لپاره مو کار کاوه هغه دې مزدوري درکړي.[۴]

ابي سعید رضي الله عنه فرمایي: ما د رسول الله ﷺ څخه اورېدلي چې داسې یې وفرمایل: کله چې د حشر پر میدان باندې اولین او آخرین ټول خلګ جمع سي نو یو آواز کوونکی به آواز وکړي: چا چې عمل د چا لپاره کړی دئ د هغه څخه دې ثواب وغواړي الله جل جلاله د شریکانو حاجت نه لري.

یعني دا چې که چا عمل و خلکو ته د ځان ښودني لپاره کړی وي نو د خلکو څخه دې د ثواب غوښتنه وکړي د ده ثواب د الله جل جلاله سره نه سته.[۵]

---

[٤] إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ الشِّرْكُ الْأَصْغَرُ الرِّيَاءُ يَقُولُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذَا جَزَى النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ: اذْهَبُوا إِلَى الَّذِينَ كُنْتُمْ تُرَاءُونَ فِي الدُّنْيَا أُنْظُرُوا هَلْ تَجِدُونَ عِنْدَهُمْ جَزَاءً. (أخرجه الطبرانى: ٢٥٣/٤، رقم: ٤٣٠١. قال الهيثمى ٢٢٢/١٠: رجاله رجال الصحيح، غير عبد الله بن شبيب بن خالد، وهو ثقة.

[٥] عن أبي سعيد بن أبي فضالة الأنصاري و كان من الصحابة قال: سمعت رسول الله ﷺ يقول: إذا جمع اللهُ الأولين والآخرين يومَ القيامةِ ليومٍ لاريبَ فيه نادى مُنادٍ: من كان أشرك فى عملٍ عَمِله لله أَحَدًا

دوهمه لويه ګناه: په ناحقه د مؤمن وژل

د مؤمن مسلمان په ناحقه يعني د شرعي اجازې پرته وژل لويه ګناه ده، ځکه الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي:

﴿وَمَن يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهُۥ جَهَنَّمُ خَٰلِدًا فِيهَا وَغَضِبَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُۥ وَأَعَدَّ لَهُۥ عَذَابًا عَظِيمًا ۝٩٣﴾[سورة النسآء، الاية: ٩٣]

ژباړه: څوک چې مؤمن په قصدي توګه قتل کړي سزا به يې همېشه دوږخ وي، د الله جَلَّ جَلَالُهُ غضب او لعنت به باندي وي او الله جَلَّ جَلَالُهُ لوي عذاب ورته برابر کړی دئ.

که څه هم مؤمن مسلمان هر څومره ګناهونه وکړي خو دائمي جهنم الله جَلَّ جَلَالُهُ نه ورکوي مګر دلته الله جَلَّ جَلَالُهُ قاتل ته د دائمي سزا يادونه کړې، دا په دې معنا ده چې د قتل په بدله کي الله جَلَّ جَلَالُهُ دومره ستره او اوږد مهاله سزا ورکوي، چې ييخي د دائمي سزا سره ورته والی لري او يا دا چې ځيني علماء ييخي په دې آند دي چې د قتل په کولو ييخي ايمان ځي ځکه نو د قاتل لپاره همېشه د جهنم سزا ده.

د مؤمن وژني په اړه رسول ﷺ داسي فرمايلي دي:

د اوو بربادوونکو شيانو څخه ځان وژغورئ يو يې د مؤمن ناحقه وژل ياد کړی دئ يعني دا چې د مؤمن وژنه د ځان بربادول دي.[٦]

فَلْيَطْلُبْ ثَوَابَهُ من عندِه فإن اللهَ أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عنِ الشِّرْكِ. (أخرجه أحمد: ٤٦٦/٣، رقم: ١٥٨٧٦، والترمذى: ٣١٤/٥، رقم: ٣١٥٤، وقال : حسن غريب. وابن ماجه)

[٦] عن أبي هريرة رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال: اجتنبوا السبعَ المُوبِقَات: الشركُ بالله، والسِّحْرُ، وقتلُ النفسِ التى حرم الله إلا بالحق، وأكلُ الربا، وأكلُ مالِ اليتيم، والتولِّي يومَ الزَّحْف، وقذفُ المحصنات الغافلات

د رسول الله ﷺ څخه يو سړي پوښتنه وکړه، چي کومه ګناه د الله جل جلاله په نزد ډېره لويه ده؟ رسول ﷺ وفرمايل: دا چي ته د الله جل جلاله سره شريک ونيسي حال دا چي ته يې پيدا کړي يې. هغه سړي وويل: بيا کومه ګناه ډېره لويه ده؟ رسول الله ﷺ وفرمايل: دا چي ته خپل اولاد ووژنې د دې ويري څخه چي په نس به يې موړ نه کړم. هغه سړي وويل: بيا کومه ګناه لويه ده؟ رسول الله ﷺ وفرمايل: دا چي د همسايه د بي بي سره زنا وکړې. الله جل جلاله د رسول الله ﷺ د خبري د تاييد لپاره دا آيت نازل کړ:

﴿وَالَّذِيْنَ لَا يَدْعُوْنَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ وَلَا يَقْتُلُوْنَ النَّفْسَ الَّتِيْ حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُوْنَ ۚ وَمَنْ يَّفْعَلْ ذٰلِكَ يَلْقَ اَثَامًا ﴿٦٨﴾﴾ [سورة الفرقان، الاية: ٦٨]

ژباړه: هغه کسان چي د الله جل جلاله پرته بل چا ته د خدايي آواز نه کوي ، قتل نه کوي مګر په حق سره او زنا نه کوي او که چا دا کار وکړ، د سزا سره به مخ سي. (٧)

ښکاره او رښتيا خبره ده چي د بشري ټولني د خالق او مالک په ټولو امرونو کي خامخا يو حکمت رانغښتی وي، نو څنګه چي عظيم رب جل جلاله و بشريت ته انسان وژنه ستره ګناه ښوولې ده سالم فکر هم په دې باور دئ، چي انسان وژنه د اخروي مسؤليتونو تر څنګ په مادي

المؤمنات. (أخرجه البخاري: ١٠١٧/٣، رقم: ٢٦١٥، ومسلم: ٩٢/١، رقم: ٨٩ ، و أبو داود: ١١٥/٣، رقم: ٢٨٧٤، والنسائى: ٢٥٧/٦، رقم :٣٦٧١)

(٧) عن عمرو بن شرحبيل عن عبد الله قال: أتى رجل رسول الله ﷺ فسأله عن الكبائر، فقال: أن تدعو لله ندا وهو خلقك، وأن تقتل ولدك خشية أن يطعم معك، وأن تزاني حليلة جارك، ثم قرأ: "والذين لا يدعون مع الله إلها آخر ولا يقتلون النفس التي حرم الله إلا بالحق ولا يزنون ومن يفعل ذلك يلق أثاما". (أخرجاه في الصحيح من حديث الأعمش:١٥٥٨٧ . البيهقي في سننه الكبرى، ج: ٨، ص:١٥، ح:١٥٦٠٠)

لحاظ هم د ټولني د تخريب ستر لامل دئ، چي د انسانانو له منځ څخه مصؤنيت وړي او د سوکاله ژوند د خوند څخه يې بې برخي کوي.

دريمه لويه ګناه: سحر او جادو کول

د شرعي قانون له مخي سحر کول کبيره (لويه) ګناه ده او عقيده ورته ساتل کفر دئ. سحر کوونکي ته پر اسلام پاتېدل ګران کار دئ، ځکه الله جَلَّجَلَالُهُ سحر کول ييخي کفر بللی دئ او فرمايي:

﴿وَمَا كَفَرَ سُلَيْمٰنُ وَلٰكِنَّ الشَّيٰطِيْنَ كَفَرُوْا يُعَلِّمُوْنَ النَّاسَ السِّحْرَ﴾ [البقرة، الاية: ۱۰۲]

ژباړه: سليمان عَلَيْهِ السَّلَام کفر نه دئ کړی، شيطانانو کفر وکړ خلګو ته يې سحر ورښوو‌ئ.

د دې ناوړه عمل په اړه جندب رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څخه روايت کوي چي فرمايي: د سحر کوونکي سزا دا ده، چي سر يې په توره ووهل سي.(۸)

حضرت بجاله رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وايي: موږ ته د حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ تر مړيني يو کال وړاندي يو مکتوب راغلئ، په مکتوب کي ليکلي وه چي هر سحر کوونکی نارينه او ښځه ووژنئ.(۹)

---

(۸) عَنْ جُنْدُبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: حَدُّ السَّاحِرِ ضَرْبُهُ بِالسَّيْفِ. (أخرجه الترمذى: ٦٠/٤، رقم: ١٤٦٠، و قال: هذا حديث لا نعرفه مرفوعًا إلا من هذا الوجه و يروى عن الحسن أيضًا، والصحيح عن جندب موقوف. وأخرجه أيضًا الدارقطنى: ١١٤/٣، والحاكم: ٤٠١/٤، رقم: ٨٠٧٣، وقال: صحيح الإسناد. والبيهقى: ١٣٦/٨، رقم: ١٦٢٧٧)

(۹) حدثنا مسدد بن مسرهد ثنا سفيان عن عمرو بن دينار سمع بجالة يحدث عمرو بن أوس وأبا الشعثاء، قال: كنت كاتبا لجزء بن معاوية عم الأحنف بن قيس إذ جاءنا كتاب عمر قبل موته بسنة، "اقتلوا كل ساحر، وفرقوا بين كل ذي محرم من المجوس، وانهوهم عن الزمزمة"، فقتلنا في يوم ثلاثة سواحر، وفرقنا

د حضرت ابو موسى اشعري رضي الله عنه څخه روايت دئ، چي رسول الله ﷺ فرمايلي دي: درې کسان الله جل جلاله جنت ته نه داخلوي:

۱. شراب چيښونکی.
۲. د وصيلې پرې کوونکی.
۳. د سحر تصديق کوونکی.[۱۰]

رسول الله ﷺ فرمايي: څوک که يو نجومي (کوډګر) ته ورغلئ او يو شی يې ترې وپوښتئ، څلوېښت شپې يې لمونځ نه قبلېږي.[۱۱]

يعني که يو څوک کوډګر ته ددې لپاره ورغلئ چي يو پټ حال څني وپوښتي، د دغه کس څلوېښت شپې لمونځ نه قبلېږي لکه زموږ په ټولنه کي ځيني خلګ داسي کوي، چي د يو چا يو شی ورک سي نو خلګ مشورې ورکوي او ورته وايي، چي ورسه کتنه وکړه. بيا نو دی يو کوډګر ته ولاړسي هغه د درواغو يو لوی داستان ورته جوړ کړي او خپلي پيسې څني واخلي. څوک چي داسي وکړي يو لوی تاوان خو به يې دا وي، چي څلوېښت شپې به يې لمونځ نه قبلېږي. دوهم تاوان به يې دا وي، چي کوډګر به پيسې څني اخيستي وي. درېيم دا چي کوم غل چي دغه کوډګر ورو ښيي هغه به غل نه وي، ځکه کوډګر هيڅکله په غيبو خبر نه دئ، نو په پايله کي به د هغه سره په شر لوېدلی وي.

بين كل رجل من المجوس وحريمه في كتاب الله، وصنع طعاما كثيرا فدعاهم فعرض السيف على فخذه فأكلوا ولم يزمزموا وألقوا وقر بغل أو بغلين من الورق، و لم يكن عمر أخذ الجزية من المجوس حتى شهد عبد الرحمن بن عوف أن رسول الله ﷺ أخذها من مجوس. (هجر:۳۰۴۳. أبي داود في سننه، ج: ۳، ص: ۱٦۸ ، ح:۳۰٤۳)

[۱۰] ثلاثة لا يدخلون الجنة مدمن الخمر وقاطع الرحم ومُصَدِّق بالسحر ومن مات وهو مدمن للخمر سقاه الله من نهر الغوطة نهر يجرى من فروج المومسات يؤذى أهل النار ريح فروجهم أخرجه أحمد (۳۹۹/٤ ، رقم ۱۹۵۸۷) ، والطبرانى كما فى مجمع الزوائد (۷٤/٥) قال الهيثمى : رواه أحمد وأبو يعلى والطبرانى ورجال أحمد وأبى يعلى ثقات . والحاكم (۱٦۳/٤ ، رقم ۷۲۳٤) وقال : صحيح الإسناد .

[۱۱] من اتى عرافا فسأله عن شيئ لم تقبل له صلوة اربعين ليلة. مسلم \ الصحيح \ ۱۴\۱۷۵۱ \ ح ۲۲۳۰ .

په يوه بل روايت کې حضرت ابوهريرةﷺ د رسول اللهﷺ څخه روايت کوي، چې رسول اللهﷺ وفرمايل: څوک چې د کوډګر خبره رښتيا وبولي کافر کېږي.[١٢]

يعني يو څوک کاهن ته ورسي (کاهن هغه کس بولي چې وايي: زه پټې معلوموم) او کاهن خپلې دروغجنې خبرې ورته وکړي، دغه ورغلی کس يې رښتيا وبولي کافر دئ، همدا د رسول اللهﷺ مبارک ارشاد دئ. نو د هغه چا پر حال ييخي افسوس دئ چې کاهنانو ته ورځي فالونه په ګوري او بيا يې ورته طمعه هم وي چې د دغه کاهن خبرې حتما منځته راځي. ځيني خو لا داسي هم سته چې دغه کار يو نېک کار هم بولي.

د حضرت عمران بن حصينﷺ څخه روايت دئ، چې نبي کريمﷺ وفرمايل: هغه څوک زموږ څخه نه دئ چې بدفالي کوي او يا د ده لپاره بدفالي کېږي، (همدا ډول هغه څوک زموږ څخه نه دئ) چې غيب معلوموي يا سحر کوي او يا د ده لپاره سحر او غيب معلومېدل کېږي. کوم څوک چې کاهن ته ورسي او بيا يې خبرې رښتيا وبولي د شک پرته دغه کس په هغه څه سره کافر سو کوم چې پر محمدﷺ باندي نازل سوی دئ.

د مسلمانانو له ډلي څخه که څوک کوډو ته ملا وتړي يا څوک ورسي رسول اللهﷺ د خپلې ډلي څخه ايستلی. اوس بدبختي دا ده، چې ځيني خلګ و اسلام ته ييخي توجه نه کوي؛ سيکانو او هندوانو ته ورځي په هغوی تعويذونه او بيا يې ستاينه هم کوي، دداسي چا به نو څه حال وي؟ پر داسي خلګو باندي د کفر سخته بېره ده. که دغه سلسله

---

١٢ : من آتیٰ کاهنا فصدقه بمايقول فقد کفر بما انزل علي محمدﷺ ابوداود ٢٢٥\٤ \ ح ٣٩٠ ، ترمذي ١\٤١٨\١ \ ح ١٣٥ ، وابن ماجة ١\١١٧\١ \ ح ٦٣٤

داغسي روانه وي ډېر خلگ به د گمراهۍ و خوا ته ولاړسي او بیا ډېر د دې امکان سته چي د الله جَلَّ جَلَالُهُ عذاب به راسي هغه سم خلگ به له دې امله ورسره په عذاب اخته وي، چي هغه گمراهان یې د ناروا کارونو څخه نه منعه کول، ځکه رسول الله ﷺ فرمایلي دي :

کوم سړی چي د الله جَلَّ جَلَالُهُ حدود بر پایه کوي او کوم سړی چي د الله جَلَّ جَلَالُهُ حدود نه بر پایه کوي داسي مثال لري لکه یو قوم چي په یوه کښتۍ کي سپاره وي، یوه ډله یې په لوړ منزل کي وي او یوه ډله یې په کښته منزل کي وي او د منزلونو ټاکل د قرعه کشۍ (هسکي) له مخي سوي وي، لاندیني خلگ د اوبو اړتیا د لوړي خوا پوره کوي نو لاندي خلگ وواییي: موږ به لاندي یوه ټوټه ماته کړو لوړ خلگ به د تکلیف څخه خلاص سي، موږ به خپله د اوبو اړتیا دلته لاندي پوره کوو. اوس نو که لوړو خلگو لاندي خلگ منع نه کړل دواړه به هلاک سي او که یې بند کړل دواړه به نجات پیدا کړي.

اصحابو رَضِيَ اللهُ عَنهُم د نبي کریم ﷺ څخه وپوښتل: آیا موږ په داسي حالت کي هم تباه کېږو چي په موږ کي نېکان او متقیان موجود وي؟ رسول الله ﷺ ورته وفرمایل: هو! که فسق او گناهونه غالب سول.(١٣)

د پورتنیو حدیثونو څخه په څرگند ډول معلومېږي چي ساحرانو او جادوگرانو ته ورتلل، د هغوی څخه معلومات کول او د هغوی د جواب تصدیق کول سخت منع دئ او په اړه یې سخت وعیدونه راغلي دي، نو ځکه د دیني چارو مسؤلینو او واکمنانو ته پکار ده چي خلگ د دغو جادوگرانو او ساحرانو څخه رامنع کړي، د بازارونو او نورو د بوختیا د ځایونو څخه یې منع کړي.

(١) رواه البخاري والترمذي.

څرنګه چې د دغو جادوګرانو او ساحرانو ځيني خبري صحيح وخېژي نو ځکه په زياته پيمانه خلګ ورته راځي او د ده په دغه ځينو خبرو باندي دوکه کېږي. اصلا وجه دا ده، چي کوم څوک چي دغه جادوګر ته راځي هغه يو ناخبره څوک وي په دې خبر نه وي، چي جادوګر ته ورتلل لويه ګناه ده او الله جل جلاله يې سخته منعه کړې ده. دغه کس بايد پوه سي چي الله جل جلاله هيڅکله پر خپل بنده باندي داسي کار نه منعه کوي، چي په هغه کي ګټه وي. څرنګه چي په دغه سحر او جادو کي لوی - لوی خطرونه او تاوانونه دي، نو ځکه يې الله جل جلاله منعه فرمايلې ده. د الله جل جلاله د منعه کولو وروسته بايد هر مسلمان د دغه ناروا کار څخه منع سي، د دغو درواغجنو، فاجرانو، جادوګرانو او کوډګرانو په خبرو دي باور نه کوي، ځکه پورتني حديثونه د دغه ساحرانو او جادوګرانو پر کفر باندي ښکاره ثبوتونه دي.

بله خبره لادا ده، چي يو خو رسول الله ﷺ دوی کافران بللي دي، بل دوی هم په ښکاره د کفر کارونه کوي؛ هغه دا چي غيب وايي، حال دا چي په غيبو يوازي الله جل جلاله خبر دئ بل څوک چي يې دعوه وکړي هغه کافر دئ. د دې تر څنګ د پيرانانو پرستش کوي، هغوی استحضار وي، د الله جل جلاله پرته مرسته ترې غواړي، دا هم د کفر عمل دئ، خو لکه څرنګه چي ساحرانو او کوډګران کافران بلل سوي دي په دغه ډول هغه خلګ هم د دوی په ډول دي چي دوی ته ورځي او د دوی خبري رښتيا بولي يعني هغوی په دې رښتيا بللو سره کافران ګرځي، نو بيا د کوډګرانو او د هغو خلګو هيڅ فرق نه سته چي دوی ته ورځي.

هر څوک چي د دغه ناروا خلګو څخه د دغه ناروا يعني کوډګرۍ زده کړه کوي، هغه د الله جل جلاله او د رسول الله ﷺ د ذمې څخه وتلی دئ.

هیڅ مسلمان ته جائز نه ده چي په دغه کوډګرانو باندي د خپلي ناروغۍ معالجه وکړي، مثلاً: دجادوګرانو په ځینو ناروا تعویذو سره یا په لیکو راګرځولو سره عمل ونه کړي او نه د دې ناروا لاري څخه د خپلي ناروغۍ درملنه وکړي، ځکه دا ټول د جادوګرانو خرافات او جعلکاري ده هیڅ شی یې حقیقت نه لري.

پاته دي نه وي چي هغه تعویذ جائز دئ کوم چي د جادوګرانو نه وي، سحر او منتر نه وي، بلکي قرآني آیتونه وي، ځکه په یوه روایت کي راغلي دي:

و عن عوف بن مالک رضي الله عنه قال:كنا نرقى فى الجاهلية، فقلنا: يارسول الله ﷺ! كيف ترى فى ذلك؟ فقال: اعرضوا على رقاكم لاباس بالرقى مالم يكن فيه شرك. (۱۴)

ژباړه : حضرت عوف بن مالک رضي الله عنه فرمایي: موږ د جاهلیت په زمانه کي دمونه او تعویذونه کول موږ د رسول الله ﷺ څخه وپوښتل: ته زموږ په تعویذو کي څه حکم کوې؟ پیغمبر ﷺ وفرمایل: تاسو خپل تعویذونه و ماته وړاندی کړئ هغه تعویذونه جائز دي چي په هغه کي د شرک الفاظ نه وي.

همدا ډول د یوه شرعي تعویذ په غاړه کول هم جائز کار دئ، ځکه علماء لیکي:

و لاباس بتعليق التعويذ ولكن ينزعه عند الخلاء والقربان. (۱۵)

ژباړه: تعویذ ځړول پروا نه کوي مګر د قضاء حاجت او نژدېکت په وخت کیي به یې لیري کوي.

---

(۱٤) مسلم، ح: ۵۸٦۲. و ابو داؤد، ح: ۳۷۷٦.

(۱۵) عالمګیري، ج: ۵، صـ: ۵۵٦.

کوم څوک چې د دغه جادوګرانو په خبرو راضي او خوښ وي هغه هم د کفر او ګمراهۍ مرستيال ثابتيږي، ځکه مسلمانانو ته هيڅکله روا نه ده، چې کاهنانو او جادوګرانو ته ولاړسي چې د ناروغۍ پرته دي نور کارونه په وکړي، لکه دا چي يو څوک کوډګر ته ورځي او ورته وايي: ما ته داسي تعويذ راوکړه چې زما د يوه دوست واده د بل سره وسي، يا د مېړه او مېرمني ترمنځ محبت راسي، يا د کورنۍ ترمنځ محبت، وفا او عداوت راسي، دا ټول شيان په غيبو پوري اړه لري د الله جَلَّجَلَالُہٗ پرته هيڅوک د دې لاره نه لري چي په دې کي خبري وکړي او کار پکښي ولري.

په اوس وخت کي خورا ډيري ښځي تعويذګرانو ته ورځي چي داسي تعويذونه په وکړي چي د مېړه يې ورسره محبت سي، داسي کار سخت حرام دئ، ځکه فقهاء کرام ليکي:

ان ارادت امرأة ان تضع التعويذ ليحبها زوجها بعد ماكان يبغضه ذكر في الجامع الصغير ذلک حرام.(١٦)

ژباړه: که چيري اراده وکړه ښځي چي و خپل خاوند ته تعويذ کښېږدي د دې لپاره چي ځان ورته محبوب کړي وروسته تر دې چي هغه بده ګڼلې وي، حرام دئ.

څلورمه لويه ګناه: لمونځ نه کول

بې له عذره يعني په قصدي توګه لمونځ پرېښودل ستره ګناه ده، ځکه د دې ګناه کوونکي ته په آيتونو او حديثونو کي ډېر عذابونه بيان سوي دي.

(١٦) عالمګيري، ج: ٥، صـ: ٥٥٩.

الله جل جلاله فرمايي:

﴿فَخَلَفَ مِنۢ بَعۡدِهِمۡ خَلۡفٌ أَضَاعُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَٱتَّبَعُواْ ٱلشَّهَوَٰتِۖ فَسَوۡفَ يَلۡقَوۡنَ غَيًّا ۝٥٩ إِلَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحٗا فَأُوْلَٰٓئِكَ يَدۡخُلُونَ ٱلۡجَنَّةَ وَلَا يُظۡلَمُونَ شَيۡـٔٗا ۝٦٠﴾[١٧]

ژباړه: بيا تر دوی وروسته داسي کسان پيدا سوه چي لمونځ يې نه کاوه او د خپلو خواهشاتو تابع اوسېدل، ژر به دغه کسان د ډېرو بدو پايلو سره مخ سي، مګر نه هغه څوک چي توبه وباسي، ايمان راوړي او نېک عمل وکړي، دغه کسان به نو جنت ته ځي او لږ غوندي ظلم به هم ورباندي نه کېږي.

په دې آيت کريمه کي الله جل جلاله د تيرو کسانو د بيان په تعقيب د هغه کسانو بيان وکړئ چي لمونځ نه کوي او د خپل نفس د غوښتنو تابع وي، دوی به بدي پايلي ويني يعني الله جل جلاله به عذاب ورکړي.

د لمانځه نه کوونکی په اړه رسول اکرم ﷺ فرمايي:

تاسو لمونځ مه پرېږدئ، څوک چي په قصدي ډول لمونځ پرېږدي د الله جل جلاله د ذمې څخه ووتئ.[١٨]

څوک چي د الله جل جلاله په ذمه کي نه وي هغه کس د دنيا او آخرت د تکليفونو څخه ځان نه سي ساتلای.

---

[١٧] سورة مريم، الايتان: ٥٩، ٦٠.

[١٨] لا تتركن الصلاة متعمدا فإنه من ترك الصلاة متعمدا فقد برئت منه ذمة الله و رسوله. (أحمد عن أم أيمن. أخرجه أحمد: ٤٢١/٦، رقم: ٢٧٤٠٤، قال الهيثمى: ٢٩٥/١ رجاله رجال الصحيح إلا أن مكحولا لم يسمع من أم أيمن.

لمونځ چي تر ډيرو عملونو ښه عبادت دئ او د الله ﷻ رضا پکښي نغښتي ده ځکه نو د قيامت په ورځ چي حساب پيل سي الله ﷻ لومړی د لمانځه پوښتنه کوي، ځکه رسول ﷺ فرمايي:

لومړی شی چي د بنده سره يې د قيامت په ورځ حساب کېږی لمونځ دئ، د چا چي لمونځ صحيح وي خلاص او کامياب به وي، د چا چي لمونځ نيمګړی وي خاوري په سر او تاواني به وي.[۱۹]

په بل ځای کي رسول ﷺ لمونځ پرېښوونکی د توري اوويني تويوني څخه خلاص نه دئ بللی، بلکي د هغه په قتل يې امر کړی دئ او داسي فرمايي: زه په دې امر سوی يم چي تر هغه به د خلګو سره جنګېږم تر څو خلګ د "لااله الاالله" کلمه وايي، لمونځ کوي او زکات ورکوي. کله چي دوی دغه کارونه وکړل نو زما څخه يې ويني او مالونه په امن دي مګر په حق سره او حساب يې پر الله ﷻ دئ.[۲۰]

حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنهما د رسول الله ﷺ څخه روايت کوي، چي رسول الله ﷺ وفرمايل: پنځه لمونځونه دي څوک چي يې حفاظت کوي لمونځ به د ده لپاره د قيامت په ورځ نور او دليل وي او هم به د ده لپاره د دوزخ څخه خلاصون وي. څوک چي د لمانځه حفاظت نه کوي د قيامت په ورځ به د ده لپاره نه نور او نه دليل او نه به

---

(۱۹) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قَالَ: قال رَسُول اللهِ ﷺ: إنَّ أوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ العَبْدُ يَوْمَ القِيَامَةِ مِنْ عَمَلِهِ صَلاَتُهُ، فَإنْ صَلَحَتْ، فَقَدْ أفْلَحَ وأَنْجَحَ، وَإنْ فَسَدَتْ، فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ. (أخرجه الترمذي: ٤١٣، والنسائي: ٢٣٢/١، وفي "الكبرى" له: ٣٢٥ . قال الترمذي : حديث حسن غريب.

(۲۰) أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأنى رسول الله، ويقيموا الصلاة، ويؤتوا الزكاة، فإذا فعلوا ذلك عصموا منى دماءهم وأموالهم إلا بحق الإسلام وحسابهم على الله. (أخرجه ابن حبان: ٤٠١/١، رقم: ١٧٥)

هم د ده د دوږخ څخه خلاصون وي، بلکې د فرعون، قارون، هامان، او أُبی بن خلف سره به په دوږخ کې وي.[21]

پاته دې نه وي د لمانځه د پرېښودلو په اړه خورا زيات احاديث راغلي دي، چې د ټولو رانقلول ګران کار دئ آن تر دې چې رسول الله ﷺ لمونځ د کافر او مسلمان ترمنځ فرق ښوولی دئ او ځينې ځايونه رسول الله ﷺ کافر ورته ويلي که څه په لمانځه پرېښوولو څوک نه کافر کېږي مګر دومره ستره ګناه ده لکه کفر. (اللهم اجرنا منه)

پنځمه لويه ګناه: زکات نه ورکول

زکات نه ورکول چې کوونکی يې الله جل جلاله ته ډېر ناخوښه دئ او په شان کې يې ډېر سخت عذابونه وعده کړي دي له جملې څخه يې يو لاندې مبارک ارشاد دئ چې فرمايي:

﴿وَالَّذِيْنَ يَكْنِزُوْنَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُوْنَهَا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ﴿٣٤﴾ يَّوْمَ يُحْمٰى عَلَيْهَا فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوْبُهُمْ وَظُهُوْرُهُمْ هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ فَذُوْقُوْا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُوْنَ ﴿٣٥﴾﴾ [سورة التوبة، الايتان: ٣٤، ٣٥]

ژباړه: هغه کسان چې سره او سپين زر خزانه کوي او د الله جل جلاله په لار کې يې نه خرڅوي، اې محمده ﷺ! دغو کسانو ته په سخت

---

[21] خمس صلوات من حافظ عليهن كانت له نورًا وبرهانًا ونجاة يوم القيامة، ومن لم يحافظ عليهن لم يكن له نور يوم القيامة ولا برهان ولا نجاة وكان يوم القيامة مع فرعون وقارون وهامان وأبی بن خلف. (أخرجه محمد بن نصر فی تعظيم قدر الصلاة: ١٣٣/١)

عذاب سره زېرى ورکړه. هغه ورځ د يادولو وړه ده چې د دوى جمع کړي مالونه په اور سخت تاوده سي بيا تندي، بغلونه او ملاوي يې په و داغل سي او ورته وويل سي: دا هغه مالونه دي چې د خپلو ځانونو لپاره مو جمع کړي وه اوس نو د هغو مالونو عذاب وڅکئ چې تاسو خزانه کړي وه.

مال او شتمني چې د الله جَلَّجَلَالُهُ ورکړه ده چا ته چې يې خوښه سي هغه ته مال ورکوي او چا ته چې يې خوښه سي مال ځني اخلي، نو د الله جَلَّجَلَالُهُ په ورکړه کي د الله جَلَّجَلَالُهُ امرونه پلي کول لازمي دي، چې لومړى يې زکات ورکول دي که مخالفت وکړي د الله جَلَّجَلَالُهُ څخه هيڅوک نه سي خلاصېداى او عذابونه يې ډېر سخت دي، ځکه رسول الله ﷺ فرمايي: اول هغه درې (۳) کسان چې الله جَلَّجَلَالُهُ يې دوږخ ته اچوي: يو ظالم آمر دئ، دوهم د مال څښتن دئ چې د الله جَلَّجَلَالُهُ حق يعني زکات نه ځني ورکوي، درېيم کبرجن مسکين دئ.[۲۲]

په بل ځاى کي رسول ﷺ د زکات نه ورکوونکي ته د سخت مار چيچلو وعده ورکړې ده او فرمايلي يې دي: څوک چې د مال څښتن سي او زکات يې ورنه کړي د ده مال به د قيامت په ورځ د يوه لوى مار په شکل واوړي، چې په سر پک وي، دوې کوڅې به لري، پر ده باندي به راوپېچل سي په خپلو زامو سره به يې وچيچي، بيا به دا مار ورته ووايي: زه ستا مال يم، زه ستا خزانه يم. بيا رسول الله ﷺ د الله جَلَّجَلَالُهُ

(۲۲) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: عُرِضَ عَلَيَّ أَوَّلُ ثَلاَثَةٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ، وَأَوَّلُ ثَلاَثَةٍ يَدْخُلُونَ النَّارَ، فَأَمَّا أَوَّلُ ثَلاَثَةٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ: فَالشَّهِيدُ، وَعَبْدٌ أَدَّى حَقَّ الله عَزَّ وَجَلَّ وَنَصَحَ لِسَيِّدِهِ، وَفَقِيرٌ مُتَعَفِّفٌ ذُو عِيَالٍ، وَأَمَّا أَوَّلُ ثَلاَثَةٍ يَدْخُلُونَ النَّارَ: فَسُلْطَانٌ مُتَسَلِّطٌ، وَذُو ثَرْوَةٍ مِنَ الْمَالِ لَمْ يُؤَدِّ حَقَّ مَالِهِ، وَفَقِيرٌ فَخُورٌ. (أخرجه أحمد: ۴۲۵/۲، رقم: ۹۴۸۸، وابن أبى شيبة: ۲۶۸/۷، رقم: ۳۵۹۶۹، والحاكم: ۵۴۴/۱، رقم: ۱۴۲۹، والبيهقى: ۸۲/۴، رقم: ۷۰۱۹. وأخرجه أيضًا ابن المبارك فى الجهاد، ص: ۵۱، رقم: ۴۶، وابن خزيمة: ۸/۴، رقم: ۲۲۴۹)

دا قول تلاوت کړ چي مفهوم يې دئ: کومو کسانو ته چي الله جَلَّجَلَالُهُ د خپله فضله مال ورکړی دئ او دی بخل کوي، دا ګومان دي نه کوي چي دا مال به د دوی لپاره خير وي، بلکي دا مال د دوی لپاره شر دئ، ژر دئ چي هغه مال کوم چي دوی بخل په کاوه د قيامت په ورځ به د دوی د غاړي طوق سي.[23]

شپږمه لويه ګناه: بې له عذره روژه خوړل

د روژې خوراک چي بې له عذره وي لويه ګناه ده، ځکه د اسلام د پنځو بناوو څخه يوه مهمه بناء ده، الله جَلَّجَلَالُهُ يې په فرضيت سره امر کړی دئ او فرمايي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيۡكُمُ ٱلصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ١٨٣﴾ [سورة البقرة، الاية: ١٨٣]

---

[23] قوله: ما من رجل لا يؤدي زكاة ماله إلا جعل الله يوم القيامة في عنقه شجاعاً، هذا لفظ الترمذي، وللنسائي: ما من رجل له مال لا يؤدي حق ماله إلا جعل له طوقاً في عنقه، شجاع أقرع وهو يفر منه وهو يتبعه، ولفظ ابن ماجه: من أحد لا يؤدي زكاة ماله إلا مثل له يوم القيامة شجاعاً أقرع حتى يطوق به عنقه، وأخرجه أحمد بلفظ: لا يمنع عبد زكاة ماله إلا جعل له شجاع أقرع يتبعه يفر منه وهو يتبعه فيقول أنا كنزك، (ثم قرأ) أي رسول الله ﷺ كما في رواية ابن ماجه (علينا مصداقة) أي ما يصدقه ويوافقه (من كتاب الله) الظاهر أنه حال من مصداقة أو من بيان له وما بعده بدل بعض من الكل "ولا يحسبن الذين يبخلون بما آتاهم الله من فضله " الآية في الترمذي بعده، وقال مرة رسول الله ﷺمصداقة : "سيطوقون ما بخلوا به يوم القيامة " [آل عمران: ١٨٠] (رواه الترمذي في التفسير واللفظ له، والنسائي وابن ماجه في الزكاة، وأخرجه أيضا أحمد، ج:١، ص: ٣٧٧، والبيهقي: ج:٤، ص:٨١، وقال الترمذي: هذا حديث حسن صحيح. وقال المنذري في الترغيب: بعد إيراده رواه ابن ماجه والنسائي بإسناد صحيح وابن خزيمة في صحيحه - انتهى. وأخرجه الحاكم في التفسير، ج:٢، ص: ٢٩٨، ٢٩٩، وابن جرير عن ابن مسعود موقوفاً. مشكاة المصابيح مع شرحه مرعاة المفاتيح)

ژباړه: اې هغه مؤمنانو! پر تاسو روژه فرض ده لکه چې فرض سوې وه پر هغو کسانو باندي کوم چې تر تاسو مخکي وه، د دې لپاره چې تاسو د الله جل جلاله څخه وبېرېږئ.

همدا ډول رسول الله ﷺ فرمايلي دي: اسلام پر پنځو (۵) بناوو ولاړ دئ:

۱. شاهدي ورکول چي الله جل جلاله يو دئ بل معبود (يعني لايق د عبادت) نه سته او محمد ﷺ د الله جل جلاله رسول دئ.
۲. لمونځ کول.
۳. زکات ورکول.
۴. حج کول.
۵. د روژې د مياشتي روژه نيول. [۲۴]

د حضرت کعب بن عجرة رضي الله عنه څخه روايت دئ، چې يو ځلي رسول الله ﷺ وفرمايل: منبر ته را نژدې سئ! موږ هم ټول منبر ته را نژدې سو. کله چي رسول الله ﷺ د منبر پر لومړۍ زينه باندي قدم کښېښووئ و يې فرمايل: آمين! کله چي يې پر دوهمه زينه باندي قدم مبارک کښېښووئ بيا يې وفرمايل: آمين! او کله چي يې پر درېيمه زينه باندي قدم کښېښووئ بيا يې وفرمايل: آمين! کله چي رسول الله ﷺ د خطبې څخه فارغ سو او لاندي راکښته سو موږ پوښتنه وکړه: اې د الله جل جلاله رسوله ﷺ! موږ نن ستا څخه داسي خبري واورېدلې چي مخکي مو ستا څخه نه وې اورېدلي.

---

(۲۴) عن أبي عبدالرحمن عبدالله بن عمر بن الخطاب رضي الله عنهما قال: سمعت رسول الله ﷺ يقول: بنى الإسلام على خمس؛ شهادة أن لا إله إلا الله وأن محمدًا رسول الله، وإقام الصلاة، وإيتاء الزكاة، وحج البيت، وصوم رمضان. (أخرجه أحمد: ۳٦۳/٤، رقم: ۱۹۲٤۰، وأبويعلى : ٤۸۹/۱۳، رقم: ۷٥۰۲، والطبرانى: ۳۲٦/۲، رقم: ۲۳٦۳. وأخرجه أيضًا الطبرانى فى الصغير: ٦۰/۲، رقم: ۷۸۲)

رسول الله ﷺ وفرمایل: هغه وخت جبرئیل علیه السلام زما مخته راغلئ چې ما د منبر پر لومړۍ زینه باندې قدم کښېښووئ دستې یې راته وفرمایل: د الله تعالی د رحمت څخه دې هغه څوک لیرې وي چې د روژې د میاشتې روژه د شریعت سره سمه ونیسي بیا هم د هغه ګناهونه و نه بخښل سي، رسول الله ﷺ فرمایي: ما وویل: آمین! (یعني د جبرئیل علیه السلام پر دغه ښرا باندې مې آمین ووایه، چې اې الله جل جلاله! دا ښرا قبوله کړې). ورپسې رسول الله ﷺ زیاته کړه چې جبرئیل علیه السلام هغه چا ته ښرا وکړه، چې څوک زما نوم واوري او درود نه ووایي، همدا ډول یې هغه چا ته ښرا وکړه، چې مور او پلار څني راضي نه وي او ما هم آمینورباندې ووایه.[۲۵]

د حضرت ابوهریرة رضي الله عنه څخه روایت دئ، چې رسول الله ﷺ وفرمایل: که څوک د روژې د میاشتې یوه روژه د شرعي عذر یا ناروغۍ پرته نه ونیسي، د ټول عمر روژه نیول به د هغې یوې روژې ځاي و نه نیسي که څه هم ټول عمر روژه ونیسي.[۲۶]

د حضرت ابو امامة باهلي رضي الله عنه څخه روایت دئ، دی مبارک فرمایي: ما د رسول الله ﷺ څخه واورېدل چې ده مبارک وفرمایل: زه بیده وم چې دوه خلګ راغلل او زه یې تر بغلو ونیولم او یوه داسي غره ته یې راوستلم چې تګ پکښې ډېر تکلیفي وو، بیا یې راته وویل: وخیژه ! ما ورته وویل: زما په وسه نه دي پوره. دوی راته وویل: موږ

---

[۲۵] و عن کعب بن عجرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: احضروا المنبر، فحضرنا، فلما ارتقى درجة قال: آمين! فلما ارتقى الدرجة الثانية قال: آمين! فلما ارتقى الدرجة الثالثة قال: آمين! فلما نزل قلنا يا رسول الله ﷺ! لقد سمعنا منک اليوم شيئا ما كنا نسمعه، قال: ان جبريل عليه السلام عرض لى، فقال: بعد من ادرک رمضان فلم يغفر له قلت: آمين ... الى اخير الحديث. (رواه الحاكم، الترغيب والترهيب، ص: ۹۲، ج:۲)

[۲۶] من افطر يوما في رمضان من غير رخصة ولا مرض لم يقض عنه صوم الدهر كله و ان صامه. (مشكوة، ص:۱۷۷، ج:۱)

کومک درسره کوو نو زه هم راوختلم څو چې د غره منځ ته ورسېدلم ناڅاپه مې ډېر سخت آوازونه واورېدل، پوښتنه مې وکړل چې دا څنګه آوازونه دی؟ دوی وویل: د دوږخیانو چیغې او نارې دي. د دې وروسته یې بوتلم څو چې یو ډله مې ولیدل چې د پنډی او پښو ترمنځ د بجلکې شا ته په دغه پله ځړېدل او پښې یې ټینګې تړل سوي وې، د خولو کونجیان یې څیري او وینې ځیني بهېدلې، دی مبارک فرمايي: ما پوښتنه وکړل چې دا څوک دي؟ دوی وویل: دا هغه خلګ دي چې د روژه مات وخت به نه وو داخل دوی به روژې ماتولې.[27] یعني روژه خوړونکي انسانان وه.

اوومه لويه ګناه: د توان لرلو سره حج نه کول

د اسلام د بناوو څخه یوه مهمه بناء حج دئ، فرضیت یې په آیتونو او حدیثونو سره ثابت سوی دئ او پرېښودل یې لويه ګناه ده په داسې حال کې چې نوموړی سړی شتمن وي یعني د تلو او راتلو خرڅ په لاس کې ولري، ځکه الله جل جلاله فرمايي:

﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا﴾[28]

ژباړه: د الله جل جلاله لپاره پر خلګو باندې د بیت الله شریفي حج کول (لازم دئ، البته د) هغه چا لپاره چې د لارې طاقت ولري یعني د تلو او راتلو مصرف ولري.

رسول اکرم ﷺ د حج کولو پر اهمیت ډېر ټینګار کړی دئ، ځکه ابي امامة باهلي رضي الله عنه د رسول الله ﷺ څخه روایت کوي چې فرمايي:

[27] مشکوة، ص: ۱۷۷، ج: ۱.

[28] سورة آل عمران، الاية: ۹۷.

ځوک چې د لاري د وسائلو مالک سي او حج ته د تللو مصرف ولري خو حج و نه کړي، نو پروا نه سته که یهودي مړ سي او که نصراني مړ سي.[۲۹]

یعني دا چې په حج تللو سره خو سړی نه کافر کېږي خو د توان سره یې نه کول دومره لویه گناه ده، چې امکان د دې سته چې د حج نه کول پر ده باندي دومره اثر وغورځوي چې بیخي یهودي یا هم نصراني سي.

د حضرت عمر فاروق رضي الله عنه په خلافت کي نوموړي د حج د ډېر زیات اهمیت له کبله پر پرېښوونکي باندي د اسلام څخه د وتلو پرېکړه کړې ده، داسې یې فرمایلي دي: ما قصد کړی دئ چې خلگ به دې ښارونو ته استوم هر چا چې د حج کولو توان درلودئ او حج یې نه وو کړی، نو ججه (جزیه) دي پر حواله سي دا مسلمانان نه دي.[۳۰]

یعني کافران چې پر خپل دین پاته وي او په اسلامي هیواد کي اوسېږي اسلامي حکومت ته به ججه ورکوي، عمر فاروق رضي الله عنه هغه کسان چې د توان سره حج نه کوي د کافرانو په شان کړي دي، ځکه د اسلام یو مهم رکن یې نه دئ پر ځای کړی، خو ځوک دي دا فکر نه کوي چې د حج پرېښوونکی کافر دئ البته عمر رضي الله عنه له دې امله دا پرېکړه کړې ده چې خلک وبېرېږي او پوه سي چې دا گناه ډېره لویه ده.

---

(۲۹) من ملك زادا و راحلة تبلغه إلى بيت الله الحرام فلم يحج فلا عليه أن يموت يهوديا أو نصرانيا و ذلك أن الله يقول فى كتابه: ولله على الناس حج البيت من استطاع إليه سبيلا ومن كفر فإن الله غنى عن العالمين. [آل عمران: ۹۷] (أخرجه الترمذى: ۱۷٦/۳، رقم: ۸۱۲، وقال: غريب. وابن جرير: ۱٦/٤، والبيهقى فى شعب الإيمان: ۴۳۰/۳، رقم: ۳۹۷۸. وأخرجه أيضًا: البزار: ۸۷/۳، رقم: ۸٦۱)

(۳۰) عن عمر قال: لقد هممت أن أبعث رجالا إلى الأمصار فلا يدعون رجلا ذا ميسرة لم يحج إلا ضربوا عليه الجزية ما هم بمسلمين. (كنز العمال، ح: ۱۲٤۰۰)

اتمه لويه ګناه: د مور او پلار ځورول

د انسان تر ټولو نازکه مرحله چې ماشومتوب دئ د حفاظت يوازنی سبب يې مور او پلار دي او د دوی مينه ده،چې غير د الله جل جلاله څخه په بل چا کي نه ستره، د دوی رښتينې ساتنه داسي احسان دئ چي هيڅ انسان ته يې د احسان بدله ورکول ممکن نه دي، د دوی زهېرېدل د هر اړخه لوی جرم دئ.

د مور او پلار د حقوقو اړونده الله جل جلاله فرمايي:

﴿وَقَضٰى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُوْٓا اِلَّآ اِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا ؕ اِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ اَحَدُهُمَآ اَوْ كِلٰهُمَا فَلَا تَقُلْ لَّهُمَآ اُفٍّ وَّلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَّهُمَا قَوْلًا كَرِيْمًا ﴿۲۳﴾ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَّبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيٰنِيْ صَغِيْرًا ﴿۲۴﴾﴾ [۳۱]

ژباړه: اې محمده صلی الله علیه وسلم! ستا رب فيصله کړې ده چې د الله جل جلاله پرته به د بل چا عبادت نه کوې او د مور او پلار سره به احسان کوې، که يو يې يا دواړه د سپين ږيروالي حالت ته ورسېږي "اُف" مه ورته وايه (يعني که ستړی يې د ستړيا پر مهال "اُف" لا د دوی مخته مه وايه چې فقط د خپلې ستړيا ښکارندويه په وسي نور د آزار خبري خو بيخي مه ورته کوه)، ښې خبرې ورته کوه، د مهربانۍ او ځان ټيټ ښودلو په وجه خپل وزر ورته کښته کړه او ووايه: اې ربه! پر دوی رحم وکړه لکه دوی چې زه په ماشومتوب کې روزلی يم.

---

[۳۱] سورة الاسراء، الايتان: ۲۳، ۲۴.

د دې څرګند حقیقت د ثبوت په موخه د اسلام سپېڅلي لاربښود درې ځلی داسي ارشاد وفرمایه: آیا زه تاسو تر ټولو په لویو ګناهونو باندي خبر نه کړم؟ مبارکو اصحابانو وویل: بلې! خبر مو کړه یا رسول الله ﷺ! رسول الله ﷺ وفرمایل: (تر ټولو لوي ګناهونه) د الله جل جلاله سره شریک نیول دي، د مور او پلار آزار دئ. [۳۲]

په یو بل حدیث کي رسول الله ﷺ فرمایلي دي: جنت ته به چغلګر، د مور او پلار آزاري او د شرابو چیښونکی داخل نه سي. [۳۳]

څرنګه چي د مور او پلار آزار ډېر لوی جرم دئ له همدې امله الله جل جلاله د مور او پلار آزاري ته په دې دنیا کي هم عذاب ورکوي، ځکه رسول الله ﷺ فرمایي: د ټولو ګناهونو عذاب الله جل جلاله د آخرت ورځي ته ځنډوي. چاته چي یې خوښه سي (هلته عذاب ورکوي او چا ته بیا معافي کوي که یې خوښه سوه)، مګر د مور او پلار آزاري ته الله جل جلاله ډېر ژر په ژوند کي تر مرګ مخکي عذاب ورکوي. [۳۴]

[۳۲] عن عبد الرحمن عن أبيه قال: قال رسول الله ﷺ: ألا أنبئكم بأكبر الكبائر -ثلاثاً-؟ قلنا: بلى! يا رسول الله! قال: الإشراك بالله، وعقوق الوالدين، وكان متكئاً فجلس، فقال: ألا وقول الزور، وشهادة الزور، فما زال يكررها حتى قلنا: ليته سكت! (البخاري: ٢٢٢٩/٥، رقم: ٥٦٣١، ومسلم: ٩١/١، رقم: ٨٧، والترمذي: ٣١٢/٤، رقم: ١٩٠١، وقال: حسن صحيح)

[۳۳] عن ابن عمر رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: لا يدخل الجنة منان، ولا عاق، ولا مدمن خمر. (أخرجه النسائي: ٣١٨/٨، رقم: ٥٦٧٢)

[٣٤] عن أبي بكرة رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله ﷺ يقول: كل الذنوب يؤخر الله ما شاء منها إلى يوم القيامة إلا عقوق الوالدين فإن الله تعالى يعجله لصاحبه في الحياة قبل الممات. (هذا حديث صحيح الإسناد ولم يخرجاه الحاكم في مستدركه، ج: ٤، ص:١٧٣، ح:٧٢٦٣)

نهمه لويه ګناه: د خپلوۍ او قرابت پرېکول

الله جل جلاله بشريت ته د ښه ژوند لپاره د حکمت څخه ډکي لارښووني کړي دي، چي يو د هغو څخه قرابت او خپلوي پالل دي. دا يوه داسي کړنه ده چي په واسطه يې د خلګو په منځ کي محبت، اتفاق او همږغي راځي چي د ټولني د پرمختګ لامل ګرځي.

قرابت او خپلوي پالل دا دئ، چي ستا ټول قريبان ته داسي وپالې، چي د ناروغۍ پر مهال ورباندي پوښتنه وکړې، که مسکين سي مالي کومک ورسره وکړې، که څوک ظلمورباندي کوي د ظالم د لاس څخه يې وژغورې او که احتياج سي پيسې په قرض ورکړې.

دا خبره ياد ساتل پکار دي چي دا کارونه هر وخت کول لازمي دي يعني دا چي که قريبان ستا سره قرابت پالي او که يې نه پالي خو ته به يې پالې، دا فکر به نه کوې چي دوی که زما سره قرابت پالي زه يې پالم او که يې نه پالي زه به يې نه پالم. حاصل دا چي که قريبانو ستا سره قرابت نه پالئ تا هم ورسره پرېښود ځ ګناهګار يې. څوک چي قرابت او خپلوي نه پالي کبيره ګناه ده، ځکه الله جل جلاله فرمايي:

﴿وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِيْ تَسَآءَلُوْنَ بِهٖ وَالْاَرْحَامَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيْبًا①﴾ (۳۵)

ژباړه د هغه رب جل جلاله څخه وبېرېږئ چي د هغه په وسيله تاسو يو له بله خپل حقوق غواړئ او د خپلوۍ او قرابت د پرېکولو څخه ځانونه وساتئ، باور وکړئ چي الله جل جلاله ستاسو پوره څارونکی دئ.

---

(۳۵) سورة النسآء، الاية: ۱.

بل ځای الله جل جلاله فرمايي:

﴿يُضِلُّ بِهٖ كَثِيْرًا وَّيَهْدِيْ بِهٖ كَثِيْرًا ۭ وَمَا يُضِلُّ بِهٖٓ اِلَّا الْفٰسِقِيْنَ ۝٢٦ الَّذِيْنَ يَنْقُضُوْنَ عَهْدَ اللّٰهِ مِنْۢ بَعْدِ مِيْثَاقِهٖ ۠ وَيَقْطَعُوْنَ مَآ اَمَرَ اللّٰهُ بِهٖٓ اَنْ يُّوْصَلَ وَيُفْسِدُوْنَ فِي الْاَرْضِ ۭ اُولٰۗىِٕكَ ھُمُ الْخٰسِرُوْنَ ۝٢٧﴾[36]

ژباړه: ډېر خلک په قرآن ګمراه کېږي او ډېر خلګ د قرآن له برکته پر هدايت کېږي، په قرآن باندي يوازي فاسقان ګمراهان کېږي. فاسقان هغه خلک دي چي تر ټينګي وعدې کولو وروسته په وعده وفا نه کوي، خپلوي او قرابت پرېکوي کوم چي الله جل جلاله يې د پاللو امر کړی او فساد په مځکه کي کوي، دغه کسان په يقيني ډول تاوانيان دي.

الله جل جلاله په دغه مبارک آيت کي د خپلوۍ او قرابت پرېکوونکي د فاسقانو له ډلي بللي دي او يقيني تاواني يې ورته ويلي دي.

سيدالبشر حضرت محمد ﷺ د دې مهمي خبري په اړه ډېر ټينګار کړی دئ، د قرابت پرېکوونکی او د خپلوۍ نه پالونکي ته يې د سخت عذاب وعده کړې ده او فرمايلي يې دي: هغه څوک به جنت ته ولاړ نه سي چي د قريبانو سره خپلوي او قرابت نه پالي.[37]

---

[36] سورة البقرة، الايتان: ٢٦، ٢٧.

[37] عن جبير بن مطعم قال: قال رسول الله ﷺ: لا يدخل الجنة قاطع رحم. (أخرجه الطبرانى: ١١٨/٢، رقم: ١٥١٠، وأحمد: ٨٠/٤، رقم: ١٦٧٧٨، والبخارى: ٢٢٣١/٥، رقم: ٥٦٣٨، ومسلم: ١٩٨١/٤، رقم: ٢٥٥٦، والترمذى: ٣١٦/٤، رقم: ١٩٠٩، وقال: حسن صحيح . وابن حبان: ١٩٩/٢، رقم: ٤٥٤)

رسول الله ﷺ فرمايي: پر هغه قوم باندي د الله جل جلاله رحمت نه راځي چي په هغو کي داسي څوک وي چي قرابت او خپلوي نه پالي.(۳۸)

رسول الله ﷺ فرمايي: هره د جمعې شپه نېک اعمال الله جل جلاله ته وړاندي کېږي يوازي د هغه چا اعمال نه قبلېږي څوک چي قرابت او خپلوي نه پالي. (۳۹)

لسمه لويه ګناه: زنا کول

زنا کول ددنيا او آخرت د سختو تاوانو چينه ده، ځکه طب پوهانو ثابته کړې ده چي زنا کول د لاعلاجه ناروغيو لامل ده. همدا ډول د آخرت سخت عذابونه هم د زنا په وجه وعده سوي دي، ځکه الله جل جلاله فرمايي:

﴿وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَىٰٓ إِنَّهُۥ كَانَ فَٰحِشَةً وَسَآءَ سَبِيلًا ۝٣٢﴾ (۴۰)

ژباړه: زنا ته مه نژدې کېږئ باور وکړئ زنا بې حيايي ده او ډېره بده لار ده.

رسول الله ﷺ د دې کرغېړن او په تاوانونو لړلي کار په اړه ډېر عذابونه ښوولي دي، په يوه حديث کي راځي: سمره بن جندب رضي الله عنه

(۳۸) حدثنا عبيد الله بن موسى قال: أخبرنا سليمان أبو إدام قال: سمعت عبد الله بن أبى أوفى يقول عن النبي ﷺ قال: إن الرحمة لا تنزل على قوم فيهم قاطع رحم. (البخاري في الأدب المفرد، ج: ۱، ص:۳۶، ح:۶۳)

(۳۹) عن ابي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: إن أعمال بنى آدم تعرض كل عشية خميس ليلة الجمعة فلا يقبل عمل قاطع رحم. (أخرجه البخارى فى الأدب المفرد: ۳۵/۱، رقم:۶۱، والبيهقى فى شعب الإيمان: ۲۲۴/۶، رقم: ۷۹۶۶)

(۴۰) سورة الاسراء، الاية: ۳۲.

فرمايلي دي: رسول الله ﷺ د خپل خوب قصه داسي بيانول: ما ته په خوب کښې جبرئيل عليه السلام او ميکائيل عليه السلام راغله يوځای ولاړو د تنور په څېر يو شی راته راغلئ د سر خوا يې تنگه او د پای خوا يې پراخه وه، په دې تنور کي چيغي اوناري وې موږ چي ورته وکتل لڅ نارينه او ښځي پکښې وه، د لاندي خوا به لمبې پر راتللې کوم وخت چي به لمبې باندي راغلې دوی به د ډېره زحمته لوی – لوی چيغي کړې.

رسول الله ﷺ فرمايي: ما د جبرئيل عليه السلام څخه پوښتنه وکړه چي دا څوک دي؟ جبرئيل عليه السلام راته وويل: دا زنا کوونکي نارينه او زنا کوونکي ښځي دي د قيامت تر ورځي پوري يې دغه عذاب دئ. (۴۱)

په بل حديث کي رسول الله ﷺ داسي فرمايلي دي: څوک چي زنا وکړي يا شراب وچيښي، الله جل جلاله داسي ايمان ځنی کاږي لکه انسان چي قميص د خپله سره وکاږي. (۴۲)

(۱۱) لويه گناه: لواطت کول

لواطت کول يعني د نارينه بې رږيري انسان سره انساني شهواني محبت کول او يا جنسي استفاده ځني کول داسي بد عمل دئ، چي انساني ظرافت اوسالم فکر ډېر ليري ځني پاتېږی ځکه د لوط عليه السلام قوم چي دا کار کاوه الله جل جلاله درې (۳) عذابونه باندي نازل کړل، چي داسي عذاب يې بل چا ته نه دئ ورکړی:

لومړی عذاب يې د جبرئيل عليه السلام چيغه وه، چي د ټولو ارواحان قبض سوه يعني په دې هيبتناک عذاب سره د ټولو زاړې وچاودې.

(۴۱) رواه البخاری فی حديث طويل، وايضا الطبراني في معجمه الکبير، ج:۷، ص:۲۳۹، ح: ۶۹۸۴.

(۴۲)عن أبی هريرة قال: قال رسول الله ﷺ: من زنی أو شرب الخمر نزع الله منه الإيمان کما يخلع الإنسان القميص من رأسه. (أخرجه الحاکم: ۷۳/۱، رقم ۵۷)

دوهم عذاب یې دا وو، چې مخکه چپه ورباندي واوښته. درېیم عذاب یې دا وو، چې د دوږخ ډبري باندي و ؤرېدې.

الله جل جلاله د دوی عذاب داسي بیانوي:

﴿فَلَمَّا جَآءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ مَّنضُودٍ ۝﴾ (۴۳)

ژباړه: هر کله چي زموږ امر راغلئ نو کښته طرف مو د دې ښارونو لوړ وګرځاوه او د ختو جوړي سوي، په اور پخ سوي ډبري مو پر و ؤرولې (یعني ښار مو چپه واړوی او د دوږخ ډبري مو باندي و ؤرولې)

رسول الله ﷺ د لواطت پر کوونکي باندی د مرګ امر کړی دئ او فرمایي: که تاسو یو څوک پیدا کړئ چي د لوط علیه السلام د قوم کار یې کاوه یعني لواطت یې کاوه، نو لواطت کوونکی او هغه څوک چي لواطت ورسره کېدئ دواړه مړه کړئ. (۴۴)

په بل حدیث کي رسول ﷺ فرمایلي دي: څلور کسان دي چي باندی سهار سي د الله جل جلاله په غضب کي وي او چي باندي ماښام سي د الله جل جلاله په ناراضي کي وي. چا پوښتنه وکړه چي دا څوک دي؟ یا رسول الله! ده مبارک ﷺ وفرمایل:

۱. هغه کسان دي چي د ښځو سره مشابهت کوي (یعني ځانونه د ښځو سره په شکل، لباس او اعمالو کي برابروي، د ښځو په ډول د سر وربښتان جوړول، ږیره خریل او داسي نور...).

(۴۳) سورة هود، الآية: ۸۲.

(۴٤) عن ابن عباس رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: من وجدتموه يعمل عمل قوم لوط فاقتلوا الفاعل والمفعول به. (أخرجه أبو داود: ٤/١٥٨، رقم: ٤٤٦٢، والترمذي: ٤/٥٧، رقم: ١٤٥٦)

۲. هغه ښځې دي چې د نارینوو سره مشابهت کوي (یعني ښځې د نارینوو په څېر خپل شکل ، لباس او اعمال کوي، لکه:حجاب نه کول، د سر وېښتان ډېر لنډول او داسي نور...).
۳. هغه څوک دئ چې د حیوان سره جماع کوي.
۴. هغه څوک دئ چې د نارینه سره جماع کوي یعني لواطت کوي. (۴۵)

لواطت کول د الله جل جلاله د زیات قهر او غضب سبب ګرځي، ځکه رسول الله ﷺ فرمایلي دي: کوم وخت چې نارینه د نارینه لواطت پیل کړي الهي عرش د الله جل جلاله دق هر د بیري ورېږدي او نژدې وي چې آسمانونه راولوېږي، ملایکي د آسمانو طرفونه ټینګ کړي او سورة اخلاص وایي تر هغه وخته پوري چې د الله جل جلاله قهر آرام سي. (۴۶)

په یوه بل حدیث کي رسول الله ﷺ لواطت کوونکی د ملعونینو د جملې څخه شمېرلی دئ او داسي یې فرمایلي دي: اووه کسان دي چې د الله جل جلاله باندي لعنت دئ او الله جل جلاله د قیامت په ورځ د رحمت په نظر نه ورته ګوري او د قیامت په ورځ به د نورو دوزخیانو سره دوزخ ته

---

(٤٥) عن ابي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: أربعةٌ يصبحون فى غضبِ اللهِ ويمسون فى سَخَطِ الله: المتشبهون من الرجالِ بالنساءِ، والمتشبهاتُ من النساءِ بالرجالِ، والذى يأتى البهيمةَ، والذى يأتى الرجلَ. (أخرجه الطبرانى فى الأوسط: ٦٣/٧، رقم: ٦٨٥٨، والبيهقى فى شعب الإيمان: ٣٥٦/٤)

(٤٦) ذكرالسيوطى حديثا نحو هذا الحديث، رآه على ظهر نسخة ابن ابى شيبة بخط مغربى، لم يعرف كتابه فذكر سندا الى انس، قال: وكتب غيره عليه هذا اسناد رواه لين موضوع آهـ ذيل الآلى. (الكبائر، ج:١، ص:٥٥)

واچول سي (د هغو کسانو ځخه يو) لواطت کوونکی او هغه څوک دئ چي لواطت ورسره وسي.[47]

يعني دغه کسانو ته هيڅ وخت د الله جل جلاله د لعنت ځخه نه سي وتلای او نه الله جل جلاله د رحمت په نظر ورته ګوري تر څو چي توبه و نه باسي، خو که توبه وباسي نو الله جل جلاله تر هر چا زيات مهربان دئ.

حضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنهما فرمايلي دي: لواطت کوونکی چي بې له توبې مړ سي الله جل جلاله يې په قبر کي د خنزير په شکل اړوي.[48]

يادونه:

د هلکانو سره مينه کول يا ورته کتل حرام دي. بدبختانه په ځينو خلګو کي داسي عادت وي چي زه و هلک ته د يوه ګل په سترګه ګورم يعني داسي مي خوښېږی لکه يو ګل چي د چا خوښېږي، د ناروا کار فکر نه لرم. دغسی فکر هم جائز نه دئ، ځکه سفيان بن سعيد الثوری رحمه الله ته يو ښايسته هلک راننواتئ ده مبارک وويل: دا هلک وباسئ ځکه د هري ښځي سره شيطان ورسره وي او د هلک سره پوره ډله شيطانان ورسره وي.[49]

يعني داسي شيطانان چي و ناروا ته هڅوونکی وي.

(47) ذكره ابن الجوزى فى الموضوعات، وقال: لايصح مروان بن محمد يروى المناكير واسماعيل بن ام درهم لايحتج . (لسان الميزان: ١/٤٤٦، وكشف الخفاء: ٢/٥٣٢)

(48) كتاب الكبائر، ص: ٦٣.

(49) سفيان بن سعيد الثورى ابوعبدالله الكوفى احد الاعلام . قال الخطيب: كان الثورى اماما من ائمة المسلمين وعلما من اعلام الدين مجمعا على امامته مع الاتقان، والضبط، والحفظ، والمعرفة، والزهد، والورع، توفى فى البصرة سنة ١٦٠آهـ خلاصة ملخصا. (كتاب الكبائر، ص: ٦٤)

حضرت امام احمد رحمه الله ته يو سړی راغلئ چي يو ښايسته هلک ورسره وو. امام احمد رحمه الله پوښتنه ځني وکړه چي دا هلک دي څه دئ؟ سړی ورته وويل: دا مي د خور زوی دئ. امام احمد رحمه الله ورته وويل: بله ورځ يې دلته مه راوله او مه يې پر لاري ملګری کوه، ځکه هغه څوک چي تا نه پيژني پر تا به بد ګومان وکړي. (۵۰)

د حضرت خالد بن وليد رضي الله عنه څخه روايت دئ، چي په يو کلي کي يو سړي لواطت وکړئ. حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه د اصحابانو څخه د دغه سړي د سزا په اړه مشهوره وغوښته، حضرت علی رضي الله عنه ورته وويل: دا داسی ګناه ده چي بل چا نه ده کړې مګر يو د لوط قوم عليه السلام کړې ده، موږ ته الله جل جلاله د هغه قوم د عذاب خبر راکړی دئ، هغه عذاب ته په کتو سره زما دا مشوره ده چي دا سړی په اور وسوځئ. ابوبکر صديق رضي الله عنه د ده مشوره قبوله کړه او سمدلاسه يې وليکل: دغه لواطت کونکی په اور وسوځئ. خالدبن وليد رضي الله عنه د ابوبکر رضي الله عنه فرمان عملي کړ يعني هغه سړی يې په اور وسوائځ. (۵۱)

سبحان الله! د الله جل جلاله رسول صلى الله عليه وسلم او اصحابان څومره مهربانه انسانان وه، د دوی سختو فيصلو ته چي وکتل سي معلوميږي چي لواطت ييخي لويه ګناه ده ځکه نو دومره ځان ځني ساتل پکار دي، چي ييخي پر هغه خوا لا هم مسلمان بايد ورنژدې نه سي. (اعاذنا الله)

(۵۰) کتاب الکبائر، ص: ٦٤.

(۵۱) رواه ابن ابی دنيا ومن طريقه البهيقی بسند جيد، قاله المنذری.

(۱۲) لویه ګناه: سود کول

سود هغه ناوړه عمل دئ چي د ټولني د قیمت لرونکو شیانو قیمتونو ته خلل رسوي په نتیجه کي ټولنه دیو بحراني حالت سره مخ کیږی.دا چي د نړی کفار نور نظرونه ورکوي د دې نظرونو باطل والی به ډېر ژر وخت ثابته کړي

د سود په اړه الله جل جلاله داسي فرمايلي دي:

﴿وَاَحَلَّ اللّٰهُ الۡبَيۡعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا﴾ (۵۲)

ژباړه: الله جل جلاله بیعه (خرڅول او رانیول) روا کړي دي او سود یې حرام کړی دئ.

د سزا په اړه یې الله جل جلاله فرمايلي دي:

﴿اَلَّذِيۡنَ يَاۡكُلُوۡنَ الرِّبٰوا لَا يَقُوۡمُوۡنَ اِلَّا كَمَا يَقُوۡمُ الَّذِىۡ يَتَخَبَّطُهُ الشَّيۡطٰنُ مِنَ الۡمَسِّ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمۡ قَالُوۡۤا اِنَّمَا الۡبَيۡعُ مِثۡلُ الرِّبٰوا﴾ (۵۳)

ژباړه: هغه کسان چي سود خوري د قیامت په ورځ به دوی د شک وتلي په دې ډول راپورته سي، چي شیطان به یې حواس ورخراب کړي وي، دا په دې وجه چي دوی وایي: سود هم د بیعي (د خرڅولو او رانیولو) په څېر (روا معامله)ده.

---

(۵۲) سورة البقرة، الاية: ۲۷۵.

(۵۳) سورة البقرة، الاية: ۲۷۵.

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: کله چې زه آسمان ته وختلم ما تالنده اوتکه وليدل او داسې خلګ مې وليدل، چې نسونه يې دومره غټ وه لکه د خوني نسونه او دا نسونه يې مخته پراته وه، په دغو نسو کې لړمان او ماران وه، چې سرېېره معلومېده. ما جبرئيل عليه السلام ته وويل: دا څوک دي؟ جبرئيل عليه السلام راته وويل: دا هغه کسان دي چې سود يې خوړونکي وه.(۵۴)

حضرت عبدالله بن مسعود رضي الله عنه فرمايي: رسول الله ﷺ فرمايي: کوم وخت چې په يوه کلي کې زنا او سود ښکاره سي الله جل جلاله د دې کلي د هلاکت اجازه ورکړي (يعني دا چې نور پر دې کلي باندي عذاب نازل کړئ).(۵۵)

(۱۳) لويه ګناه: ديتيم مال په ظلم خوړل

د ماشومتوب نازکه مرحله چې د مشکلاتو د حل لپاره الله جل جلاله لوی نعمت پلار ورته پيدا کړی دئ، د پلار په برکت د ماشومتوب ټول مشکلات حل وي؛ نه د لوږې مشکل وي، نه د تندي مشکل وي، نه د

(٥٤) حدثنا عبد الله حدثني أبي حدثنا عبد الصمد بن عبد الوارث حدثنا حماد عن علي بن زيد عن أبي الصلت عن أبي هريرة أن رسول الله ﷺ قال: انتهيت إلى السماء السابعة فنظرت فإذا أنا فوقي برعد وصواعق ثم أتيت على قوم بطونهم كالبيوت فيها الحيات ترى من خارج بطونهم، فقلت: من هؤلاء؟ قال: هؤلاء أكلة الربا. فلما نزلت وانتهيت إلى سماء الدنيا فإذا أنا برهج ودخان وأصوات، فقلت: من هؤلاء؟ قال: الشياطين يحرفون على أعين بني آدم أن لا يتفكروا في ملكوت السماوات والأرض ولولا ذلك لرأت العجائب. (ابن حنبل في مسنده، ج:٢، ص:٣٦٣، ح٨٧٤٢)

(٥٥) إذا ظهر الزنا والربا فى قريةٍ فقد أحلوا بأنفسهم كتابَ اللهِ (وفي لفظ حاكم: عذاب الله). (أخرجه الطبرانى: ١٧٨/١، رقم: ٤٦٠، والحاكم: ٤٣/٢، رقم: ٢٢٦١، وقال: صحيح الإسناد، والبيهقى فى شعب الإيمان: ٣٦٣/٤، رقم: ٥٤١٦)

ناروغۍ د علاج مشکل وي، نه د يخ مشکل وي، نه د ګرمۍ مشکل وي، د دې ټولو مشکلاتو د حل لپاره الله جل جلاله د ماشوم پلار سبب جوړ کړی وي د دې نعمت د زوال په وخت کې ماشوم د ډيرو مشکلاتو سره لاس او ګرېوان سي، ځکه د دفاع هيڅ په لاس کې نه لري نو که څوک د يتيم د دغه کمزوري حالت څخه استفاده وکړي او مال يې په ظلم سره وخوري لويه ګناه ده، ځکه الله جل جلاله فرمايي:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا ۖ وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ۝١٠﴾ (٥٦)

ژباړه: باور وکړئ هغه کسان چې د يتيمانو مالونه په ظلم سره خوري په حقيقت کې دوی په خپلو نسونو کې اور اچوي، دا کسان به ډېر ژر دوږخ ته واچول سي.

يعني کوم کسان چې بې له شرعي لاري د يتيمانو مالونه خوري دا په حقيقت کې د دوی په نس کې اور دئ او دوږخ ته به ځي.

رسول الله صلى الله عليه وسلم د معراج په قصه کې د يتيم د مال خوړونکی په اړه داسې فرمايلي دي: زه پر داسې کسانو راغلم چې نور خلګ پر مؤظف سوي وه خولې يې ورخلاصولې، نورو بيا لوی ډبري راوړلې دوی يې په خولو کې په ويشتل او هغه ډبري يې تر دبره (يعني د مردارۍ د وتلو تر ځای) وتلې، ما پوښتنه وکړه: اې جبرئيل! دا څوک دي؟ جبرئيل عليه السلام راته وويل: دا هغه کسان دي چې د يتيمانو مالونه په ظلم سره خوري په حقيقت کې دوی خپلو نسونو ته اور اچوي. (٥٧)

---

(٥٦) سورة النساء، الاية: ١٠.

(٥٧) عن أبي سعيد الخدري قال: قلنا: يا رسول الله صلى الله عليه وسلم! ما رأيت ليلة أسري بك؟ قال: انطَلَق بي إلى خَلْقٍ من خَلْقِ الله كثير رِجَال، كل رجل له مِشْفَران كمشفري البعير، وهو موَكَّل بهم رجال يفكون لحاء أحدهم، ثم يُجَاءُ بِصَخْرَةٍ من نار فَتُقْذَف في فِي أحدهم حتى يخرج من أسفله ولهم خُوار وصُرَاخ. قلت:

حضرت ابوهريرةﷺ د رسول اللهﷺ څخه روايت کوي، چې رسول اللهﷺ فرمايلي دي: اللهﷻ به د قيامت په ورځ داسي خلګ د قبرو څخه راپورته کړي، چې د نسو څخه يې اور راوځي او د خولې څخه به يې د اور توښونه راوزي. يو چا پوښتنه وکړه، چې دا څوک دي؟ يا رسول الله! رسول اللهﷺ وفرمايل: آيا ته نه پوهېږې چي اللهﷻ فرمايي: هغه کسان چي د يتيمانو مالونه په ظلم سره خوري دا په حقيقت کي اور خوري. (۵۸)

(۱۴) لويه ګناه: پر الله ﷻ او پر رسول ﷺ باندي درواغ ويل

څوک چي د خپلي خوښي سره برابره پرېکړه کوي او په دليل کي يوه وينا کوي او نسبت يې اللهﷻ او د هغه رسولﷺ ته کوي، په حقيقت کي د اللهﷻ او د رسولﷺ وينا نه وي يعني د ځانه درواغ جوړوي بيخي لويه ګناه ده، ځکه د يوې خوا يې دين د خپل طبيعت تابع کړ او د خپلي خوا پر اللهﷻ او رسول اللهﷺ باندي درواغ وويل، تر هغه مهاله مسلمان بيخي مسلمان نه دئ چي خپل طبيعت د دين تابع جوړ نه کړي دا خو لاپرېږده چي پر اللهﷻ باندي درواغ

يا جبريل! من هؤلاء؟ قال: هؤلاء الذين يأكلون أموال اليتامى ظُلْمًا إنما يأكلون في بطونهم نارا وسَيَصْلَوْن سَعِيراً. (ابن كثير، سورة النساء، الاية: ۱۰. ورواه الطبري في تفسيره: ۲۷/۸ من طريق معمر عن أبي هارون العبدي به.

(۵۸) عن أبي برزة أن رسول الله ﷺقال: يبعث يوم القيامة القوم من قبورهم تَأَجَّج أفواههم نارا. قيل: يا رسول الله ﷺ! من هم؟ قال: ألم تر أن الله قال: إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا. (ابن كثير، سورة النساء، الاية: ۱۰)

وو ايي. الله جل جلاله يوه وينا نه وي کړې ته وايي: دا الله جل جلاله ويلي دي، د دغي موضوع په اړه الله جل جلاله فرمايي:

﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ تَرَى الَّذِيْنَ كَذَبُوْا عَلَى اللّٰهِ وُجُوْهُهُمْ مُّسْوَدَّةٌ ؕ اَلَيْسَ فِيْ جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِيْنَ ۝٦٠﴾(٥٩)

ژباړه: د قيامت په ورځ به هغه کسان وويني چي پر الله جل جلاله باندي دروا غ وايي مخونه به يې تور وي.

په بل ځای کي الله جل جلاله فرمايي:

﴿وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِاٰيٰتِهٖ ؕ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الظّٰلِمُوْنَ ۝٢١﴾(٦٠)

تر هغه چا به لوی ظالم څوک وي چي پر الله جل جلاله باندي درواغ وايي او يا يې د آيتونو څخه انکارکوي؟ باور وکړئ! ظالمان به خلاص نه سي.

يعني دا چي هغه چا ته الله جل جلاله تر ټولو لوی ظالم ويلی دئ، چي د ځانه پر الله جل جلاله باندي خبري جوړوي.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي: څوک چي پر ما درواغ ووايي، په جهنم کي دي د ناستي ځای ورته جوړ کړل سي.(٦١)

په بل ځای کي رسول الله صلی الله علیه وسلم داسي فرمايلي دي: څوک که پر ما درواغ وايي داسی نه دئ لکه پر بل چا چي درواغ ووايي، څوک چي

(٥٩) سورة الزمر، الاية: ٦٠.

(٦٠) سورة الانعام، الاية: ٢١.

(٦١) عن أنس قال: قال رسول الله صلی الله علیه وسلم: من كذب علي متعمدا فليتبوأ مقعده من النار. (لم يرو هذا الحديث عن شعبة إلا حرمي بن عمارة وأبو داود الطيالسي، الطبراني في معجمه الأوسط، ج: ٢، ص: ٢٦٣، ح:١٩٣٠)

قصداً پر ما درواغ ووايي د ناستي ځای دي په دوږخ کي ورته تيار سي.[٦٢]

(١٥) لويه ګناه: د جهاد په ډګر کي تېښته کول

د مسلمانانو او کافرانو د جګړې پر مهال تېښته کول يعني پر شا تلل لويه ګناه ده، البته دا هغه وخت ګناه ده چي د کافرانو شمېر تر هغه اندازې زيات وي کوم چي شريعت ورته ټاکلی دئ او دغه شمېر په دې اندازه دئ، چي يو مسلمان به د دوو کافرانو څخه تېښته نه کوي، دوه مسلمانان به د څلورو کافرانو څخه نه تښتي او که د کافرانو شمېر د مسلمانانو د شمېر په دوه برابره زيات وي بيا نو تېښته کول جائز ده. بله خبره دا ده، چي د مسلمانانو دغه شاتګ به د يوه جنګي تکتيک او يا د نورو ملګرو سره ديوځای والي په موخه نه وي.[٦٣]

که څوک يو ازې د بيرې په وجه باندي شا ته وګرځي لويه ګناه ده، ځکه الله جل جلاله فرمايي:

---

[٦٢] حدثنا عبد الله حدثني أبي ثنا قران بن تمام عن سعيد بن عبيد الطائي عن علي بن ربيعة الأسدي، قال: مات رجل من الأنصار يقال له قرطه بن كعب فنيح عليه فخرج المغيرة بن شعبة فصعد المنبر فحمد الله وأثنى عليه، ثم قال: ما بال النوح في الإسلام أما اني سمعت رسول الله ﷺ يقول: ان كذبا علي ليس ككذب على أحد الا ومن كذب علي متعمدا فليتبوأ مقعده من النار ،الا وأني سمعت رسول الله ﷺ يقول: من ينح عليه يعذب بما يناح به عليه. (ابن حنبل في مسنده، ج: ٤، ص: ٢٤٥، ح:١٨١٦٥)

[٦٣] اِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ عِشْرُوْنَ صٰبِرُوْنَ يَغْلِبُوْا مِائَتَيْنِ وَاِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ مِّائَةٌ يَّغْلِبُوْٓا اَلْفًا مِّنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُوْنَ (٦٥) اَلْئٰنَ خَفَّفَ اللّٰهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ اَنَّ فِيْكُمْ ضَعْفًافَاِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ مِّائَةٌ صَابِرَةٌ يَّغْلِبُوْا مِائَتَيْنِ وَاِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ اَلْفٌ يَّغْلِبُوْٓا اَلْفَيْنِ بِاِذْنِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ مَعَ الصّٰبِرِيْنَ(٦٦) (سورة الانفال، الايتان: ٦٥، ٦٦)

﴿وَمَنْ يُّوَلِّهِمْ يَوْمَىِٕذٍ دُبُرَهٗۤ اِلَّا مُتَحَرِّفًا لِّقِتَالٍ اَوْ مُتَحَيِّزًا اِلٰى فِئَةٍ فَقَدْ بَآءَ بِغَضَبٍ مِّنَ اللّٰهِ وَمَاْوٰىهُ جَهَنَّمُ ؕ وَبِئْسَ الْمَصِيْرُ۝۱۶﴾(۶۴)

ژباړه: څوک چي په دغه ورځ (یعني د مسلمانانو د جګړې په ورځ) شا وګرځوي (یعني شا ته وتښتي) او پر شا تلل یې د دې لپاره نه وي چي دښمن ته دوکه ورکړي او نه په دې موخه وي چي د مسلمانانو ډلي ته ځان ورسوي، نو د شک وتلی دغه سړی د الله جل جلاله په غضب اخته سو، ځای به یې دوږخ وي او دوږخ ډېر بد ځای دئ.

رسول الله ﷺ د کافرانو د جګړې څخه د مسلمان تېښته هلاک کوونکې بللې ده او داسي یې فرمایلي دي: د اوو (۷) هلاک کوونکو شیانو څخه ځانونه وساتئ! چا پوښتنه وکړه، چي دغه اووه شیان څه شي دي؟ یا رسول الله ﷺ! ده مبارک ﷺ وفرمایل: د الله جل جلاله سره شریک نیول، سحر (یعني جادو) کول، انسان وژل مګر په حق سره، ریا کول، د یتیم مال خوړل، د جهاد په وخت کي تېښته کول او پاکو مؤمنانو ښځو ته د زنا نسبت کول. (۶۵)

---

(٦٤) سورة الانفال، الاية: ١٦.

(٦٥) عن أبي هريرة رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال: اجتنبوا السبعَ المُوبِقَات: الشركُ بالله، والسِّحْرُ، وقتلُ النفسِ التي حرم الله إلا بالحق، وأكلُ الربا، وأكلُ مالِ اليتيم، والتوليِّ يومَ الزَّحْف، وقذفُ المحصنات الغافلات المؤمنات. (أخرجه البخاري: ١٠١٧/٣، رقم: ٢٦١٥، ومسلم: ٩٢/١، رقم: ٨٩ ، وأبو داود: ١١٥/٣، رقم: ٢٨٧٤، والنسائي: ٢٥٧/٦، رقم: ٣٦٧١)

(١٦) لويه ګناه: د مشرتوب څخه ناوړه ګټه اخيستل او د ولس سره ظلم کول

څوک چي د ولس امير تاکل سوی وي توان يې تر نورو زيات دئ کولای سي، چي ښه مشرتوب وکړي، خپل واک پر صحيح ډول استعمال کړي يعني د رعيت سره داسی معامله وکړي چي د الله جل جلاله او د هغه د رسول ﷺ رضا پکښې وي او کولای سي چي بد مشرتوب وکړي يعني پر ولس باندي ظلم وکړي. که څوک د خپل واک او مشرتوب څخه ناوړه ګټه پورته کوي پر خپل لاس لاندي خلکو باندي ظلم کوي دا لويه ګناه ده، ځکه الله جل جلاله فرمايي:

﴿إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾﴾(٦٦)

ژباړه: باور وکړئ چي عذاب پر هغو کسانو سته چي پر خلکو ظلم کوي او په مځکه کي په ناحقه سرکښي کوي، دغو کسانو ته سخت دردوونکی عذاب دئ.

همدا ډول رسول الله ﷺ فرمايي: هر مشر چي د خپل ولس سره کوږوالی وکړي په دوږخ کي به وي. (٦٧)

رسول الله ﷺ د ښه مشر په اړه ښه دعا کړې ده او فرمايلي يې دي: اې لويه ربه! څوک چي د دې امت د يو شي مشرتوب کوي او د

---

(٦٦) سورة الشورى، الاية: ٤٢.

(٦٧) عن معقل بن يسار قال: سمعت النبي ﷺ يقول: ما من راع غش رعيته إلا وهو في النار. (الطبراني في معجمه الكبير، ج:٢٠، ص:٢٢٨، ح:٥٣٣)

خپل لاس لاندي خلكو سره نرمي او ښه چلند وكړي پر دغه مشر باندي ته نرمي وكړې، څوك چي پر دوى باندى شفقت كوي پر هغه شفقت وكړې. (٦٨)

رسول الله ﷺ فرمايي: د قيامت په ورځ به تر ټولو لوى عذاب د ظالم مشر وي. (٦٩)

(۱۷) لويه ګناه: لويي، فخر او خيال كول

كبر كول يوازي د الله ﷻ د شان سره ښايي د بل هيچا سره نه ښايي، ځكه كه انسان لږ فكر وكړي ډېرناتوانه دئ د ناتوانه چا سره كبر كول ناپوهي ده. الله ﷻ وايي:

﴿إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلۡمُسۡتَكۡبِرِينَ ۝٢٣﴾ (٧٠)

باور وكړئ! الله ﷻ كبر كوونكي نه خوښوي.

رسول اكرم ﷺ وسلم فرمايي: د چا په زړه كي چي يوه زره كبر موجود وي جنت ته به داخل نه سي. چا پوښتنه وكړه: كه كوم سړى ښې جامې او ښه بوټونه خوښوي (دا هم كبر دئ)؟ رسول الله ﷺ

---

(٦٨) عن عبد الرحمن بن شماسة قال: أتيت عائشة زوج النبي ﷺ أسألها عن شيء، فقالت: أخبرك بما سمعت من رسول الله ﷺ يقول في بيتي هذا: اللهم من ولي من أمر أمتي شيئا فشق عليهم فأشقق عليه، ومن ولي من أمر أمتي شيئا فرفق بهم فارفق به. (ابن حنبل في مسنده، ج: ٦، ص:٩٣، ح: ٢٤٦٦٦)

(٦٩) عن ابي سعيد قال: قال رسول الله ﷺ: أشد الناس عذاباً يوم القيامة إمام جائر. (أخرجه أبو يعلى: ٣٤٣/٢، رقم: ١٠٨٨، والطبرانى فى الأوسط: ١٦/٢، رقم: ١٥٩٥، وأبو نعيم فى الحلية: ١١٤/١٠)

(٧٠) سورة النحل ، الاية: ٢٣.

وفرمايل: (دا کبر نه دئ) الله ﷻ ښايسته ذات دئ ښايست خوښوي.(۷۱)

يعني دا چې د ښو شيانو استعمال کبر نه دئ، بلکې کبر دا دئ، چې ښه شيان په دې نيت استعمال کړل سي چې ځان تر نورو لوړ وښيي.

رسول اکرم ﷺ فرمايلي دي: الله ﷻ فرمايي: لويي زما ده او کبر زما خاصه ده څوک چې زما سره په دې خويونو کې ځان ګډوي دوزخ ته به يې اچوم.(۷۲)

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: تر ټولو مخکې به درې کسان دوزخ ته ځي:

۱. ظالم امير.
۲. شتمن سړی چې زکاة نه ورکوي.
۳. مسکين کبر کوونکی.(۷۳)

حاصل دا چې څوک کبر کوونکی وي هغه، هغه څوک دئ چې الله ﷻ سخت نفرت ځني کوي او الله ﷻ يې جهنم ته اچوي (الا ماشاء الله).

(۷۱) لا يدخل الجنة من كان فى قلبه مثقال ذرة من كبر، قيل: إن الرجل يحب أن يكون ثوبه حسنا ونعله حسنة، قال: إن الله جميل يحب الجمال الكبر بطر الحق وغمط الناس. (أخرجه مسلم: ۹۳/۱، رقم: ۹۱)

(۷۲) عن ابي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: قال الله: الكبرياء ردائى والعظمة إزارى فمن نازعنى واحدا منهما قذفته فى النار. (أخرجه أحمد: ۴۱۴/۲، رقم: ۹۳۴۸، وهناد فى الزهد: ۴۲۱/۲، رقم: ۸۲۵، وأبو داود: ۵۹/۴، رقم: ۴۰۹۰، وابن ماجه: ۱۳۹۷/۲، رقم: ۴۱۷۴، وأخرجه أيضا ابن حبان: ۴۸۶/۱۲، رقم: ۵۶۷۱)

(۷۳) رواه ابن خزيمة وابن حبان فى صحيحهما آهـ . منذرى.

(۱۸) لویه ګناه: په دروا غو شاهدي ورکول

څوک چې په درواغو شاهدي ورکوي د یوه مسلمان حق په بل خوري د مثال په ډول د دوو کسانو پر یوه ځمکه یا پر مال دعوه وي یو بل کس پوهیږي چې په دوی دوو کې یو پر ناحقه دئ، خو کوم وخت چې د فیصلې ځای راسي یاد کس د ناحقه دعوه کوونکي په ګټه شاهدي ورکړي او یا داسي نور. داسي کړنه ستره ګناه ده، ځکه الله جل جلاله د خپلو ښو بندګانو تعریف داسي کوي:

﴿وَالَّذِيْنَ لَا يَشْهَدُوْنَ الزُّوْرَ﴾ (۷۴)

او (د توبې تر څنګ) هغه کسان دي چې و باطل ته نه حاضریږي (یعني د درواغو شاهدي نه ورکوي).

په بل ځای کي الله جل جلاله فرمايي:

﴿وَاجْتَنِبُوْا قَوْلَ الزُّوْرِ﴾ (۷۵)

د ناحقه شاهدۍ څخه ځانونه وساتئ.

په یوه حدیث کي راغلي دي، چې د درواغو شاهدي په ګناه کي د شرک سره برابره ده. (۷۶)

په یوه بل حدیث کي راغلي دي: درواغجن شاهد به د قیامت په ورځ د ځایه لا نه وي ښوریدلی چې دوږخ به ورته واجب سي. (۷۷)

---

(۷٤) سورة الفرقان، الاية: ۷۲.

(۷۵) سورة الحج، الاية: ۳۰.

(۷٦) حدثنا علي بن عبد العزيز ثنا أبو نعيم ثنا سفيان عن عاصم بن أبي النجود عن وائل بن ربيعة عن عبد الله قال: عدلت شهادة الزور الشرك بالله، وقرأ واجتنبوا قول الزور. (الطبراني في معجمه الكبير، ج: ۹، ص: ۱۰۹، ح:۸۵٦۹)

امام ذهبي رحمه الله په کتاب "الكبائر" کې ليکي: د درواغو شاهدي تر ټولو لويه ګناه ده، ځکه په دې ګناه کې څلور (۴) ګناوې سته: لومړی دا چې درواغ يې وويل، دوهم دا چې ظلم يې وکړ د يوه حق يې په بل وخوړئ، درېيم دا چې په بل يې حرام وخوړل، څلورم دا چې هغه څه چې الله جل جلاله حرام بللی وه هغه يې حلال وبلل.

(۱۹) لويه ګناه: شراب چيښل

شراب چې د انسان دنيوي ژوند هم د سختو ستونزو سره مخ کوي الله جل جلاله حرام ګرځولي دي او فرمايلي يې دي:

﴿يَآاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡۤا اِنَّمَا الۡخَمۡرُ وَالۡمَيۡسِرُ وَالۡاَنۡصَابُ وَالۡاَزۡلَامُ رِجۡسٌ مِّنۡ عَمَلِ الشَّيۡطٰنِ فَاجۡتَنِبُوۡهُ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُوۡنَ ۝٩٠﴾ (۷۸)

ژباړه:اې مؤمنانو! باور وکړئ! شراب، قمار، بتان او (د فال لپاره) غشي، مرداري ده د شيطان کار دئ نو ځانونه ځني وساتئ څو تاسو کامياب سئ.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي: د شرابو څخه ځانونه وساتئ ځکه دا خبره يقيني ده، چې شراب د ټولو شرونه کيلي ده. (۷۹)

(۷۷) حدثنا سويد بن سعيد ثنا محمد بن الفرات عن محارب بن دثار عن بن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لن تزول قدما شاهد الزور حتى يوجب الله له النار. (ابن ماجه في سننه، ج: ۲، ص: ۷۹٤، ح: ۲۳۷۳)

(۷۸) سورة مائدة، الاية: ۹۰.

(۷۹) عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: اجتنبوا الخمر فإنها مِفْتاح كلِّ شَرٍّ. (أخرجه الحاكم: ١٦٢/٤، رقم: ٧٢٣١)

ځوک چي ځان ځني و نه ساتي د ټولو شرونه دروازه به باندي راخلاصه سي بيا به د الله جل جلاله په نافرمانۍ کي ولوېږي په دغه نافرمانۍ سره به د عذاب ښخه برخمن سي.

رسول اکرم ﷺ فرمايلي دي: ځوک چي شراب وځيښي ځلوېښت ورځي به نجس وي، کله چي يې توبه وايسته بېرته پاکېږي او که يې بيا وځيښل بيا به ځلوېښت ورځي نجس وي. (۸۰)

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: هر نشه ورکوونکی شی حرام دئ (لکه: شراب، هيروئين...)، الله جل جلاله دا وعده کړې ده چي ځوک نشه لرونکی شی وځيښي (يعني شراب وځيښي) په "طينة الخبال" به يې اوبه وي. يو چا پوښتنه وکړه: يا رسول الله ﷺ! "طينة الخبال" څه شي دئ؟ رسول الله ﷺ وفرمايل: "طينة الخبال" د دوږخيانو د بدن خوله ده او يا د دوی ښخه نښتېځل سوي اوبه دي. (۸۱)

(۸۰) وعن ابن عباس رضي الله عنهما قال: قال رسول الله ﷺ: من شرب الخمر كان نجسًا أربعين يومًا فإن تاب منها تاب الله عليه وإن عاد عاد نجسًا، وإن تاب تاب الله عليه فإن عاد عاد نجسًا أربعين يومًا فإن تاب منها تاب الله عليه، فإن رجع كان حقا على الله أن يسقيه من ردغة الخبال. (أخرجه الطبرانى فى الكبير: ۲۴۹/۱۲، رقم: ۱۳۰۱۵، وأخرجه أيضًا فى مسند الشاميين: ۴۳۴/۱، رقم: ۷۶۵)

(۸۱)قَالَ رَسُول اللَّه ﷺ: كُلّ مُسْكِر حَرَام إِنَّ عَلَى اللَّه عَهْدًا لِمَنْ شَرِبَ الْمُسْكِر أَنْ يَسْقِيه مِنْ طِينَة الْخَبَال، قَالُوا: يَا رَسُول اللَّه ﷺ! وَمَا طِينَة الْخَبَال؟ قَالَ: عَرَق أَهْل النَّار أَوْ عُصَارَة أَهْل النَّار. وَفِي مُسْنَد الْإِمَام أَحْمَد عَنْ أَبِي هُرَيْرَة أَنَّ النَّبِيّ ﷺقَالَ: كُلّ مُسْكِر حَرَام. (وَرَوَاهُ النَّسَائِيُّ، وَالتِّرْمِذِيّ، وَابْن مَاجَهْ، وَقَالَ التِّرْمِذِيّ: صَحِيح) وَفِي سُنَن اِبْن مَاجَهْ عَنْ اِبْن مَسْعُود عَنْ النَّبِيّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: كُلّ مُسْكِر حَرَام. (قَالَ اِبْن مَاجَهْ: هَذَا حَدِيث الْمِصْرِيِّينَ رَوَاهُ مِنْ حَدِيث أَيُّوب بْن هَانِئ عَنْ مَسْرُوق عَنْهُ... أخرجه البزار كما فى كشف الأستار: ۳۵۴/۳، رقم: ۲۹۲۷، و أخرجه أبو داود: ۳۲۷/۳، رقم: ۳۶۸۰ ، والبيهقى: ۲۸۸/۸، رقم: ۱۷۱۲۱)

(۲۰) لویه ګناه: قمارکول

قمارکول حرام دئ، ځکه الله جل جلاله قمار پلیتي (نجاست) بللی دئ او فرمایلي یې دي:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾﴾ (۸۲)

اې مؤمنانو! باور وکړئ چې شراب، قمار، بتان او (د فال لپاره) غشي مرداري ده د شیطان کار دئ، نو ځانونه ځني وساتئ څو تاسو کامیاب سئ.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: که چا ملګري ته وویل: راسه! قمار وکړو نو خیرات دې وکړي. (۸۳)

یعنی بې له دې چې قمار وکړي تش په ویلو به لا خیرات کوي او که قمار وکړي نو څومره ګناه به یې وي؟

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

چا که په "نرد شیر" بازي وکړه (چې د قمار یوه خاصه بازي ده، داسې مثال لري) لکه لاس چې یې د خنزیر په وینو او غوښو ولړل سي. (۸۴)

(۸۲) سورة المائدة،الاية: ۹۰.

(۸۳) عن سعيد بن المسيب عن عمر قال: سمع النبى صلى الله عليه وسلم رجلا يقول لرجل: تعال! أقامرك، فأمره أن يتصدق بصدقة. (كنز العمال: ٤٠٦٧٤. أخرجه أبو يعلى: ١/١٩٧، رقم ٢٢٧)

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: الله جل جلاله په هره ورځ کي خپل مخلوق ته درې سوه شپيته نظره د رحمت لري د شطرنج کوونکي پکښې برخه نه سته. (۸۵)

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: د قيامت په ورځ به سخت عذاب د شطرنج کوونکي وي. (۸٦)

(۲۱) لويه ګناه: مسلمان د زنا په تور نيول يا هم ور ته ښکنځل کول

دغه ګناه ته "قذف" وايي. د قذف بيان داسي سوی دئ، چي يو څوک پاک مسلمان نارينه يا ښځي ته ووايي: اې زناکاره! يا اې زنا کارې! يا د يو چامېرمني ته ووايي: اې د زناکار مېرمني! يا د يوې ښځي خاوند ته ووايي: اې د زناکاري خاونده! يا د يو چا زوی يا لور ته ووايي: اې حرامي! نارينه وي که ښځينه وي او يا يو هلک ته ووايي: اې لواطت کوونکې! که چا داسي وويل: نو دلته ويونکي ته دوې لاري دي: يا خو به پر هغه سړي د زنا يا لواطت څلور شاهدان تېروي يا يې لويه ګناه وکړه پر دنيا باندي يې عذاب دادئ، چي اتيا

(۸٤) حَدَّثَنِى زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِىٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِىَّ ﷺ قَالَ: مَنْ لَعِبَ بِالنَّرْدَشِيرِ فَكَأَنَّمَا صَبَغَ يَدَهُ فِي لَحْمِ خِنْزِيرٍ وَدَمِهِ. (أخرجه مسلم، رقم: ٦٠٣٣، ٢ - باب تَحْرِيمِ اللَّعِبِ بِالنَّرْدَشِيرِ)

(۸۵) و روى أبو بكر الأثرم في جامعه عن واثلة بن الأسقع عن رسول الله ﷺ قال: إن الله في كل يوم ثلثمائة رضي الله عنه ستين نظرة إلى خلقه ليس لصاحب الشاه فيها نصيب ـ يعني لاعب الشطرنج لأنه يقول شاه مات. (المؤطا - باب اللعب، ح: ۹۰۴)

(۸٦) و روي عنه ﷺ أنه قال: أشد الناس عذابا يوم القيامة صاحب الشاه يعني صاحب الشطرنج. (كنز العمال :١٥ / ٤٠٦٤٤)

دورې به وهل کېږي او په آخرت کي هم لوي عذاب ورته سته، ځکه الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ (87)

ژباړه: باور وکړئ کوم کسان چي پاکي ښځي، د زنا څخه ناخبره ښځي او مؤمناني ښځي (د زنا په) تور نيسي په دنيا او آخرت دواړو کي ورباندي لعنت دئ او د دوی لپاره لوی عذاب دئ.

يادونه:

د علماوو د تحقيق له مخي د دوی د دنيا لعنت دا دئ، چي اتيا دورې به وهل کيږي او د تل لپاره به يې شاهدي نه قبلېږی، ځکه الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي:

﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ (88)

ژباړه: کوم کسان چي پاکي ښځي د زنا په تور نيسي او بيا څلور شاهدان (د خپلی خبري د ثبوت په موخه) نه راولي، نو تاسو يې اتيا دورې ووهئ او د تل لپاره شاهدي مه ځني قبلوئ اودغه کسان فاسقان دي.

---

(87) سورة نور، الاية: ٢٣.

(88) سورة نور، الاية: ٤.

سبحان الله! په اوسني وخت کي څومره ډېر خلک په کور، کلي بازار کي داسي خبري کوي چي يو بل ته د زنا تر تور بدتري خبري دي، دا ټول د پورته آيت په حکم فاسقان دي او شاهدي يې منظوره نه ده، که اسلامي نظام وي قاضي يې بايد اتيا دورې ووهي.

رسول الله ﷺ فرمايي: د الله جل جلاله نفرت د هغه چا څخه کېږي چي بښکنځل کوي او يا بدي خبري کوي.[۸۹]

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: څوک چي پر الله جل جلاله او پر آخرت ايمان لري نو د خير خبره دي وکړي که نه نو چوپ دي پاته سي (بدي خبري خو دي بيخي نه کوي).[۹۰]

(۲۲) لويه ګناه: په بيت المال کي خيانت کول

بيت المال چي د ټولو مسلمانانو سره شريک دئ که څوک خيانت پکښي وکړي نو تر څو چي ټول مسلمانان بخښنه ورته و نه کړي د الله جل جلاله د عذاب څخه نه سي خلاصېداى، داسی نه ده لکه غلا چي هغه سړی بخښنه ورته وکړي چي ده غلا ځني کړې ده نو رنو خلاص دئ که د الله جل جلاله خوښه وه، ځکه په بيت المال کي خيانت کوونکی کس د نړۍ پر ټولو مسلمانانو نه سي ګرځېدلای چي بخښنه ځني وغواړي.

د خيانت کوونکي اړونده الله جل جلاله فرمايي:

---

[۸۹] وعن أَبي الدرداءِ رضي الله عنه: أن النبي ﷺ قَالَ: مَا مِنْ شَيْءٍ أَثْقَلُ في مِيزَانِ العبدِ المُؤْمِنِ يَوْمَ القِيَامَةِ مِنْ حُسْنِ الخُلُقِ، وَإنَّ الله يُبْغِضُ الفَاحِشَ البَذِيَّ. (أخرجه: البخاري: ١٦/٣ (١٨٢٥)، ومسلم: ١٣/٤ (١١٩٣))

[۹۰] عن ابن عمر عن النبي ﷺ قال: من كثر كلامه كثر سقطه ومن كثر سقطه كثرت ذنوبه ومن كثرت ذنوبه كان النار أولى، به ومن كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليقل خيرا أو ليصمت. (القضاعي في مسند الشهاب، ج: ١، ص:٢٣٧، ح:٣٧٣)

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ﴾[91]

باور وکړئ! الله جل جلاله خيانت کونکي نه خوښوي.

کوم وخت چې د بدر په غزاء کې د غنيمت مال ونيول سو يوه توره يا دوپټه (څادر) ورک سو. ځينو منافقانو د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سپکاوي په موخه ويل: دا به رسول الله صلی الله علیه وسلم وړی وي. الله جل جلاله د دغه خبرې د ښکاره کولو په موخه او په بيت المال کې د خيانت کوونکې د عذاب په اړه لاندني آيت شريف نازل کړ:

﴿وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾[92]

د الله جل جلاله پيغمبر ته نه ښايي چې څه شی پټ کړي او څوک چې (د بيت المال) شی پټ کړي د قيامت په ورځ به هغه شی راوړي (خلکو ته به رسوا سي چې دغه کس څومره خيانت کړی وو او بيا به سزا ورکړل سي).

د بيت المال څخه کوم شی په خيانت، چم يا غلا اخيستل خو څه کوي، بلکې که څوک د بيت المال د ټولولو پر وظيفه وي او يو کس تحفه ورکړي دغه لا رسول الله صلی الله علیه وسلم خيانت بللی دئ او سزا به د خائن ويني.[93]

که څوک په بيت المال کې خيانت کوي پر دغه کس به د جنازې لمونځ نه کېږي، ځکه په يوه حديث کې راځي چې روايت يې زيد بن خالد جهني رضي الله عنه کوي: د خيبر په غزاء کې يو سړي د بيت المال څخه يو

---

[91] سورة الانفال، الاية: ٥٨.

[92] سورة آل عمران ، الاية: ١٦١.

[93] عن أبي حُمَيد أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: هَدَايا الْعُمَّالِ غُلُولٌ. (المسند امام احمد: ٤٢٤/٥)

شی پټ کړ، (کوم وخت چي مړ سو) رسول الله ﷺ وفرمايل: د جنازې لمونځ مه پر کوئ ستاسو ملګري د الله جل جلاله په لاره کي خيانت کړی دئ. (۹۴)

(۲۳) لويه ګناه: غلا کول

د ګناهونو په لړ کي يوه لويه او بده ګناه غلا کول دي. دا يوه داسي ناوړه ګناه ده چي له امله يې الله جل جلاله ناراضه کېږي او هم ټولنه د فساد او ناآرامۍ پر لوري ځي. دا دومره ستره ګناه ده چي الله جل جلاله يې د کوونکي د لاس پرېکولو حکم کړی دئ او فرمايي:

﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوٓا أَيْدِيَهُمَا جَزَآءًۢ بِمَا كَسَبَا نَكَٰلًا مِّنَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۝٣٨﴾ (۹۵)

ژباړه: د غله نارينه او غلې ښځي لاسونه پرېکړئ دا سزا د هغه څه ده، چي دوی يې کسب کړی دئ او خبر تيا ده د الله جل جلاله له لوري څخه او الله جل جلاله ډېر قوی دئ (په تطبيقولو کي د احکامو) او حکمت والا دئ په هر کار کي.

رسول الله ﷺ فرمايلي دي:

هر زنا کوونکی د زنا پر مهال مؤمن نه وي، غل د غلا پر مهال مؤمن نه وي او شراب چيښونکی د شراب چيښول پر مهال مؤمن نه

---

(۹۴) ابن کثير في تفسير آية: ۱۶۱ من آل عمران.

(۹۵) سورة المآئدة، الاية: ۳۸.

وي (يعني د غلا او زنا پر مهال ايمان ځني پورته کېږي)، مګر توبه يې خلاصوي. [٩٦] يعني که توبه وباسي خلاصېداى سى.

د پورتني حديث مطلب دا دئ، چي کوم وخت يو څوک زنا کوي يا غلاکوي ايمان ځني پورته کېږي د مرغه په څېر يې پر سر درېږي، چي د زنا يا غلا څخه فارغه سو بېرته ايمان ورته راسي.

(۲۴) لويه ګناه: د غلا لپاره لار نيول

(قطاع الطريق)

د مسلمانانو په وړاندي لوى لاري نيول، مالونه او پيسې ځني اخيستل لويه ګناه ده. د سپېڅلي شريعت د قانون له مخي راسته لاس او چپه پښه پرېکول ورته جزا ټاکل سوې ده.

الله جل جلاله يې اړونده فرمايي:

﴿إِنَّمَا جَزَٰٓؤُاْ ٱلَّذِينَ يُحَارِبُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَسۡعَوۡنَ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَسَادًا أَن يُقَتَّلُوٓاْ أَوۡ يُصَلَّبُوٓاْ أَوۡ تُقَطَّعَ أَيۡدِيهِمۡ وَأَرۡجُلُهُم مِّنۡ خِلَٰفٍ أَوۡ يُنفَوۡاْ مِنَ ٱلۡأَرۡضِۚ ذَٰلِكَ لَهُمۡ خِزۡيٌ فِي ٱلدُّنۡيَاۖ وَلَهُمۡ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ٣٣﴾ [٩٧]

ژباړه: باور وکړئ د هغو کسانو سزا چي د الله جل جلاله او د رسول الله صلى الله عليه وسلم (د دوستانو سره) جنګ کوي، په ځمکه کي د فساد کولو

---

[٩٦] عن ابي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا يزنى الزانى حين يزنى وهو مؤمن، ولا يسرق السارق حين يسرق وهو مؤمن، ولا يشرب الخمر حين يشربها وهو مؤمن، والتوبة معروضة بعد. (أخرجه عبد الرزاق: ٤١٦/٧، رقم: ١٣٦٨٦، ومسلم: ٧٧/١، رقم: ٥٧، وأبو داود: ٢٢١/٤، رقم: ٤٦٨٩، والترمذى: ١٥/٥، رقم: ٢٦٢٥)

[٩٧] سورة المآئدة، الاية: ٣٣.

کوښښ کوي (سزا يې دا ده)، چې ووژل سي، يا په دار سي او يا يې رد او بدل لاسونه او پښې پرېکړل سي (يعني راسته لاس او چپه پښه) او يا د مځکي څخه وشړل سي دوی لپاره دغه د دنيا بې عزتي ده (چې وژل يا لاس او پښې پرېکيدل دي) او په آخرت کي ورته لوی عذاب سته.

په پورتني آيت کي د لار نيوونکو لپاره څلور ډوله سزا ښودل سوې ده او د لار نيوونکو ګناه هم څلور ډوله لري؛ ځکه که لار نيوونکو مرګ کړی وي او د غلا وخت يې نه وي پيدا کړی سزا يې مرګ دئ او که يې مرګ کړی وي او غلا يې هم کړې وي سزا يې مرګ ده او په دار به هم ځړول کيږی. او که يې مرګ نه وي کړي غلا يې کړې وي سزا يې د لاس او پښې پرېکېدل دي او که يې نه غلا کړې او نه يې مرګ کړی وي سزا يې د وطن څخه شړل دي.

(۲۵) لويه ګناه: په ناحقه قسم اخيستل چې په ياد يې هم وي

قسم پر درې (۳) ډوله دئ: يو هغه قسم دئ چې په راتلونکې زمانه کي د يوه کار د کولو يا نه کولو لپاره وکړي، په دغه قسم کي که پر هغه خپله اراده باندي ودرېدئ د قسم څخه خلاص دئ که نه نو کفاره به ورکوي. د مثال په ډول احمد قسم وکړئ چې زه درې ورځي د محمود سره خبري نه کوم، که يې هغه درې ورځي خبری نه وکړې قسم يې پوره کړ هيڅ شی باندي نه سته او که يې په هغه درو ورځو کي خبري وکړې د قسم کفاره به ورکوي.

دوهم هغه قسم دئ، چې په تېره زمانه کې يې يو کار کړی وي خو هېر يې وي قسم باندي واخلي، چې دا کار ما نه دئ کړی په حقيقت کې ده کړی وي هېر يې وي، پر دې قسم باندي هيڅ شی لازم نه دئ.

درېيم ډول قسم دا دئ، چې په تېره زمانه کې يې يو کار کړی وي په ياد يې هم وي قسم باندي واخلي، چې دا کار ما نه دئ کړی يا بله موضوع وي خو دی په خبر وي د خبرتيا سره قسم باندي واخلي، دې قسم ته "يمين غموس" وايي، دومره لويه ګناه يې وکړه چې په کفاره يې غاړی نه خلاصېږی سزا يې آخرت ته پاتېږي، الله جَلَّ جَلالُهُ فرمايي:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ (۹۸)

ژباړه: باور وکړئ هغه کسان چې د الله جَلَّ جَلالُهُ سره وعده او قسمونه په لږو پيسو بدلوي، دغه کسانو ته په آخرت کې هيڅ برخه نه شته، د قيامت په ورځ به نه الله جَلَّ جَلالُهُ خبري ورسره وکړي، نه به د رحمت په نظر ورته وګوري، نه به د دوی پاکي وکړي او دوی ته ډېر سخت عذاب شته.

يعني هغه قسم کوونکي چې په ناحقه قسم اخلي د الله جَلَّ جَلالُهُ د رحمت او اخروي ګټو څخه چې جنت دئ بې برخي دي.

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: يو چا که د يو سړي حق په قسم پرې کړی الله جَلَّ جَلالُهُ به خامخا دوږخ ورته واجب کړي او جنت به پر حرام کړي.

(۹۸) سورة آل عمران، الاية: ۷۷.

يو چا پوښتنه وکړه: يا رسول الله ﷺ! که څه هم لږ شی وي؟ رسول الله ﷺ وفرمايل: که څه کوچنۍ شنه خاشه وي. (٩٩)

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: تر ټولو لوي ګناهونه د الله جل جلاله سره شريک نيول دي، د مور او پلار آزار دئ، د مسلمان وژل دي او په ناحقه قسم اخيستل دي. (١٠٠)

(٢٦) لويه ګناه: ظلم کول

الله جل جلاله د هري ګناه په اړه بنده ته وخت ورکوي يعني ژر عذاب ورباندي نه راولي، مګر د ظلم په کولو سره ډېر ژر په قهر کيږي، الله جل جلاله فرمايي:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظّٰلِمُوْنَ ۬ اِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيْهِ الْاَبْصَارُ ۝﴾ (١٠١)

---

(٩٩) عن ابي امامة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: من اقتطع حق امرئ مسلم بيمينه فقد أوجب الله له النار وحرم عليه الجنة، فقال رجل: يا رسول الله ﷺ! وإن كان شيئًا يسيراً قال وإن كان قضيبًا من أراك. (أخرجه أحمد: ٢٦٠/٥، رقم: ٢٢٢٩٣، ومسلم: ١٢٢/١، رقم: ١٣٧، والنسائي: ٢٤٦/٨، رقم: ٥٤١٩، وابن ماجه: ٧٧٩/٢، رقم: ٢٣٢٤، والدارمى: ٣٤٥/٢، رقم: ٢٦٠٣، وأبو عوانة: ٤٠/١، رقم: ٨٨، والطبرانى: ٢٧٤/١، رقم: ٧٩٧)

(١٠٠) عن عبد الله بن أنيس رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: أكبر الكبائر الإشراك بالله عزوجل، وعقوق الوالدين، واليمين الغموس، وايم الذي نفسي بيده لا يحلف أحد وإن كان على مثل جناح البعوضة إلا كانت نكتة في قلبه إلى يوم القيامة. (أخرجه أحمد: ٤٩٥/٣، رقم: ١٦٠٨٦، والترمذى: ٢٣٦/٥، رقم: ٣٠٢٠، وقال: حسن غريب. وابن حبان: ٣٧٤/١٢، رقم: ٥٥٦٣، والطبرانى فى الأوسط: ٣٠٥/٣، رقم: ٣٢٣٧)

(١٠١) سورة ابراهيم، الاية:٤٢.

ژباړه: ګومان مه کوه اې انسانه! چې الله جل جلاله د هغه څه څخه بې خبره دئ چې ظالمان يې کوي، بېشکه الله جل جلاله دوی و هغه ورځې ته ځنډوي چې سترګي د ډېره وهمه روڼې پاتېږي.

رسول الله ﷺ يوه ورځ اصحابو کرامو رضي الله عنهم ته وفرمايل: آيا تاسو خبر ياست چې مفلس څوک دئ؟ اصحابو رضي الله عنهم ورته وويل: په موږ کي مفلس هغه څوک دئ چي پيسې نه لري. رسول الله ﷺ وفرمايل: په حقيقت کي مفلس هغه څوک دئ چي د قيامت په ورځ راسي نېک عملونه، لکه: لمونځ، روژې، زکات او حج ورسره وي، يو بل څوک راسي او وايي چي ده ما ته ښکنځل کړي دي، يا يې په زنا کوونکي راته ويلي دي، يا يې مال راڅخه خوړلی دئ، يا يې ويني راتوي کړي دي او يا يې وهلی يم، نو د ده نېکۍ هغه (مظلوم) ته ورکول کېږي، که يې نېکۍ خلاصي سوې بيا د مظلوم ګناوي را اخيستل کېږی پر ده باندي لوېږي وروسته به په دوږخ کي وغورځول سي.[(١٠٢)]

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: پر پنځو کسانو باندي د الله جل جلاله غضب دئ، که د الله جل جلاله خوښه سوه پر دې دنيا عذاب ورکوي او که يې خوښه سوه په آخرت کي عذاب ورکوي:

١. لومړی د قوم امير دئ چي خپل حق د قوم څخه اخلي انصاف نه ورسره کوي او نه ظلم ځني پورته کوي.

---

(١٠٢) وعن أبي هُريرةَ رضي الله عنه: أنَّ رسولَ الله ﷺ قالَ: أتدرونَ مَنِ المُفْلِسُ؟ قالوا: المفْلسُ فِينَا مَنْ لا دِرهَمَ لَهُ ولا مَتَاع، فَقَالَ: إنَّ المُفْلسَ مِنْ أُمَّتي مَنْ يأتي يَومَ القيامَةِ بصلاةٍ وصيامٍ وزَكاةٍ، ويأتي وقَدْ شَتَمَ هَذَا، وقَذَفَ هَذَا، وَأَكَلَ مالَ هَذَا، وسَفَكَ دَمَ هَذَا، وَضَرَبَ هَذَا، فيُعْطَى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ، وهَذَا مِنْ حَسناتِه، فإنْ فَنِيَتْ حَسَناتُه قَبْل أنْ يُقضى مَا عَلَيهِ، أُخِذَ منْ خَطَايَاهُم فَطُرِحَتْ عَلَيهِ، ثُمَّ طُرِحَ في النَّارِ. (أخرجه مسلم: ١٨/٨ (٢٥٨١) (٥٩))

۲. دوهم د قوم مشر دئ چي قوم یې اطاعت کوي خو دی د کمزوري او زورور ترمنځ فرق کوي.
۳. دریيم هغه سړی دئ چي خپله کورنۍ او اولاد د الله جَلَّجَلَالُهُ د اطاعت لوري ته نه امر کوي او د دین تعلیم نه ورکوي.
۴. څلورم هغه سړی دئ چي مزدور ونیسي کار پوره ځني غواړي او مزدوري پوره نه ورکوي.
۵. پنځم هغه سړی دئ چي د خپلي ښځي په حق کي ظلم کوي.(۱۰۳)

رسول الله ﷺ فرمایي: که څوک یوه لوېشت مځکه د چا په ظلم واخلي د قیامت په ورځ به دغه یوه لوېشت مځکه د اویاوو مځکو په تول طوق ځني جوړ سي او ده ته به ور په غاړه سي.(۱۰۴)

(۲۷) لویه ګناه:
د الله جَلَّجَلَالُهُ د رحمت څخه نا امېدي

په یوه حدیث کي راغلي دي، چي الله جَلَّجَلَالُهُ سل رحمته لري، هر رحمت یې دومره لوي دئ لکه د مځکي او آسمان منځ د دغه سلو رحمتو څخه یې یو رحمت په ټولو انسانانو، پیرانانو او حیوانانو کې

(۱۰۳)و روي عن النبي ﷺ أنه قال: خمسة غضب الله عليهم إن شاء أمضى غضبه عليهم في الدنيا و إلا أمر بهم في الآخرة إلى النار: أمير قوم يأخذ حقه من رعيته و لا ينصفهم من نفسه و لا يدفع الظلم عنهم، و زعيم قوم يطيعونه و لا يساوي بين القوي و الضعيف و يتكلم بالهوى، و رجل لا يأمر أهله و ولده بطاعة الله و لا يعلمهم أمر دينهم، و رجل استأجر أجيرا فاستوفى منه العمل و لم يوفه أجرته، و رجل ظلم امرأة صداقها. (كتاب الكبائر، ص: ۱۱۹)

(۱۰٤)وعن عائشة رضي الله عنها: أن رَسُول الله ﷺ قَالَ: مَنْ ظَلَمَ قيدَ شِبرٍ مِنَ الأرْضِ، طُوِّقَهُ مِنْ سبْعِ أَرَضينَ. (أخرجه البخاري: ٢٢٣/٥ (٢٤٥٢)، ومسلم: ٥٨/١ (٦٦) (١١٩) و(١٢٠))

شيندلی دئ، چې دوی په خپلو منځو کې محبت او رحم سره کوي او يا دوی پر خپلو اولادو باندې باندې رحم کوي او يا پر قريبانو باندې رحم کوي.(۱۰۵)

که په پورتني حديث کې لږ فکر وسي چې د الله ﷻ دومره رحمتونه دي، چې يو يې دومره زيات دئ چې د ټولې دنيا د پلرونو، ميندو او عامو او خاصو، پيرانانو او حيوانانو د رحم سره برابر دي، نو ټوله به څومره وي حال دا چې که د يوه پلار او يا يوې مور رحم ته سړی ځېر سي عقل عاجز ورته پاتېږي او که د ټولو ميندو او پلرونو محبت او رحم سره يوځای سي نو بيا به څومره زيات سي؟ او که سل برابره سي بيا به څومره سي؟ نو د دومره لوی رحم څخه ناهيلي کول کبيره ګناه ده، ځکه الله ﷻ فرمايي:

﴿إِنَّهُۥ لَا يَاْيۡـَٔسُ مِن رَّوۡحِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡقَوۡمُ ٱلۡكَٰفِرُونَ ۝٨٧﴾(۱۰۶)

ژباړه: باور وکړئ! د الله ﷻ د رحمت څخه يوازې کافران نااميده کيږي (بل څوک نه ځني ناهيلی کيږي).

بله خبره لا دا ده، چې الله ﷻ په ښکاره ټولو انسانانو ته وعده ورکړې ده، چې د شرک پرته زه هره ګناه بخښم چا ته چې مې خوښه سي، ځکه الله ﷻ فرمايي:

---

(۱۰۵) حدثنا أبو كريب وأحمد بن سنان قالا: ثنا أبو معاوية عن الأعمش عن أبي صالح عن أبي سعيد قال: قال رسول الله ﷺ: خلق الله عزوجل يوم خلق السموات والأرض مائة رحمة، فجعل في الأرض منها رحمة فبها تعطف الوالدة على ولدها، والبهائم بعضها على بعض والطير، وأخر تسعة وتسعين إلى يوم القيامة فإذا كان يوم القيامة أكملها الله بهذه الرحمة. (أخرجه البخاري - في الرقاق باب: ۱۹، ومسلم - في توبه حديث: ۱۸ ـ ۲۱، والترمذي - في الدعوات باب: ۹۹، وابن ماجة - في الزهد باب:۳۵)

(۱۰۶) سورة يوسف، الاية: ۸۷ .

﴿إِنَّ اللّٰهَ لَا يَغۡفِرُ اَنۡ يُّشۡرَكَ بِهٖ وَيَغۡفِرُ مَا دُوۡنَ ذٰلِكَ لِمَنۡ يَّشَآءُ﴾[107]

ژباړه: دا خبره يقيني ده چي الله ﷻ هغه څوک نه بخښي، چي د الله ﷻ سره شريک ونيسي نوره هره ګناه بخښي چا ته چي يې خوښه سي.

په يو حديث کي راغلي دي، چي الله ﷻ فرمايي: اې انسانه! که ته يو څه زما څخه وغواړې او ما ته دعا وکړې زه ستا ټولي ګناوي بخښم او زه يې هيڅ پروا نه لرم. اې انسانه! که ستا ګناهونه دومره زيات سي چي د آسمان تر کنارو پوري ورسېږي او بيا زما څخه بخښنه وغواړې زه بخښنه درته کوم. اې انسانه! که ټوله مځکه ستا په ګناهونو باندي ډکه سي او بيا ته زما و خوا ته راسې (بخښنه راڅخه غواړې) او شريک دي زما سره نه وي نيولي زه بخښنه درته کوم.[108]

حاصل دا چي که د انسان څخه هر څومره ګناهونه وسي بيا به هم د الله جل جلاله د رحمت څخه نه نا اميده کېږي.

---

[107] سورة النساء، الاية: ۴۸.

[108] عن انس رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: قال الله: يا ابن آدم! إنك ما دعوتنى ورجوتنى غفرت لك ما كان منك ولا أبالى. يا ابن آدم! لو بلغت ذنوبك عنان السماء ثم استغفرتنى غفرت لك ولا أبالى. يا ابن آدم! لو أنك أتيتنى بقراب الأرض خطايا ثم لقيتنى لا تشرك بى شيئا لأتيتك بقرابها مغفرة. (أخرجه الترمذى: ٥٤٨/٥، رقم: ٣٥٤٠، وقال: غريب. والضياء: ٣٩٩/٤، رقم: ١٥٧١)

(۲۸) لويه ګناه: حرام خوړل

الله جل جلاله فرمايلي دي:

﴿وَلَا تَأْكُلُوٓاْ أَمْوَٰلَكُم بَيْنَكُم بِٱلْبَٰطِلِ﴾ (۱۰۹)

تاسو په خپلو منځو کي مالونه په باطله طريقه مه خورئ.

يعني ځيني ستاسو دي د ځينو نورو څخه په ناروا طريقه مال نه خوري، مال په باطله طريقه سره خوړل پر دوه (۲) ډوله دي: يو ډول يې دا دئ، چي په ظلم، دوکه، خيانت او يا په غلاسره د يو چا مال وخوري. دوهم ډول يې دا دئ، چي په ايله توب يا په بازۍ سره د يو چا مال وخوري لکه قمار يا داسې نور، دغه دواړه ډولونه باطل دي الله جل جلاله يې منعه کړي ده.

حضرت انس رضي الله عنه فرمايي: ما رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وويل: يا رسول الله صلی الله علیه وسلم! ما ته دعا وکړه چي الله جل جلاله مي داسي څوک جوړکړي چي دعا مي قبلېږي. رسول الله صلی الله علیه وسلم راته وفرمايل: خپل کسب دي د حرامو څخه پاک کړه دعا دي قبلېږي. هر سړی چي يوه ګوله حرام شی خولې ته پورته کړي څلوېښت ورځي يې دعا نه قبلېږي. (۱۱۰)

(۱۰۹) سورة البقرة، الاية: ۱۸۸.

(۱۱۰) وروى أبان بن أبي عياش عن أنس قال: قلت: يا رسول الله صلى الله عليه وسلم! إجعلني مستجاب الدعوة. قال: يا أنس! أطب كسبك تستجاب دعوتك فإن الرجل ليرفع إلى فيه اللقمة من حرام فلا تستجاب له دعوته أربعين يوما. (الترغيب والترهيب، ج: ۲، ص: ۴۰، باب الترهيب من أكل الحرام.

په یوه روایت کې راغلي دي: څوک چې د دې پروا نه کوي چې پیسې مې د کومې خوا راځي (یعني حلالې دي که حرامې)؟ الله جل جلاله د ده پروا نه کوي چې د کومې دروازې څخه دوږخ ته ننوځي. (۱۱۱)

حضرت ابوهریرة رضي الله عنه فرمایي: که د یو چا په خوله کې خاورې وي تر دې ښه دي چې خولې ته حرام وړي. (۱۱۲)

(۲۹) لویه ګناه: ځان خپله وژل

الله جل جلاله فرمایي:

﴿وَلَا تَقْتُلُوٓاْ أَنفُسَكُمْۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ۝٢٩ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ عُدْوَٰنًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًاۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرًا ۝٣٠﴾ (۱۱۳)

ژباړه: تاسو په خپله خپل ځانونه مه وژنئ، بېشکه الله پاک پر تاسو ډېر مهربان دئ. که چا دغه کار وکړئ (یعني ځان یې په خپله مړ کړئ) ژر دئ چې موږ به یې اور ته واچوو او دغه کار الله جل جلاله ته ډېر اسانه دئ.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: چا که ځان په اوسپنه مړ کړئ هغه اوسپنه به یې په لاس کې وي ځان به په دوږخ کې په وهي او همېشه به په دوږخ کې وي. که چا ځان په زهرو مړ کړ په دوږخ کې به د هغه زهرو

(۱۱۱) کنز العمال، رقم: ۹۲۷۱.

(۱۱۲) شعب الایمان برقم: ۵۳۷۹.

(۱۱۳) سورة النساء، الایتان: ۲۹، ۳۰.

عذاب باندی تېرېږي او همېشه به په دوږخ کي وي. که چا ځان په خپله د غره څخه راوچاوه مړ سو په دوږخ کي به د غره څخه رالوېږي او همېشه به په دوږخ کي وي. (۱۱۴)

یادونه:

دا خبره دي یاده وي چي ځان وژنه او استشهاد فرق لري، دا کوم عذابونه چي بیان سوي دي دا د ځان وژني لپاره دي، ځان وژنه دې ته واي چي څوک د کوم مشکل په وجه د ژوند څخه ستړي وي ځان ووژني او که څوک د الهي دین لپاره ځان شهیدوي دا حکم بیا بېل دئ.

(۳۰) لویه ګناه: درواغ ویل

الله جَلَّ جَلَالُهُ د درواغو په اړه داسي فرمایلي دي:

﴿فَنَجْعَل لَّعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَٰذِبِينَ ۝٦١﴾ (۱۱۵)

موږ به وګرځو لعنت د الله پاک پر درواغ ویونکو باندي.

په بل ځای کي الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمایي:

﴿قُتِلَ الْخَرَّٰصُونَ ۝١٠﴾ (۱۱۶)

(۱۱٤)عن أبي هريرة قال: قال رسول الله ﷺ: من تحسى سما فقتل نفسه فهو يتحساه في نار جهنم خالدا مخلدا فيها أبدا، ومن قتل نفسه بحديدة فحديدته في يده يتوجأ بها في بطنه في نار جهنم خالدا مخلدا فيها أبدا، ومن تردى من جبل فقتل نفسه فهو يتردى في نار جهنم خالدا مخلدا فيها أبدا. (ابن حنبل في مسنده، ج:۲، ص: ٤٧٨، ح: ١٠١٩٨)

(۱۱٥)سورة آل عمران، الاية: ٦١.

(۱۱٦)سورة الذاريات، الاية: ١٠.

وژل سوي دي (يعني هلاک سوی دي) درواغ ويونکي.

رسول اللهﷺ فرمايي: باور وکړئ! رښتيا ويل ويونکی پر نېکه لار روانه وي او نېکه لار تلونکی جنت ته بيايي، همېشه چي يو څوک رښتيا وايي او د رښتيا په لټه کي وي د اللهﷻ په نزد به"صديق" وليکل سي(چي ډېره لوړه مرتبه ده). باور وکړئ! درواغ ويل ويونکی د فسق پر لار بيايي او د فسق لار تلونکی دوږخ ته بيايي او همېشه چي يو څوک درواغ وايي او د درواغو په لټه کي وي د اللهﷻ په نزد به "کذاب" وليکل سي (چي ډېره بده مرتبه ده).[117]

رسول اللهﷺفرمايي: د منافق درې (۳) علامي دي که څه هم لمونځ کوي او روژه نيسی او دا يې ګومان وي چي زه مسلمان يم (خو بيا هم منافق دئ، لومړی دا چي:) کوم وخت خبري کوي درواغ وايي، (دوهم دا چي:)وعده وکړي په وعده وفا نه کوي، (درېيم دا چي:) امانت ورته کښېږدي خيانت پکښې کوي.[118]

رسول اللهﷺ فرمايلي دي: څلور شيان دي په چا کي که موجود سوه خالص منافق دئ، که په چا کي يوه موجود سوه يوه علامه د منافق پکښې ده تر هغه وخته چي دغه خصلت پرېږدي، (لومړی دا چي:) کوم وخت امانت ورته کښېږدي خيانت پکښې کوي، (دوهم دا چي:) خبري کوي دروغ وايي، (درېيم دا چي:) وعده

[117] عن عبد الله بن مسعودﷺ قال: قال رسول الله ﷺ: إن الصدق يهدى إلى البر وإن البر يهدى إلى الجنة، وإن الرجل ليصدق حتى يكتب صديقا. وإن الكذب يهدى إلى الفجور وإن الفجور يهدى إلى النار، وإن الرجل ليكذب حتى يكتب كذابا. مسلم في صحيحه، ج: ٤، ص: ٢٠١٣، ح:٢٦٠٧)

[118] وعن أَبي هريرة ﷺ: أن رَسُول الله ﷺقالَ: آيةُ المُنافقِ ثلاثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ. (أخرجه البخاري: ١٥/١ (٣٣)، ومسلم: ٥٦/١ (٥٩) (١٠٧) و (١٠٩))

وکړي په وعده وفا نه کوي، (څلورم دا چې:) جنګ کوي ښکنځل کوي. (۱۱۹)

رسول الله ﷺ درې ځلي د هغه چا لپاره د هلاکت ښرا کړې ده، چې په دې مقصد درواغ خبري کوی چې خلګ باندي وخاندي. (۱۲۰)

يادونه:

رسول الله ﷺ په دې ځای کي درواغجن او ټوکي کوونکی دواړه بد ښوولي دي، بدبختانه زموږ په ټولنه کي خلګ ډېر کوښښ کوي چي داسي خبري وکړي تر څو خلګ باندي وخاندي.

(۳۱) لويه ګناه: په قضا کولو کي خيانت کول (خائن قاضي)

زيات وختونه داسي وي چي قاضي د خلکو په منځ کي صحيح فيصله ځکه نه وکړي چي رشوت واخلي او يا هم د واسطې تر تاثير لاندي راسي، حال دا چي هر قاضي چي فيصله صحيح و نه کړي الهي قانون يې تر پښو لاندي او هر څوک چي په هغه طريقه پرېکړه نه کوي کومه چي الله جل جلاله رالېږلې ده، الله جل جلاله کافر نومولی دئ او فرمايي:

﴿وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾﴾ (۱۲۱)

---

(۱۱۹) وعن عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنهما: أنَّ رسول الله ﷺ قَالَ: أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقاً خَالِصاً، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا: إِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ، وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ. (أخرجه البخاري: ١٥/١ (٣٤)، ومسلم: ٥٦/١ (٥٨) (١٠٦).

(۱۲۰) عن بهز بن حكيم عن أبيه عن جده قال: سمعت رسول الله ﷺ يقول: إن الذي يحدث الناس فيكذب ليضحك به القوم ويل له ويل له. (الطبراني في معجمه الكبير، ج: ١٩، ص: ٤٠٤، ح: ٩٥٢.

ژباړه: څوک چي په الهي قانون فیصله نه کوي نو دا کسان د شک وتلي کافران دي.

په بل ځای کي الله جَلَّ جَلَالُهُ دا سي کس ظالم ویلي دي او فرمايي:

﴿وَمَن لَّمۡ يَحۡكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ۝٤٥﴾ (١٢٢)

ژباړه: څوک چي په الهي قانون فیصله نه کوي نو دا کسان د شک وتلي ظالمان دي.

په بل ځای کي الله جَلَّ جَلَالُهُ په فاسقانو سره ورته ویلي دي او فرمايلي يې دي:

﴿وَمَن لَّمۡ يَحۡكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡفَٰسِقُونَ ۝٤٧﴾ (١٢٣)

ژباړه: څوک چي په الهي قانون فیصله نه کوي نو دا کسان د شک وتلي فاسقان دي.

د هغو قاضیانو به څه حال وي چي رشوت ور نه کړې بيخي فیصله نه کوي؟ تا هم دې ته مجبوره کوي چي رشوت ورکړې او د ځان لپاره هم دا لاره خوښوي چي رشوت واخلي او غلطه فیصله وکړي. (العياذبالله)

رسول الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمايلي دي: الله جَلَّ جَلَالُهُ د هغه قاضي لمونځ نه قبلوي چي صحيح فیصله نه کوي. (١٢٤)

رسول الله ﷺ فرمايي: قاضیان درې (٣) دي: يو قاضي په جنت کي دئ او دوه قاضیان په دوږخ کي دي؛ هغه قاضي چي په حق

(١٢١) سورة المائدة، الاية: ۴۴.

(١٢٢) سورة المائدة، الاية: ۴۵.

(١٢٣) سورة المائدة، الاية: ۴۷.

(١٢٤) عن طلحة بن عبيد الله قال: قال رسول الله ﷺ: لا يقبل الله صلاة إمام حكم بغير ما أنزل الله. (أخرجه الحاكم: ٤/١٠٠، رقم: ٧٠٠٨، وقال: صحيح الإسناد)

پوهېږي او په حق فیصله وکړي دا قاضي په جنت کي دئ. هغه قاضي چي په حق پوهېږي قصداً تر حق تېر سي په ناحقه فیصله وکړي دا قاضي په دوږخ کي دئ او هغه قاضي چي په حق نه پوهېږي په ناحقه فیصله وکړي دا هم په دوږخ کي دئ.(۱۲۵)

(۳۲) لویه ګناه: رشوت اخیستل

الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي:

﴿وَلَا تَأْكُلُوٓا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِٱلْبَٰطِلِ وَتُدْلُوا۟ بِهَآ إِلَى ٱلْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا۟ فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَٰلِ ٱلنَّاسِ بِٱلْإِثْمِ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ۝١٨٨﴾(۱۲۶)

ژباړه: تاسو په خپلو منځو کي خپل مالونه په باطله طریقه مه خورئ او تاسو دغه مالونه تر حاکمانو مه رسوئ (یعني په رشوت کي یې مه ورکوئ) د دې لپاره چي ستاسو یوه ډله د خلکو یو څه مالونه (د واکمنانو په زور) په ناحقه وخوري او تاسو هم پوهېږئ.

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: د الله جَلَّ جَلَالُهُ لعنت دي پر رشوت ورکوونکي او پر رشوت اخیستونکي وي او پر هغه چا دي لعنت وي

(۱۲۵) عن سليمان بن بريدة عن أبيه أن النبي ﷺ قال: القضاة ثلاثة: قاضيان في النار وقاض في الجنة؛ قاض قضى بغير الحق وهو يعلم فهو في النار، وقاض قضى بغير الحق وهو لا يعلم فهو في النار، وقاض قضى بالحق وهو يعلم فهو في الجنة. (الطبراني في معجمه الكبير، ج: ۲، ص: ۲۱، ح: ۱۱۵۶)

(۱۲۶) سورة البقرة، الاية: ۱۸۸ .

چې د رشوت ورکوونکي او اخيستونکي ترمنځ جوړ جاړی راولي.(۱۲۷)

پر رشوت اخيستونکي رسول اللهﷺ لعنت ويلی دئ يعني رشوت اخيستونکی هيڅ وخت د لعنت څخه نه خلاصيږي او که چا د خپل ځان، اولاد او يا مال د حفاظت لپاره رشوت ورکړئ جائز کار دئ، البته اخيستونکي ته هر وخت حرام دئ که په حق فيصله وکړي او که په ناحقه.

(۳۳) لويه ګناه:
ښځه چې د نارينه په ډول ځان جوړ کړي او نارينه چې د ښځي په ډول ځان جوړ کړي

رسول اللهﷺ فرمايي: د اللهجل جلاله لعنت دي پر هغو ښځو وي چې د نارينه سره ځان مشابه کوي او د اللهجل جلاله لعنت دي پر هغو نارينوو وي چې د ښځو سره ځان مشابه کوي. (۱۲۸)

لکه چې ښځه د سر وريښتان دومره لنډ کړي لکه د نارينه او يا نارينه ږيره وخروي د ښځي په څېر ځان جوړ کړي او داسي نور...

---

(۱۲۷) عن النبى ﷺ: أنه لعن الراشى والمرتشى، والمعزى الذى يسعى بينهما. (أخرجه أيضًا عبد الرزاق: ۱٤۸/۸، رقم: ۱٤٦٦۹، وابن الجعد: ٤٠٦/۱، رقم: ۲۷٦۷، وأحمد: ۱٦٤/۲، رقم: ٦٥۳۲، وأبو داود: ۳٠٠/۳، رقم: ۳٥۸٠، والترمذى: ٦۲۳/۳، رقم: ۱۳۳۷، وابن ماجه: ۷۷٥/۲ ، رقم: ۲۳۱۳)

(۱۲۸) عن ابن عباس رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: لعن الله المتشبهات من النساء بالرجال والمتشبهين من الرجال بالنساء. (أخرجه الطبرانى: ۲٠٤/۱۱، رقم: ۱۱٥٠۲، وأحمد: ۳۳٠/۱ ، رقم: ۳٠٦٠، وأبو داود: ٦٠/٤، رقم ٤٠۹۷، والترمذى: ۱٠٥/٥، رقم: ۲۷٤۸، وقال: حسن صحيح . وابن ماجه: ٦۱٤/۱، رقم: ۱۹٠٤)

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: د الله جل جلاله لعنت دي پرهغو ښځو وي چې د نارينوو جامې اغوندي او د الله جل جلاله لعنت دي پر هغو نارينوو وي چې د ښځو جامې اغوندي. (۱۲۹)

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: د الله جل جلاله لعنت دي پر هغو نارينوو وي چې د ښځي په ډول ځان جوړوي او د الله جل جلاله لعنت دي پر هغو ښځو وي چې د نارينوو سره په جامو، خبرو کې ځان مشابه کوي. (۱۳۰)

(۳۴) لويه ګناه: د بولو څخه ځان نه ساتل

زيات وخت ځيني خلک د قضاء حاجت پر مهال د بولو څخه د حفاظت پروا نه کوي ځکه نو پر جامو يې د بولو څاڅکي لګېدلي وي، حال دا چې دا د بولو څاڅکي د ناروغيو تر څنګ چې انسان ته يې پېښوي لويه ګناه هم ده، ځکه الله جل جلاله د جامو د نظافت حکم کوي او فرمايي:

﴿وَثِيَابَكَ فَطَهِّرۡ ۝٤﴾ (۱۳۱)

او خپلې جامې پاکې کړه.

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: د بولو څخه ځان وساتئ ځکه د قبر عام عذاب د بولو څخه وي. (۱۳۲)

---

(۱۲۹) عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: لعن الله الرجل يلبس لبسة المرأة والمرأة تلبس لبسة الرجل. (أخرجه أبو داود: ٦٠/٤، رقم: ٤٠٩٨، والحاكم: ٢١٥/٤، رقم: ٧٤١٥، وقال: صحيح على شرط مسلم)

(۱۳۰) عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: قال رسول الله ﷺ: لعن الله المخنثين من الرجال والمترجلات من النساء. (أخرجه أبوداود: ٢٨٣/٤، رقم: ٤٩٣٠، والترمذى: ١٠٦/٥، رقم:٢٧٨٥، وقال: حسن)

(۱۳۱) سورة مدثر ،الاية: ۴

ابن عباس رضي الله عنه فرمايلي دي: يوه ورځ رسول الله ﷺ د دوو قبرونو سره تېرېدئ و يې وفرمايل: د دغه دوو قبرونو خلګ په عذاب دي؛ دا يوه چغلګري کول او دا بل د بولو څخه ځان نه ساتئ.[133]

(۳۵) لويه ګناه: په عبادت کي ريا کول

الله جل جلاله فرمايلي دي:

﴿فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّينَ ۝ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ۝ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ۝﴾[134]

ژباړه: هلاکت يا د "ويل" شېله دي وي هغو لمونځ کوونکو ته چي د خپل لمانځه هېروونکي وي او هغو کسانو ته چي ريا کوونکي وي او (د ورکړي په وخت کي) د ېر لږ شی منعه کوي.

په بل ځای کي الله جل جلاله فرمايي:

﴿فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ۝﴾[135]

---

(۱۳۲) وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: اِسْتَنْزِهُوا مِنْ اَلْبَوْلِ فَإِنَّ عَامَّةَ عَذَابِ اَلْقَبْرِ مِنْهُ. (رَوَاهُ اَلدَّارَقُطْنِيّ صحيح. رواه الدارقطني: ۱۲۸ /۷)

(۱۳۳) عن ابن عباس قال: مر النبي ﷺ على قبرين فقال: إنهما ليعذبان وما يعذبان من كبير، ثم قال : بلى أما أحدهما فكان يسعى بالنميمة، وأما أحدهما فكان لا يستتر من بوله. قال: ثم أخذ عودًا رطبًا فكسره باثنتين ثم غرز كل واحد منهما على قبر ثم قال:... (فذكره أخرجه البخارى: ۱، ٤٦٤، رقم: ۱۳۱۲، ومسلم: ۲٤۰/۱، رقم: ۲۹۲)

(۱۳٤) سورة الماعون، الايات: ٤ - ۷.

(۱۳٥) سورة الكهف، الاية: ۱۱۰.

ژباړه: څوک چې د الله جل جلاله د ملاقات امېد لري نو نېک عمل دي وکړي او د خپل رب جل جلاله په عبادت کې دي څوک نه شریکوي. یعنې عبادت دې د خلګو لپاره نه کوي، چې ریا ورته وايي.

په بل ځای کې الله جل جلاله فرمايي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُبۡطِلُواْ صَدَقَٰتِكُم بِٱلۡمَنِّ وَٱلۡأَذَىٰ كَٱلَّذِي يُنفِقُ مَالَهُۥ رِئَآءَ ٱلنَّاسِ وَلَا يُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۖ﴾[١٣٦]

ژباړه: اې مؤمنانو! خپل خیراتونه په احسان اچولو او ضرر رسولو سره مه خرابوئ لکه هغه څوک چې مال خیراتوی و خلکو ته د ځان ښوونې لپاره (یعنی د ریا لپاره عبادت مه کوئ ځکه ریا عبادت باطلوي ثواب یې نه پاتېږي).

رسول الله ﷺ مبارکو اصحابانو ته وفرمايل: زه پر تاسو باندې د کوچني شرک کولو څخه زيات بېرېږم یعنې په نیکو عملونو کې د ریا کولو څخه. د قیامت په ورځ چې الله ﷺ خلګو ته د نیکو عملونو مزدوري ورکوي، ریا کوونکو ته به ووايي: ولاړسئ! ستاسو لپاره مزدوري نه شته، هغه کسانو ته ورسئ چې د هغو لپاره مو نېک کارونه کول. یعنې د نامه لپاره مو کارونه کول چې خلګ مو په ښه نامه یاد کړي نو هغو خلګو ته ورسئ چې د هغو لپاره مو کار کاوه هغه دې مزدوري درکړي.[١٣٧]

ابي سعيد رضي الله عنه فرمايي: ما د رسول الله ﷺ څخه اورېدلي چې داسې یې وفرمايل: کله چې د حشر پر میدان باندې اولین او آخرین

[١٣٦] سورة البقرة، الاية:٢٦٤.

[١٣٧] إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ الشِّرْكُ الْأَصْغَرُ الرِّيَاءُ، يَقُولُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذَا جَزَى النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ: اذْهَبُوا إِلَى الَّذِينَ كُنْتُمْ تُرَاءُونَ فِي الدُّنْيَا انْظُرُوا هَلْ تَجِدُونَ عِنْدَهُمْ جَزَاءً. (أخرجه الطبرانى: ٢٥٣/٤، رقم: ٤٣٠١. قال الهيثمى: ٢٢٢/١٠ رجاله رجال الصحيح، غير عبد الله بن شبيب بن خالد، وهو ثقة)

ټول خلک جمع سي نو يو آواز کوونکی به آواز وکړي: چا چي عمل د چا لپاره کړی دئ د هغه څخه دي ثواب وغواړي، الله جَلَّجَلَالُهُ د شريکانو حاجت نه لري. يعني دا چي که چا عمل و خلکو ته د ځان ښودني لپاره کړی وي نو د خلکو څخه دي د ثواب غوښتنه وکړي د ده ثواب د الله جَلَّجَلَالُهُ سره نه سته. (١٣٨)

د حضرت ابوهريرة رَضِيَ اللهُ عَنْهُ څخه روايت دئ، چي رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايلي دي: د قيامت په ورځ اول سړی چي د اعمالو فيصله يې کېږي شهيد دئ. کوم وخت چي شهيد راسي معرفي به سي بيا به پوښتنه ځني وسي، چي تا کوم نېک عمل کړی دئ؟ دی به ووايي: ما د الله جَلَّجَلَالُهُ په لار کي جنګ کړی دئ تر داسي اندازې چي شهيد سوم. په جواب کي به ورته ويل سي: دروغ وايې تا د دې لپاره جهاد کړی دئ چي خلک غښتلی درته ووايي، تا ته په دنيا کي غښتلی وويل سوه د الله پاک لپاره دی جهاد نه کاوه نو الله پاک تا ته ثواب نه درکوي. بيا به دغه سړی پړمخ په دوږخ کي وغورځول سي. بيا به بل سړی راسي چي الله جَلَّجَلَالُهُ ډېر مالونه ورکړي وي دی به هم معرفي سي او ورته و به ويل سي: تا په دنيا کي کوم نېک کار کړی دئ؟ دی به ووايي: ما هيڅ نېکه لار نه ده پرې ايښې مګر مالونه مي پکښې خرڅ کړي دي. ورته و به ويل سي: دروغ وايې تا د دې لپاره خيراتونه کول چي تا ته سخي وويل سي د الله جَلَّجَلَالُهُ لپاره دي خيراتونه نه کول. بيا به پړمخ په دوږخ کي وغورځول سي. بل سړی به راسي چي علم يې حاصل کړی وي او نورو ته يې ښوولي وي او قرآن به يې ويلی وي پوښتنه به ځني وسي،

(١٣٨) عن أبي سعيد بن أبي فضالة الأنصاري وكان من الصحابة قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: إذا جمع اللهُ الأولين والآخرين يومَ القيامةِ ليوم لاريبَ فيه نادى مُنادٍ: من كان أشرك فى عملٍ عَمِله لله أَحَدًا فَلْيَطْلُبْ ثَوَابَهُ من عندِه فإن اللهَ أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عنِ الشِّرْكِ. (أخرجه أحمد: ٣، ٤٦٦، رقم: ١٥٨٧٦، والترمذى: ٣١٤/٥ ، رقم: ٣١٥٤، وقال: حسن غريب. وابن ماجه)

چې تا په دې علم کې کوم نېک کار کړی دئ؟ دی به ووايي: ما علم حاصل کړی دئ نورو ته مې ښوولی دئ او قرآن مې تلاوت کړی دئ. ورته و به ويل سي: درواغ وايې تا د دې لپاره علم حاصل کړی وو چې تا ته عالم وويل سي د الله جَلَّ جَلَالُهُ لپاره دې نه وو حاصل کړی. دی به هم پړمخ په دوزخ کې وغورځول سي.[139]

(٣٦) لويه ګناه:
د دنيا لپاره علم کول او علم پټول

څوک چې د دنيا لپاره علم حاصلوی يعني د دې لپاره چې ما ته ښه عالم وويل سي يا يې دنيوي ګټه لاسته راوړل مطلب وي، داسې علم حاصلول هيڅ ثواب نه لري بلکې لويه ګناه ده لکه مخکې چې د رسول الله ﷺ حديث ذکر سو، چې رسول الله ﷺ فرمايلي دي: د قيامت په ورځ اول سړی ،چې د اعمالو فيصله يې کېږي شهيد دئ. کوم وخت چې شهيد راسي معرفي به سي بيا به پوښتنه څني وسي، چې تا کوم نېک عمل کړی دئ؟ دی به ووايي: ما د الله جَلَّ جَلَالُهُ په لار کې جنګ کړی دئ تر داسې اندازې چې شهيد سوم. په جواب کې به ورته

---

(١٣٩) عن ابي هريرة قال: قال رسول الله ﷺ: إن أول الناس يقضى يوم القيامة عليه رجل استشهد فأتى به فعرفه نعمته فعرفها، قال: فما عملت فيها ؟ قال: قاتلت فيك حتى استشهدت. قال: كذبت ولكنك قاتلت ليقال جرىء فقد قيل ثم أمر به فسحب على وجهه حتى ألقى فى النار. ورجل تعلم العلم وعلمه وقرأ القرآن فأتى به فعرفه نعمه فعرفها، قال: فما عملت فيها؟ قال: تعلمت العلم وعلمته وقرأت فيك القرآن. قال: كذبت ولكنك تعلمت العلم ليقال عالم وقرأت القرآن ليقال هو قارئ فقد قيل ثم أمر به فسحب على وجهه حتى ألقى فى النار. ورجل وسع الله عليه وأعطاه من أصناف المال كله فأتى به فعرفه نعمه فعرفها، قال: فما عملت فيها؟ قال: ما تركت من سبيل تحب أن ينفق فيها إلا أنفقت فيها لك. قال: كذبت ولكنك فعلت ليقال هو جواد فقد قيل ثم أمر به فسحب على وجهه ثم ألقى فى النار. (أخرجه أحمد: ٣٢١/٢، رقم: ٨٢٦٠، ومسلم: ١٥١٣/٣، رقم: ١٩٠٥، والنسائى: ٢٣/٦، رقم: ٣١٣٧)

وويل سي: درواغ وايې تا د دې لپاره جهاد کړی دئ چي خلک غښتلی درته ووايي تا ته په دنيا کي غښتلی وويل سوه د الله پاک لپاره دی جهاد نه کاوه نو الله پاک تا ته ثواب نه درکوي. بيا به دغه سړی پړمخ په دوږخ کي وغورځول سي...

بل سړی به راسي چي علم يې حاصل کړی وي او نورو ته يې ښوولی وي او قرآن به يې ويلی وي پوښتنه به ځني وسي، چي تا په دې علم کي کوم نېک کار کړی دئ؟ دی به ووايي: ما علم حاصل کړی دئ نورو ته مي ښوولی دئ او قرآن مي تلاوت کړی دئ. ورته و به ويل سي: درواغ وايې تا د دې لپاره علم حاصل کړی وو چي تا ته عالم وويل سي د الله جل جلاله لپاره دي نه ووحاصل کړی دی به هم پړمخ په دوږخ کي وغورځول سي. (۱۴۰)

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: که چا د دې لپاره علم حاصل کړ چي د دنيا کومه ګټه لاسته په راوړي د جنت بوی به يې هم تر پزه نه سي. (۱۴۱)

همدا ډول علم پټول يعني د چا چي يو څه په دين کي زده وي د بل چا ورته اړتيا وي دی يې نه ورښيي لويه ګناه ده، ځکه الله جل جلاله فرمايي:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِن بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ ۙ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ

---

(۱٤۰) عن ابي هريرة قال: قال رسول الله ﷺ: إن أول الناس يقضى يوم القيامة... (أخرجه أحمد: ۲، ۳۲۱، رقم: ۸۲٦۰، ومسلم: ۱۵۱۳/۳، رقم: ۱۹۰۵، والنسائی: ۲۳/٦، رقم: ۳۱۳۷)

(۱٤۱) عن ابي هريرة قال: قال رسول الله ﷺ: من تعلم علمًا مما يبتغى به وجه الله لا يتعلمه إلا ليصيب به عرضًا من الدنيا لم يجد عرف الجنة يوم القيامة. (أخرجه أحمد: ۳۳۸/۲، رقم: ۸٤۳۸، وأبو داود: ۳۲۳/۳، رقم: ۳٦٦٤، وابن ماجه: ۹۲/۱، رقم: ۲۵۲، والحاكم: ٦۰/۱، رقم: ۲۸۸)

﴿١٥٩﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ ۚ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾ [١٤٢]

دا خبره رښتیا ده چي د الهي احکامو او هدایت پټوونکي (سره د دې) چي موږ خلکو ته په کتاب کي معلومات ورکړي، هغه خلک دي چي ورباندي د الله جل جلاله لعنت دئ او پر دوی باندي د (نورو) لعنت ویونکو لعنت (هم) دئ (لکه: ملایکي او داسي نور...)، مګر پر هغه کسانو باندي (لعنت نه سته) چي (د دوی له ډلي څخه وي خو) توبه وباسي (خپل عملونه) اصلاح کړي او (هغه څه) ښېرته بیان کړي (کوم چي دوی پټ کړي وه)، نو د دغه کسانو زه توبه قبلوم او زه زیات توبه قبلوونکی یم.

رسول الله صلی الله علیه وسلم د داسي علم څخه پناه غوښتې ده، چي د نورو خلګو ګټه پکښي نه وي. [١٤٣]

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: که یو چا د یو عالم څخه پوښتنه وکړه او عالم خپله پوهه ځنی پټه کړه یعني سوال یې ورجواب نه کړ، ورته معلوم هم وو، الله جل جلاله به د قیامت په ورځ په خوله کي د دوږخ قیضه وراچوي. [١٤٤]

---

[١٤٢] سورة البقرة، الايتان: ١٥٩، ١٦٠.

[١٤٣] وعن ابي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: اللهم إني أعوذبك من الأربع: من علم لا ينفع، ومن قلب لا يخشع، ومن نفس لا تشبع، ومن دعاء لا يسمع. (أخرجه ابن أبى شيبة: ١٧/٦، رقم: ٢٩١٢٦، وأحمد: ٣٤٠/٢، رقم: ٨٤٦٩، وأبو داود: ٩٢/٢، رقم: ١٥٤٨، والنسائى: ٢٦٣/٨، رقم: ٥٤٦٧، وابن ماجه: ١٢٦١/٢، رقم: ٣٨٣٧، والحاكم: ١٨٥/١، رقم: ٣٥٤، وقال: صحيح)

[١٤٤] وعن ابي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من سئل عن علم فكتمه ألجمه الله يوم القيامة بلجام من نار. (أخرجه أحمد: ٣٤٤/٢، رقم: ٨٥١٤، وأبو داود: ٣٢١/٣، رقم: ٣٦٥٨، والترمذى: ٢٩/٥، رقم: ٢٦٤٩، وقال: حسن. وابن ماجه: ٩٨/١، رقم: ٢٦٦، والحاكم: ١٨٢/١، رقم: ٣٤٥)

(۳۷) لویه ګناه: خیانت کول

الله جَلَّجَلَالُهُ فرمايي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَخُونُواْ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ وَتَخُونُوٓاْ أَمَٰنَٰتِكُمۡ وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ۝٢٧﴾(۱۴۵)

اې مؤمنانو! تاسو د الله جَلَّجَلَالُهُ او رسول ﷺ سره خیانت مه کوئ او (مه) په هغو امانتونو کې خیانت کوئ کوم چې ستاسو سره دي او تاسو هم پوهېږئ.

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: د منافق درې (۳) علامې دي که څه هم لمونځ کوي او روژه نيسي: کوم وخت چې خبرې کوي دروغ وايي، چې وعده وکړي مخالفت کوي او چې امانت ورته کېښودې خيانت کوي.(۱۴۶)

رسول الله ﷺ فرمايي: د هغه چا ايمان نه سته چې امانت نه ساتي خيانت پکښې کوي او د هغه چا دين نه سته چې وفا په وعده نه کوي.(۱۴۷)

---

(۱۴۵) سورة الانفال، الاية: ۲۷.

(۱۴۶) وعن ابي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: آية المنافق ثلاثة وإن صام وصلى وزعم أنه مسلم: إذا حدث كذب، وإذا وعد أخلف، وإذا ائْتُمِنَ خان. (أخرجه أحمد: ۳۵۷/۲، رقم: ۸٦۷۰، والبخارى: ۲۱/۱، رقم: ۳۳، ومسلم: ۷۸/۱، رقم: ۵۹، والترمذى: ۱۹/۵، رقم: ۲٦۳۱)

(۱۴۷) عن أنس رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: لا إيمان لمن لا أمان له، ولا دين لمن لا عهد له. (أخرجه أحمد: ۱۳۵/۳، رقم: ۱۲٤۰٦، وعبد بن حميد، ص: ۳٦۱، رقم: ۱۱۹۸، وأبو يعلى: ۲٤٦/۵، رقم: ۲۸٦۳، وابن حبان: ٤۲۲/۱، رقم: ۱۹٤، والطبرانى فى الأوسط: ۹۸/۳، رقم: ۲٦۰٦، والبيهقى: ۲۸۸/٦، رقم: ۱۲٤۷۰، والضياء: ۷۳/۵، رقم: ۱٦۹۹)

رسول الله ﷺ فرمايي: زه درېيم د دوو شريکانو يم تر څو چې يو يې د خپل ملګرى سره خيانت نه وکړي او که يې خيانت وکړ زه يې له منځه وزم.(١٤٨)

(٣٨) لويه ګناه: احسان اچول

يو څوک چې د يو چا سره احسان وکړي وروسته بيا احسان ورباندي اچوي، چې ما داسي احسان درسره وکړئ هغه په څورېږي دا لويه ګناه ده، ځکه الله جَلَّجَلَالُهُ فرمايي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تُبْطِلُوا۟ صَدَقَٰتِكُم بِٱلْمَنِّ وَٱلْأَذَىٰ كَٱلَّذِى يُنفِقُ مَالَهُۥ رِئَآءَ ٱلنَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ﴾(١٤٩)

اې مؤمنانو! خپل خيراتونه په احسان اچولو او (د وريادولو) په ضرر سره له منځه مه وړئ (يعني داسي کړني ستاسو د خيراتونو ثواب له منځه وړي او د دې مثال داسي دئ:) لکه هغه څوک چې د الله جَلَّجَلَالُهُ په لاره کي و خلکو ته د ځان ښوولو په نيت مال مصرف کړي، پر الله جَلَّجَلَالُهُ او د آخرت پر ورځ باندي ايمان نه لري.

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: څلور کسان به جنت ته داخل نه سي د شرابو چيښونکى، دمور او پلار آزاري، احسان اچونکى او د زنا څخه پيدا سوى انسان.(١٥٠)

---

(١٤٨) عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: يقول الله: أنا ثالث الشريكين ما لم يخن أحدهما صاحبه، فإذا خان خرجت من بينهما. (الحاكم في مستدركه، ج: ٢، ص: ٦٠، ح: ٢٣٢٢)

(١٤٩) سورة البقرة، الاية: ٢٦٤.

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: جنت ته به چم کوونکی، بخيل، احسان اچونکی او د مريانو سره بد سلوک کوونکی داخل نه سي.[151]

(۳۹) لويه ګناه: د الله جل جلاله تقدير نه منل

مؤمن مسلمان ته پکار ده چي داسي عقيده ولري، چي ټولي پيښې په تقدير کي ليکلي دي هر څه چي په دنيا کي را منځته کيږي دا د تقدير فيصلې دي، ځکه الله جل جلاله فرمايي:

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ۝٤٩﴾[152]

باور وکړئ! موږ هر شی په اندازه پيدا کړی دئ.

يعني مخکي تر دې چي هر شی منځته راسي الله جل جلاله په هغه شي علم لري او هغه يې په تقدير کي ليکلی وي. څوک چي پر دې ايمان نه لري چي هر شی الله جل جلاله په لوح محفوظ کي ليکلی دئ يعني پر تقدير ايمان نه لري دغو کسانو ته "قدريه وايي". د دوی په اړه رسول الله ﷺ داسي فرمايلي دي: د قيامت په ورځ چي کله الله جلاله اول او آخر خلګ ټول له سره يوځای کړي يو څوک به امر کړل سي چي په لوړ آواز داسي ناره وکړي: د الله جلاله دښمنان چيري دي؟ هغه کسان به راولاړسي چي د الله جلاله تقدير يې نه مانه دوږخ ته به يې داخل کړي او

---

[150] عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: قال رسول الله ﷺ: لا يدخل الجنة أربعة: مدمن خمر، ولا عاق لوالديه، ولا منان، ولا ولد زنية. (أخرجه عبد الرزاق: ٤٥٤/٧، رقم: ١٣٨٥٩، وأحمد: ٢٠٣/٢، رقم: ٦٨٩٢)

[151] عن انس رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: لا يدخل الجنة بخيل، ولا خب، ولا منان، ولا سيئ الملكة، وأول من يدخل الجنة المملوك إذا أطاع الله وأطاع سيده. (أخرجه أحمد: ٤/١، رقم: ١٣. وأخرجه أيضًا أبو يعلى: ٩٤/١، رقم: ٩٣)

[152] سورة القمر، الاية: ٤٩.

الله ﷻ به ورته وفرمايي: د دوزخ عذاب وڅکئ موږ هر شی په اندازه پيدا کړی دئ. [(۱۵۳)]

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: هر شی د الله ﷻ په تقدير کي ليکلی دئ تر داسي اندازې چي کمزوري او سستيت لا هم ليکل سوي دي. [(۱۵۴)]

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: هر امت ته مجوسيان (يعني اتش پرسته) سته، د دې امت مجوسيان هغه کسان دي چي تقدير ته عقيده نه لري او داسي فکر کوي چي هر شی همدا اوس پيدا سو مخکی نه وو ليکل سوی. وروسته رسول الله ﷺ وفرمايل: که چيری تاسو ورسره يوځای سوا ست نو خبر يې کړئ چي زه د دوی څخه بېزاره يم. وروسته رسول الله ﷺ وفرمايل: زما دي په هغه ذات قسم وي چي زما نفس يې په قدرت کي دئ که د دوی څخه يو د اُحد د غره په څېر سره زر ولري هغه ټول خيرات کړي قبول به نه سی تر هغه پوري چي پر تقدير ايمان رانه وړي.

بيا رسول الله ﷺ د جبرئيل عليه السلام حديث ذکر کړ، چي پوښتنه يې ځني کړې وه چي ايمان څه شي دئ؟ ده مبارک ﷺ په جواب کي ورته

---

(۱۵۳) و روى عمر بن الخطاب عن رسول الله ﷺ قال: إذا جمع الله الأولين والآخرين يوم القيامة أمر مناديا فنادى نداء يسمعه الأولون و الآخرون: أين خصماء الله؟ فتقوم القدرية فيؤمر بهم إلى النار. يقول الله: ذوقوا مس سقر. إنا كل شيء خلقناه بقدر. (اخرج نحوه ابن مردويه من حديث ابن عباس رضي الله عنه مرفوعا ذكره السيوطي في الدرالمنثور. و الطبرانى فى الأوسط: ١٦٢/٧، رقم: ٧١٦٢، قال الهيثمى: ٢٠٦/٧)

(١٥٤) عن ابن عمر رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: كل شيء بقدر حتى العجز و الكيس. (أخرجه أحمد: ١١٠/٢، رقم: ٥٨٩٣، ومسلم: ٢٠٤٥/٤، رقم: ٢٦٥٥)

ويلي وه، چي ايمان دا دئ،چي پر الله جل جلاله، ملايکو، کتابونو، رسولانو او پر تقدير ايمان ولري.(۱۵۵)

(۴۰) لويه ګناه: د خلګو عيبونه لټول

د مسلمان ورور په عيبو پسي ګرځېدل او ښکاره کول لويه ګناه ده، ځکه الله جل جلاله فرمايي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱجْتَنِبُوا۟ كَثِيرًا مِّنَ ٱلظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ ٱلظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا۟﴾(۱۵۶)

ژباړه: اې مؤمنانو! د ډيرو ګومانو څخه ځان وساتئ، باور وکړئ! چي ځيني ګومانونه ګناه ده او تجسس مه کوئ (يعني د خلګو د عيبو لټه مه کوئ).

مفسرينو ويلي: الله جل جلاله چي تجسس په قرآن کي منعه کړی دئ مراد ځني د مسلمانانو د عيبونو او پټو حالاتو څخه بحث کول دي.

حضرت عبدالله بن مسعود رضي الله عنه ته وويل سوه، چي دغه وليد بن عقبة د ږيري څخه يې شراب څڅېږي. ده مبارک ﷺ په جواب کي ورته وويل: موږ د تجسس څخه منعه سوي يو، کله چي شراب چيښل يې ښکاره سو بيا يې نيسو.(۱۵۷)

(۱۵۵)اخرج صدر حديث ابن عمر، احمد في مسنده الي قوله (وان الامر انف اي مستانف، لم يعدره الله ولاقضاه، بل العبادالله تقع اعمالهم بلا قدر سابق وبقيته كما في الدرالمنثور: ان مرضوا فلا تعودوهم وان ماتو ا فلا تشهدوهم. وعجز الحديث قوله: فاذا لقيتهم ... الخ. اخرجه مسلم في اول صحيحه.

(۱۵۶)سورة الحجرات، الاية: ۱۲.

(۱۵۷)وعن ابن مسعود رضي الله عنه: أَنَّهُ أُتِيَ بِرَجُلٍ فَقِيلَ لَهُ: هَذَا فُلَانٌ تَقْطُرُ لِحْيَتُهُ خَمْراً، فَقَالَ: إِنَّا قَدْ نُهِينَا عَنِ التَّجَسُّسِ، ولكِنْ إِنْ يَظْهَرْ لَنَا شَيْءٌ، نَأْخُذ بِهِ. (أخرجه أبو داود: ۴۸۹۰)

په تأسف بايد ووايم: زموږ په ټولنه کي زيات شمېر خلک د هغه چا عيبونه لټوي، چي پر يوه لږ شي يې خوا ځني بده سوې وي او يا يې رتبه تر ده لوړه سي، عيبونه خو څه کوې د ځانه عيبونه ورباندي جوړوي.

(۴۱) لويه ګناه: چغلګري کول

چغلګري کول لويه ګناه ده، ځکه الله جل جلاله رسول الله ﷺ ته فرمايي:

﴿وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ ۝ هَمَّازٍ مَّشَّاءٍ بِنَمِيمٍ ۝﴾(۱۵۸)

ژباړه: ته د هر قسم خوړونکي، سپک انسان، عيب ويونکي او د چغلګرۍ کوونکي خبره مه منه.

رسول الله ﷺ فرمايي: چغلي کوونکی به جنت ته داخل نه سي.(۱۵۹)

په بل حديث کي راغلي دي، چي يوه ورځ رسول الله ﷺ د دوو قبرونو سره تېر سو او و يې فرمايل: دغه دوه کسان په عذاب دي؛ يوه د بولو څخه ځان نه ساتئ، دا بل چغلګري کول. وروسته ده مبارک ﷺ يوه شنه لښته راواخيستل دوه ځايه يې کړل پر دواړو قبرونو يې

(۱۵۸) سورة القلم، الاية: ۱۰، ۱۱.

(۱۵۹) وعن حُذَيْفَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رسولُ الله ﷺ: لا يَدْخُلُ الجَنَّةَ نمَّامٌ. (أخرجه البخاري: ۲۱/۸ (۶۰۵۶)، ومسلم: ۷۰/۱ (۱۰۵) (۱۶۷))

ودرول او و يې ويل: ښايي الله جل جلاله يو څه عذاب ځنې سپک کړي تر هغه وخته پورې چې دا لښتې وچې نه شي. (١٦٠)

(۴۲) لویه ګناه: لعنت ویل

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: پر مؤمن مسلمان باندې لعنت ویل دومره لویه ګناه ده لکه د مؤمن مسلمان وژل. (١٦١)

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: رښتینی مسلمان ته نه ښايي چې لعنت ویونکی وي. (١٦٢)

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: مسلمان ته ښکنځل کول فسق دئ او جنګ ورسره کول کفر دئ. یعني دومره لویه ګناه ده لکه کفر. (١٦٣)

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: تهمت ویونکی، لعنت ویونکی او سپکې خبرې کوونکی مؤمن نه وي. (١٦٤)

(١٦٠) عن ابن عباس قال: مر النبی صلی الله علیه وسلم على قبرين فقال: إنهما ليعذبان وما يعذبان من كبير ، ثم قال: بلى أما أحدهما فكان يسعى بالنميمة، وأما أحدهما فكان لا يستتر من بوله. قال: ثم أخذ عودًا رطبًا فكسره باثنتين ثم غرز كل واحد منهما على قبر ثم قال: ... (فذكره أخرجه البخارى: ٤٦٤/١ ، رقم: ١٣١٢، ومسلم: ٢٤٠/١، رقم: ٢٩٢)

(١٦١) عن ابي مسعود رضی الله عنه قال: قال رسول الله صلی الله علیه وسلم: لعن المؤمن كقتله. (أخرجه البخارى فى الأدب المفرد: ٢٦٨/١، رقم: ٧٦٣)

(١٦٢) عن ابي هريرة رضی الله عنه قال: قال رسول الله صلی الله علیه وسلم: لا ينبغى لصديق أن يكون لعانا. (أخرجه أحمد: ٣٣٧/٢، رقم: ٨٤٢٨، ومسلم: ٢٠٠٥/٤، رقم: ٢٥٩٧. وأخرجه أيضًا البخارى فى الأدب المفرد: ١١٨/١، رقم: ٣١٧)

(١٦٣) عن ابي مسعود رضی الله عنه قال: قال رسول الله صلی الله علیه وسلم: سباب المسلم فسوق وقتاله كفر. (أخرجه أحمد: ٣٨٥/١، رقم: ٣٦٤٧، والبخارى: ٢٧/١، رقم: ٤٨، ومسلم: ٨١/١، رقم: ٦٤، والترمذى: ٣٥٣/٤ ، رقم: ١٩٨٣)

(١٦٤) عن عبد الله بن مسعود رضی الله عنه أنَّ رسولَ الله صلی الله علیه وسلم قال: ليس المؤمن بطعَّان ولا لعَّان، ولا فاحش ولا بذيء. (تحفة: ١٠٤/٧، حديث: ٩٤٣٤)

يادونه:

پر ژوندي کافر باندي هم لعنت ويل جائز نه دئ تر څو ژوندی وي او که مړ سو بيا لعنت وراندي ويل جائز دي او يا داسي وي چي نه مسلمان کېدل يې يقيني وي لکه ابليس.

پاته دي نه وي چي په اجتماعي ډول باندي پر يوه ګناهکاره ډله باندي لعنت ويل پروا نه کوي لکه څوک چي ووايي: پر دروا غجنانو دي د الله جَلَّجَلَالُهُ لعنت وي، يا ووايي: پر غلا کوونکو دي د الله جَلَّجَلَالُهُ لعنت وي.

(۴۳) لويه ګناه: په وعده وفا نه کول

د انسانانو د ورځني ژوندانه د پرمختګ لپاره يو مهم شی وعده کول دي او پر دغه وعده باندي عمل کول دي. که د وعدې د وفا اهميت له منځه ولاړسي نو خلک به د زياتو کړاوونو سره مخ سي؛ د پرمختګ مخه به ونيول سي او اعتماد به له منځه ولاړ سي، دا خو يې دنيوي تاوان دئ. اخروي تاوان هم لري ځکه د الهي حکم څخه مخالفت راځي، الله جَلَّجَلَالُهُ د وعدې د وفا اړونده فرمايي:

﴿وَأَوۡفُواْ بِٱلۡعَهۡدِۖ إِنَّ ٱلۡعَهۡدَ كَانَ مَسۡـُٔولٗا ۝٣٤﴾[١٦٥]

ژباړه: په وعده وفا وکړئ، باور وکړئ د هري وعدې پوښتنه کېږي (چي تا دغه وعده ولي نه ده پوره کړې؟)

[١٦٥] سورة الاسراء، الاية: ٣٤.

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: څلور شيان که په چا کي موجود سوه خالص منافق دئ، که يو پکښې موجود سو د منافق يو خوی پکښې دئ تر هغه وخته چي پرېږدی يې. (هغه څلور خويونه دا دي: لومړی:) دا چي کوم وخت خبري کوي درواغ وايي، (دوهم:) دا چي امانت ورته کښېږدې خيانت پکښې کوي، (درېيم:) دا چي وعده وکړي په وعده وفا نه کوي، (څلورم:) دا چي جنګ کوي ښکنځل کوي. (١٦٦)

(۴۴) لويه ګناه: سحر، جادو
او د نجومګر وړاندوينا رښتيا بلل

په پټو باندي يو الله جل جلاله خبر دئ. که جادوګر، يا نجومګر د غيبو خبره وکړي لويه ګناه ده او منل يې هم لويه ګناه ده، ځکه الله جل جلاله فرمايي:

﴿عَٰلِمُ ٱلۡغَيۡبِ فَلَا يُظۡهِرُ عَلَىٰ غَيۡبِهِۦٓ أَحَدًا ۝٢٦ إِلَّا مَنِ ٱرۡتَضَىٰ مِن رَّسُولٖ﴾ (١٦٧)

ژباړه: الله جل جلاله په پټو خبر دئ هيچا ته پټي نه ښيي مګر چا ته چي يې خوښه سي (لکه) خپل رسول ته (چي ځيني معلومات ورکوي)

(١٦٦) وعن عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنهما: أَنَّ رسول الله ﷺ قَالَ: أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقاً خَالِصاً، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا: إِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ، وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ. (أخرجه البخاري: ١/١٥ (٣٤)، ومسلم: ١/٥٦ (٥٨) (١٠٦))

(١٦٧) سورة الجن، الايتان: ٢٦، ٢٧.

رسول الله ﷺ فرمايي: څوک چې نجومګر يا جادوګر ته ورسي او د هغه پيشګويي رښتيا وبولي، دغه کس په يقيني ډول د محمد ﷺ د دين څخه منکر سو يعني کافر سو. [۱۶۸]

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: څوک چې نجومګر يا جادوګر ته ورسي او د هغه پيشګويي رښتيا وبولي، څلوېښت ورځې يې لمونځ نه قبلېږي. [۱۶۹]

(۴۵) لويه ګناه: خاوند خوابدی کول

د ښځې د آرامۍ او هوسا ژوند کولو لپاره الله جل جلاله د نارينه پر اوږو زيات پېټي ايښي دي. ښځه چې ماشومه وي تمام ضروريات يې د پلار پر غاړه دي او هغه پلار چې د ماشومانو لوڼو صحيح تربيت کوي د رسول الله ﷺ په مبارکه ژبه ورته جنت لازم دئ. بيا چې ښځه بالغه سي بيا يې تمام ضروريات پر خاوند باندي دي؛ جامه، نفقه او داسي نور. تر داسي بريده چې د خوراک پخول لا هم پر ښځه نه سته. په شريعت کي دا مسئله رانقل سوې ده چې که يوه ښځه خاوند ته ووايي: زه ستا د کور کتنغ نه کوم، ډوډۍ نه درپخوم. خاوند حق ورباندي لري او که يا؟ جواب دا دئ، چې خاوند به وګوري که د دې اشپزي او ډوډۍ پخول زده وه نو خام مواد به ورته راوړي او ورته و به وايي: دغه ستا خوراک دئ نور ستا خوښه ده اوم يې خورې او که يې

---

(۱۶۸) عن الحسن عن على بن أبى طالب قال: من أتى كاهنا أو عرافا فصدقه بما يقول فقد كفر بما أنزل على محمد ﷺ. (كنز العمال] ۱۷۶۸٤)

(۱۶۹) وعن صَفِيَّةَ بِنتِ أبي عُبيدٍ عن بعض أزواجِ النَّبيِّ ﷺ عن النَّبيّ ﷺقال: مَنْ أَتَىَ عَرَّافاً فَسَأَلَهُ عنْ شَيْءٍ فَصَدَّقَهُ ، لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلاَةٌ أَرْبَعِينَ يَوماً. (البخاري: ۳۷/۷ (۲۲۳۰) (۱۲۵))

پخوې او که د ښځې اشپزي زده نه وه خاوند به پوخ کتغ ورته راوړي او ښځه به مړوي او خاوند خو د خپل ځان او نوري کورنۍ د کتغ پخولو حق په هيڅ صورت کي نه ورباندي لري.

خاوند به مستقل سرای يا مستقله خونه ورکوي، چي يوازي دا پکښي اوسېږي او د بل چا د ورتګ څخه خوندي وي. خاوند د جامو پرېوللو، سرای جارو کولو او داسي نورو کارونو هيڅ حق نه ورباندي لري خو که يې ښځه وکړي الله جل جلاله يې په عبادت ورحسابي. خاوند نه سي کولای خپله ښځه ووهي، البته که ښځه "ناشزه" سوه يعني د خاوند د شرعي امورو اطاعت يې نه کاوه، لکه: دکوره وتل، د نامحرمه خلکو سره خبري کول، لمونځ نه کول او داسي نور. بيا به لومړی ځني خوابدی کېږي، که په هغه اصلاح نه سوه بيا به يوه اندازه وهل ورکوي هغه هم په دې ډول چي په بدن کي يې ټپ معلوم نه سي، هډ يې مات نه سي، پر مخ او سرباندي دغه وهل نه وي.

کله چي ښځه اولادونه پيدا کړي بيا دا د يوې مور په توګه اوسېږي، پر اولادونو يې، نفقه، خدمت او عزت فرض دئ. خلاصه دا چي ښځه ټول عمر د هر ډول تکليف ګاللو او کار کولو څخه خلاصه ده يوازي د استراحت وختونه به سبا کوي. دا چي ښځه ضعيف مخلوق ده الله جل جلاله تکليف ځني پورته کړی دئ. د کافرانو پر عقل خو توره شپه ده چي عسکري هم ورباندي کوي، پيسې هم په ګټي او نور کارونو هم باندي کوي، پر اسلام لا نيوکي بالابود کوي ځکه کافر لکه موږک اصلاً د مسلمانانو سپېڅلو ښځو ته ځان رسول غواړي.

په هر صورت پر ښځه باندي صرف مسؤليت سته، هغه دا چي خاوند به راضي ساتي. که خاوند ځني ناراضه سو کبيره ګناه ده، ځکه

رسول الله ﷺ فرمايي: درې کسان دي چي الله جل جلاله يې نه لمونځ قبلوي او نه يې نېکۍ آسمانو ته پورته کېږي:

١. هغه مريی چي د خپل بادار څخه تښتېدلی وي تر هغه وخته پوري چي خپل بادار ته راځي.
٢. هغه ښځه چي مېړه ځني ناراضه وي تر هغه وخته چي مېړه ځني راضي کېږي.
٣. د شرابو مست دئ تر هغه وخت پوري چي پر سد کېږي.(١٧٠)

رسول الله ﷺ فرمايي: کوم وخت چي خاوند مېرمن و خپل ځای ته وغواړي دا ورته را نه سي او خاوند په خوابدی شپه ورسره تېره کړي، ملايکي پر دې ښځه باندي تر سهاره لعنت وايي.(١٧١)

رسول الله ﷺ فرمايي: کومه ښځه چي د خاوند ځای پرېږدي او خاوند ځني ناراضه وي، ملايکي تر هغه مهاله لعنت ورباندي وايي چي خاوند ځني راضي کېږي.(١٧٢)

(١٧٠) عن جابر بن عبد الله قال: قال رسول الله ﷺ: ثلاثة لا يقبل الله لهم صلاة ولا يرفع لهم إلى السماء حسنة: العبد الآبق حتى يرجع إلى مواليه فيضع يده في أيديهم، والمرأة الساخط عليها زوجها حتى يرضى، والسكران حتى يصحو. (أخرجه ابن خزيمة: ٦٩/٢، رقم: ٩٤٠، وابن حبان: ١٧٨/١٢، رقم: ٥٣٥٥، والطبرانى فى الأوسط: ٩٥/٩، رقم: ٩٢٣١)

(١٧١) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُول اللَّه ﷺ: إِذَا دَعَا الرَّجُل اِمْرَأَته لِفِرَاشِهِ فَأَبَتْ أَنْ تَجِيء فَبَاتَ غَضْبَانًا عَلَيْهَا لَعَنَتْهَا الْمَلَائِكَة حَتَّى تُصْبِح. (أخرجه أحمد: ٤٣٩/٢، رقم: ٩٦٦٩، والبخارى: ١١٨٢/٣، رقم: ٣٠٦٥ ، ومسلم: ١٠٦٠/٢، رقم: ١٤٣٦، وأبو داود: ٢٤٤/٢، رقم: ٢١٤١)

(١٧٢) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: إذا بَاتَتِ الْمَرْأَةُ هَاجِرَةً فراش زوجها لَعَنَتْهَا الملائكة حتى ترجعَ. (أخرجه أحمد: ٣٨٦/٢، رقم: ٩٠٠١، والبخارى: ١٩٩٤/٥، رقم: ٤٨٩٨، ومسلم: ١٠٥٩/٢، رقم: ١٤٣٦)

(٤٦) لويه ګناه:
عکس اخيستل او د ځان سره ساتل

عکس اخيستل دومره عام سوی دئ چي خلکو د خپل ژوند يوه برخه ګرځولې ده. هيڅ ځای د عکس اخيستلو څخه خلاص نه دئ حتی په حرم شريف کي او په مسجدو کي هم خلک عکسونه اخلي او دا يو يادګار بولي، حال دا چي عکس اخيستل کبيره ګناه ده، ځکه الله جل جلاله فرمايي:

﴿إِنَّ الَّذِيْنَ يُؤْذُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِيْنًا﴾ (١٧٣)

ژباړه: کوم کسان چي الله جل جلاله او رسول الله ﷺ (په عکس يا مجسمه جوړولو) ځوروي پر دوی باندي په دنيا او آخرت کي د الله جل جلاله لعنت دئ او د دوی لپاره شرموونکی عذاب برابر سوی دئ.

رسول الله ﷺ فرمايي: هغه کسان چي تصويرونه جوړوي د قيامت په ورځ به عذاب ورکول کېږي او ورته به وويل سي: هغه تصويرونه ژوندي کړئ چي تاسو په دنيا کي جوړول. (١٧٤)

عائشة رضي الله عنها فرمايي: يوه ورځ رسول الله ﷺ د سفر څخه راغلئ ما پر دېواله باندي يوه پرده ځړولې وه چي عکسونه پکښې وه. کله چي رسول الله ﷺ وليده په رنګ کي يې تغير پيدا سو او و يې

(١٧٣) سورة الاحزاب، الاية: ٥٧.

(١٧٤) عن نافع عن ابن عمر قال: قال النبي ﷺ: إن أصحاب هذه الصورة يعذبون يوم القيامة يقال لهم أحيوا ما خلقتم. (أخرجه أحمد: ٢٦/٢، رقم: ٤٧٩٢)

فرمایل: اې عائشې! د قیامت په ورځ د هغو کسانو لپاره سخت عذاب دئ، چې د الله جل جلاله د مخلوق سره مشابه شیان جوړوي(یعني عکسونه یا تصویرونه جوړوي). عائشه رضي الله عنها وایي: ما هغه پرده وشکوله او دوه بالښتان مې ځنې جوړ کړل.[۱۷۵]

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: هر تصویر جوړونکی به په دوږخ کې وي.[۱۷۶]

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: څوک که په دنیا کې یو تصویر جوړ کړي د قیامت په ورځ به مجبور کړل سي، چې نفس هم ورکړي او نفس ورکول به د ده لپاره ممکن نه وي.[۱۷۷]

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: هغه کور ته ملایکه نه راځي چې سپی یا عکس پکښې وي.[۱۷۸]

---

(۱۷۵)عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ سَمِعَ عَائِشَةَ تَقُولُ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم وَقَدْ سَتَرْتُ سَهْوَةً لِي بِقِرَامٍ فِيهِ تَمَاثِيلُ فَلَمَّا رَآهُ هَتَكَهُ وَتَلَوَّنَ وَجْهُهُ وَقَالَ: يَا عَائِشَةُ! أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهُونَ بِخَلْقِ اللهِ، قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقَطَعْنَاهُ فَجَعَلْنَا مِنْهُ وِسَادَتَيْنِ. (رَوَاهُ مُسْلِمٌ فِي الصَّحِيحِ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، شعب الايمان: ۵۸۹۹)

(۱۷۶)عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: كل مصور فى النار يجعل له بكل صورة صورها نفس تعذبه فى جهنم. (أخرجه أحمد: ۳۰۸/۱، رقم: ۲۸۱۱، ومسلم: ۱۶۷۰/۳، رقم: ۲۱۱۰. كتاب الكبائر، ص:۲۰۸)

(۱۷۷)عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من صور صورة فى الدنيا كلف أن ينفخ فيها الروح يوم القيامة وليس بنافخ. (أخرجه أحمد: ۲۴۱/۱، رقم ۲۱۶۲، ومسلم: ۱۶۷۱/۳، رقم: ۲۱۱۰، والنسائى: ۲۱۵/۸، رقم: ۵۳۵۸)

(۱۷۸)وعن أبي طلحة رضي الله عنه: أَنَّ رسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم قال: لاَ تَدْخُلُ المَلاَئِكَةُ بَيْتاً فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ صُورَةٌ. أخرجه البخاري: ۱۳۸/٤ (۳۲۲۵)، ومسلم: ۱۵۶/٦ (۲۱۰٦) (۸۳))

(۴۷) لویه ګناه:
د غم په وخت کي بې صبري کول

د هر انسان لپاره ټول هغه شیان په تقدیر کي لیکلي وي کوم چي ده ته پیښیږي، ځکه نو کله به خوشحالي ورته راځي او کله به غم ورته راځي، کله به یې په کور کي نوی ماشوم پیدا کیږي او کله به یې په کور کي مړی کیږي او داسي نور. د دې ټولو په اړه هدایت داسي دئ، چي که انسان ته خوشحالي راسي د الله جل جلاله شکر ایستل ورته پکار دي او که غم ورته راسي نو بیا صبر کول ورته پکار دي او که چا ته غم راسي بې صبري کوي دا لویه ګناه ده. مثلا: په یوه کور کي د کور غړی وفات سي نو نارینه او ښځي یې چیغي او نارې وهي، ځوک ګرېوانونه شکوي او ځان د مځکي مځکي وهي دا لویه ګناه ده، ځان ځني ساتل پکار دئ، ځکه الله جل جلاله فرمایي:

﴿وَلَنَبۡلُوَنَّكُمۡ بِشَيۡءٖ مِّنَ ٱلۡخَوۡفِ وَٱلۡجُوعِ وَنَقۡصٖ مِّنَ ٱلۡأَمۡوَٰلِ وَٱلۡأَنفُسِ وَٱلثَّمَرَٰتِۗ وَبَشِّرِ ٱلصَّٰبِرِينَ ١٥٥ ٱلَّذِينَ إِذَآ أَصَٰبَتۡهُم مُّصِيبَةٞ قَالُوٓاْ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّآ إِلَيۡهِ رَٰجِعُونَ ١٥٦ أُوْلَٰٓئِكَ عَلَيۡهِمۡ صَلَوَٰتٞ مِّن رَّبِّهِمۡ وَرَحۡمَةٞۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُهۡتَدُونَ ١٥٧﴾ [۱۷۹]

ژباړه: او خامخا موږ په تاسو باندي په یو شي سره ازمایښت کوو (یعني دا چي) بېره، لوږه، د مال، ځان او مېوو کمښت (درباندي راولو، که چا صبر وکړ نو) ته (اې پیغمبره!) صبر کوونکو ته (د

[۱۷۹] سورة البقرة، الایات: ۱۵۵ - ۱۵۷.

جنت) زېرى وركړه، (صبر كوونكي) هغه خلک دي چې كله دوى ته غم ورسيږي دوى "اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّآ اِلَيْهِ رٰجِعُوْنَ" كلمه وايي. همدا هغه كسان دي چې د خپل رب جل جلاله د لوري ورته مغفرت دئ (او د الله جل جلاله د لوري) باندې رحمتونه دي او دا هغه كسان چې پر سيده لاره باندې روان دي.

د ابوبرده رضي الله عنه څخه روايت دئ، چې رسول الله ﷺ د هغه ښځې څخه بېزاره دئ چې پرمړي باندي ويركوونكې وي او د هغه ښځې څخه چې سر خريي او يا يې د غم په وخت كې شكوي او د هغه ښځې څخه چې د غم په وخت كې كالي څيري. (١٨٠)

رسول الله ﷺ فرمايي: دوه شيان كه په خلگو كې پيدا سوه دغه دوه شيان په دوى كې كفر دئ: يو تهمت پر قومونو ويل او بل د مړي پر كور وير كول. (١٨١)

رسول الله ﷺ فرمايي: په وير كولو سره په قبر كې مړى په عذابيږي. (١٨٢)

---

(١٨٠) وَعَنْ أَبِي بُرْدَةَ قال: وَجِعَ أبو مُوسَى فَغُشِيَ عَلَيْهِ، وَرَأْسُهُ فِي حِجْرِ امْرَأَةٍ مِنْ أَهْلِهِ، فَأَقْبَلَتْ تَصِيحُ بِرَنَّةٍ، فَلَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَرُدَّ عَلَيْهَا شَيْئاً، فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ: أَنَا بَرِيءٌ مِمَّنْ بَرِىءَ مِنْهُ رسُولُ اللهِ ﷺ، إنَّ رسُولَ اللهِ ﷺ بَرِيءٌ مِنَ الصَّالِقَةِ، والحَالِقَةِ، والشَّاقَّةِ. (أخرجه البخاري: ١٠٣/٢ (١٢٩٦) ، ومسلم: ٧٠/١ (١٠٤) (١٦٧))

(١٨١) وعن أَبي هريرة رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رسول الله ﷺ: اثْنَتَان في النَّاسِ هُمَا بهم كُفْرٌ: الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ، وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الميِّتِ. (أخرجه مسلم: ٥٨/١ (٦٧) (١٢١)

(١٨٢) عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال: قال النَّبيّ ﷺ: المَيِّتُ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ بِمَا نِيحَ عَلَيْهِ. (أخرجه البخاري: ١٠٢/٢ (١٢٩٢)، ومسلم: ٤١/٣ (٩٢٧) (١٧)

(۴۸) لويه ګناه: تر لاس لاندي خلک
ټيټ بلل، سزا ورکول او ځان باندي کنجول

که څوک پر کوم مقام باندي وي او تر لاس لاندي يې څه کسان وي هغوی ته په ټيټه سترګه کتل او ځان لوړ ورته ښوول، د هغوی د ټيټ ښوولو او ځان لوړ ښوولو په وجه باندي هغوی ته سپکي خبري کول، يا د سزا ګوابښ ورته کول او يا سزا ورکول لويه ګناه ده، ځکه الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي:

﴿وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوْا بِهٖ شَيْـًٔا وَّبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا وَّبِذِى الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنِ وَالْجَارِ ذِى الْقُرْبٰى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْۢبِ وَابْنِ السَّبِيْلِ ۙ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ ۗ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُوْرَا ۙ ﴿٣٦﴾﴾(۱۸۳)

د الله جَلَّ جَلَالُهُ عبادت وکړئ، د الله جَلَّ جَلَالُهُ سره هيڅ څوک شريک مه نيسئ، د مور او پلار سره احسان وکړئ، د قريبانو، يتيمانو، مسکينانو، ليري او نژدې همسايګانو، انډيوالانو، مسافرانو او خادمانو سره (هم احسان وکړئ)، الله جَلَّ جَلَالُهُ هغه څوک د شک وتلی نه خوښوي چي باټک او کبرجن وي.

فايده:

دغه کسان چي الله جَلَّ جَلَالُهُ په قرآن کي ذکر کړي دي ټول هغه کسان دي، چي زيات وخت کمزوري وي ځکه الله جَلَّ جَلَالُهُ و انسان ته ښوونه کړې

(۱۸۳) سورة النساء، الاية: ٣٦.

ده چي د دغو کسانوسره نېکي وکړه او لويي مه باندي کوه ځکه الله جل جلاله لويي کوونکی نه خوښوي.

رسول الله ﷺ يوه ورځ يو خادم ته ږغ وکړئ (چي کار يې پرخپل وخت نه کاوه). کوم وخت چي هغه خادم راغلئ رسول الله ﷺ مسواک باندی پورته کړئ او ورته و يې فرمايل: که زه د بدلې اخيستلو څخه نه بېرېدلای ما به ته په دې مسواک وهلی وای يعني الله جل جلاله د هر چا څخه د هر چا بدله اخلي. اصلاً د رسول الله ﷺ خپل امت ته هم دا ښوونه ده، چي يو څوک چي ستاسو تر لاس لاندي وي مه يې ځوروئ ځکه چي بدله اخيستل سته.[١٨٤]

د رسول الله ﷺ د ژوندانه وروستی وصيت د لاس لاندي خلکو اړونده وو او داسي يې فرمايل: تر لاس لاندي خلکو په اړه د الله جل جلاله څخه وبېرېږئ يعني که مو ظلم ورباندي کاوه الله جل جلاله به سزا درکړي.[١٨٥]

ابومسعود انصاري رضي الله عنه وايي: يوه ورځ مي په چلاخه مريی واهه د شا د خوا مي ږغ واورېدئ د قهر له وجه ورباندي پوه نه سوم څو چي رسول الله ﷺ راغلئ زما د لاسه چلاخه ولوېده. رسول الله ﷺ راته وويل: اې ابا مسعوده! ته چي پر دې مريي څومره برلاسی يې الله جل جلاله پر تا باندي تر هغه زيات برلاسی دئ (کولای سي الله جل جلاله سزا

---

(١٨٤)عن أم سلمة أن النبي ﷺ دعا خادما فأبطأت و في يده سواك فقال: لولا القصاص لضربتك بهذا السواك. (أبي يعلى في مسنده، ج:١٢، ص:٣٦٠، ح:٦٩٢٨)

(١٨٥)كان آخر كلام النبي ﷺ: الصلاة - الصلاة، اتقوا الله فيما ملكت أيمانكم. (البخاري في الأدب المفرد، ج: ١، ص:٦٧ ح: ١٥٨.

درکړي یعني ظلم مه کوه). ما ورته وویل: په هغه ذات دي قسم وي چي ته يې په حقه رسول لیږلی يې چي بیا به هیڅ مریی نه وهم.[١٨٦]

یو کس د رسول الله ﷺ څخه پوښتنه وکړه چي تر لاس لاندي کس ته څو ځلي عفوه کوم که غلطي کوي؟ رسول الله ﷺ وفرمایل: اویا (٧٠) ځلي عفوه ورته کوه. د دې مطلب دا دئ، چي که تر لاس لاندي کس څخه غلطیاني کیږي زیات وخت عفوه ورته کوه هسي نه چي الله جل جلاله ستا پر سزا باندي تا ته سزا درکړي.[١٨٧]

(۴۹) لویه ګناه: همسایه ځورول

د همسایه په اړه الله جل جلاله فرمایي:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٣٦﴾﴾[١٨٨]

---

[١٨٦]عن أبي مسعود الأنصاري قال: بينما أنا ضارب غلاما لي بسوط إذ سمعت صوتا من خلفي، إعلم، يا أبا مسعود! فجعلت لا أعقل من الغضب حتى أتاني رسول الله ﷺ، فلما رأيته سقط السوط من يدي، فقال: إعلم، يا أبا مسعود! أن الله أقدر عليك منك على هذا الغلام. فقلت: والذي بعثك بالحق ما ضربت عبدا أبدا أو قال مملوكا. (مسند الربيع، رقم:٦٨٥)

[١٨٧]عن عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو يَقُولُ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺفَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ! كَمْ نَعْفُو عَنِ الْخَادِمِ؟ فَصَمَتَ ثُمَّ أَعَادَ عَلَيْهِ الْكَلَامَ، فَصَمَتَ فَلَمَّا كَانَ فِي الثَّالِثَةِ قَالَ: اعْفُوا عَنْهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً . (سنن ابي داود، رقم:٥١٦٦)

[١٨٨]سورة النساء، الاية: ٣٦.

ژباړه: د الله جل جلاله عبادت وکړئ، د الله جل جلاله سره هيڅ څوک شريک مه نيسئ، د مور او پلار سره احسان وکړئ، د قريبانو، يتيمانو، مسکينانو، ليري او نژدې همسايګانو، انډيوالانو، مسافرانو او خادمانو سره (هم احسان وکړئ)، الله جل جلاله هغه څوک د شک وتلی نه خوښوي چې باټک او کبرجن وي.

رسول الله ﷺ وفرمايل: قسم په الله جل جلاله مؤمن نه دئ! (رسول الله ﷺ درې ځلي داخبره وکړه) يو چا ورته وويل: څوک مؤمن نه دئ؟ يا رسول الله ﷺ! ده مبارک ﷺ وفرمايل: هغه څوک چې همسايه يې د ضررنو او تاوانو څخه خلاص نه وي. (١٨٩)

رسول الله ﷺ فرمايلي دي: هغه څوک چې پر الله جل جلاله او د قيامت پر ورځ ايمان لري همسايه ته ضرر نه رسوي. (١٩٠)

د رسول الله ﷺ څخه د هغه ګناه پوښتنه وسوه چې د الله جل جلاله په نزد ډېره لويه ده؟ ده مبارک ﷺ په جواب کې وفرمايل: درې ګناوې ډيرې لويې دي: يو دا چې د الله جل جلاله سره شريک ونيسې او حال دا چې الله جل جلاله ته پيدا کړی يې. دوهم دا چې خپل اولاد د دې بيرې مړ کړې چې خوراکه به څنګه ور پيدا کوم؟ دريم دا چې د همسايه د ښځې سره

(١٨٩) وعن أَبي هريرة رضي الله عنه: أن النَّبيّ ﷺ قَالَ: واللهِ لاَ يُؤْمِنُ! وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ! وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ ! قِيلَ: مَنْ يَا رَسُول الله ﷺ؟ قَالَ: الَّذِي لاَ يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَه. (أخرجه البخاري: ١٢/٨، عقيب: (٦٠١٦)، ومسلم: ٤٩/١ (٤٦) (٧٣)

(١٩٠) وعن أَبي هريرة رضي الله عنه أن رَسُول الله ﷺ قَالَ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بالله وَاليَومِ الآخرِ، فَلاَ يُؤْذِ جَارَهُ ... (أخرجه البخاري: ٣٩/٨ (٦١٣٦)، ومسلم: ٤٩/١ (٤٧) (٧٥)

زنا وکړې (همسایه ستا د نقصان څخه په امن نه سو د زنا گناه خو لا بله ده).[191]

(۵۰) لویه گناه: مسلمان ځورول، لکه: تور لگول، ښکنځل او داسي نور

الله جل جلاله فرمایي:

﴿وَالَّذِيْنَ يُؤْذُوْنَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوْا فَقَدِ احْتَمَلُوْا بُهْتَانًا وَّاِثْمًا مُّبِيْنًا﴾[192]

ژباړه: هغه کسان چي مؤمنان نارینه او مؤمناني ښځي (په تهمت ویلو) ځوروي پرته له دې چي دوی کومه گناه کړې وي (یعني تور ورباندي لگوي)، باور وکړئ! چي د بهتان او لوي گناه پیټی پر خپل ځان باندي باروي.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: تاسو یو د بله حسد مه سره کوئ، یو د بل مالونه مه ډېره کوئ، بغض مه سره کوئ، پست شا خبري مه سره کوئ، یو حر دي بل حر نه خرڅوي، د الله جل جلاله بندگان وروڼه - وروڼه سئ، مسلمان د مسلمان ورور دئ، ظلم به نه ورباندي کوي، نه به یې سپکوي، نه به یې ذلیله کوي، تقوا دلته ده (رسول الله صلی الله علیه وسلم خپلي سینې ته درې ځله اشاره وکړه)، یو کس ته دومره شر بس دئ چي

---

[191] عن عبد الله قال قلت: يا رسول الله ﷺ! أي الذنب أعظم؟ قال: ان تجعل لله ندا وهو خلقك. قال: قلت: ثم ماذا؟ قال: أن تقتل ولدك خشية أن يطعم معك. قال: قلت: ثم ماذا؟ قال: أن تزني بحليلة جارك. (سنن الترمذي، رقم:۳۱۸۲)

[192] سورة الاحزاب، آيت: ۵۸.

خپل مسلمان ورور توهين کړي، پر هر مسلمان باندي حرام دئ چي د بل مسلمانويني توی کړي يا يې مال او سامان ورضايع کړي.[۱۹۳]

رسول الله ﷺ فرمايي: و مسلمان ته ښکنځل کول فسق دئ او وژل يې کفر دئ يعني دومره لويه ګناه ده لکه کفر.[۱۹۴]

(۵۱) لويه ګناه: غريبان خلک سپک بلل او ځان لوړ پر بلل

د الله ﷻ پربندګانو باندي ځان لوی بلل او هغوی سپک بلل لويه ګناه ده يعني داسي عقيده درلودل، چي مال که چا درلودئ هغه عزت والا دئ او که څوک مسکين وو هغه بې عزته دئ. د الله ﷻ په دربار کي مال او نه مال د عزت او سپکوالي معيار نه دي، بلکي د الله ﷻ په دربار کي تقوا او نه تقوا د عزت او سپکوالي معيار دئ، ځکه رسول الله ﷺ ټول عمر د مسکينانو سره تېر اوه، لکه: سلمان ،صهيب، بلال او عمار بن ياسر رضي الله عنهم. ياد کسان زيات مسکينان وه سره د دې چي رسول الله ﷺ د لوړ مقام او منزلت څښتن وو. يو وخت د کفارو مشرانو وويل: محمد ﷺ د داسي مسکينانو سره کښېني چي موږ په شرمېږو که دی زموږ سره ليدل غواړي نو داسي دي وکړي، چي دغه مسکينان

[۱۹۳] وعن ابي هريرة رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُول الله ﷺ: لا تَحَاسَدُوا، وَلاَ تَنَاجَشُوا، وَلاَ تَبَاغَضُوا، وَلاَ تَدَابَرُوا، وَلاَ يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْع بَعْض، وَكُونُوا عِبَادَ الله إخْوَاناً، المُسْلِمُ أخُو المُسْلم؛ لاَ يَظْلِمُهُ، وَلا يَحْقِرُهُ، وَلاَ يَخْذُلُهُ، التَّقْوَى هاهُنَا (ويشير إِلَى صدره ثلاث مرات) بحَسْب امْرِىءٍ مِنَ الشَّرِّ أنْ يَحقِرَ أخَاهُ المُسْلِمَ، كُلُّ المُسْلم عَلَى المُسْلم حَرَامٌ؛ دَمُهُ ومَالُهُ وعِرْضُهُ. (أخرجه مسلم: ۱۰/۸ (۲۵٦٤) (۳۲)

[۱۹٤] ... سباب المسلم فسوق و قتاله كفر. (شعب الايمان - البيهقي، رقم:۱۱۱۵۷)

دي وشړي موږ به ورځو خبري به ورسره کوو. رسول الله ﷺ ته چي دا خبره ورسېده الله جل جلاله دستي وحي نازلي کړې او ورته وېې فرمايل:

﴿وَلَا تَطْرُدِ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيْدُوْنَ وَجْهَهٗ ؕ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ وَّمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِّنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُوْنَ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ ۝٥٢﴾[195]

او کوم خلک چي سهار او ماښام خپل رب ته دعاوي کوي د هغه ﷻ د خوښۍ لپاره (داسي کسان) د ځانه ليري مه شړه، د هغوی د حساب بار پر تا باندي نه سته او نه ستا د حساب بار پر دوی باندي، نو که يې وشړې په ظالمانو کي به وشمېرل سي.

يعني هغه کسان چي د خپل رب عبادت کوي الله ﷻ ته محبوب دي او خير پکښې دي او په هغو کسان کي خير نه سته چي سرداران وي او د الله ﷻ څخه ليری وي. کله چي رسول الله ﷺ د دوی د شړلو څخه منعه وکړه نو کفارو ورته وويل: يوه ورځ موږ ته راکړه چي موږ ستا سره ملاقات کوو دوی به نه وي، يوه ورځ دوی ته ورکړه موږ به نه يو. الله ﷻ بيا وحي نازلی کړې رسول الله ﷺ يې د دې کاره هم منعه کړئ او داسي يې ورته وفرمايل:

﴿وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيْدُوْنَ وَجْهَهٗ﴾[196]

---

[195] سورة الانعام، الاية: ٥٢.

[196] سورة الكهف، الاية: ٢٨.

ژباړه: خپل نفس صبر کړه (ټینګ بند کړه) د هغه کسانو سره چي خپل رب سهار او ماښام بولي (عبادت يې کوي) او خپل رب د رضا اراده لري.
ځرنګه چي الله ﷻ تر ټولو انسانانو بهترين انسان حضرت محمد ﷺ د مسکينانو سره په يوځای کولو امرکړی دئ نو کمزوري امتي ته به چيرې ښايي چي د الله ﷻ پر بندګانو ځان لوی او ښه وبولي.

(۵۲) لويه ګناه: پايڅې تر بجلکو کښته کول

زيات وخت داسي وي چي خلک پايڅې د خيال په وجه کښته کوي دغسي عمل ګناه ده، ځکه لومړی خو کبر او ځان ښوونه ده او دوهم دا چي رسول الله ﷺ د دغسي عمل په ښکاره ټکو منع کړې ده او فرمايي: د کوم (کس) لنګ (يعني پايجامه يا پايڅې) چي تر بجلکو کښته وي (دغه کس به) په دوږخ کي وي.(۱۹۷)
رسول الله ﷺ فرمايي: چا که خپلي جامې د خيال لپاره اوږدې کړې الله ﷻ به د قيامت په ورځ د رحمت په نظر نه ورته ګوري.(۱۹۸)
د ابوذر رضي الله عنه څخه روايت دئ، چي رسول الله ﷺ درې ځلي وفرمايل: درې کسان دي چي الله جل جلاله د قيامت په ورځ خبري نه ورسره کوي، نه د رحمت په نظر ورته ګوري او نه يې هم د ګناهونو څخه خلاصوي. ابوذر رضي الله عنه پوښتنه وکړه، چي دا کسان خو تاوانيان، خاوري

---

(۱۹۷) وعن أَبي هريرة رضي الله عنه عن النبيِّ ﷺ قَالَ: مَا أَسْفَل مِنَ الكَعْبَيْنِ مِنَ الإِزْارِ فَفِي النار. (أخرجه البخاري: ۱۸۳/۷ (۵۷۸۷)

(۱۹۸) وعن أَبي هريرة رضي الله عنه: أَنَّ رسول الله ﷺ قَالَ: لا يَنْظُرُ اللهُ يَوْمَ القِيَامَةِ إِلَىٰ مَنْ جَرَّ إزاره بَطَراً. (أخرجه البخاري: ۱۸۳/۷ (۵۷۸۸)، ومسلم: ۱۴۸/۶ (۲۰۸۷) (۴۸)

په سر دي دا څوک دي؟ يا رسول الله ﷺ! رسول الله ﷺ وفرمايل: يو چغلګر دئ، بل تر بجلکو پايڅې کښته کوونکی دئ، درېيم هغه کس دئ چې په قسم باندې مال خپل کړي. [۱۹۹]

رسول الله ﷺ فرمايي: که چا لنګ (پايجامه) قميص او لنګوټه د خيال لپاره اوږده کړه، الله ﷻ د قيامت په ورځ د رحمت په نظر نه ورته وګوري. [۲۰۰]

(۵۳) لويه ګناه:
ورېښم، سره او سپين زر استعمالول

رسول الله ﷺ فرمايي: که چا په دنيا کې ورېښمني جامې واغوستې په آخرت کې به يې نه واغوندي، (البته دا حکم د نارينوو لپاره دئ ښځو ته يې اغوستل جائز دي). [۲۰۱]

رسول الله ﷺ فرمايي: زما د امت پر نارينوو باندې د ورېښمينو جامو اغوستل او د سرو زرو استعمالول حرام دي، د ښځو لپاره يې استعمالول جائز دي. [۲۰۲]

---

[۱۹۹] وعن أَبي ذر ﷺعن النبيِّ ﷺ قَالَ: ثلاثةٌ لا يُكَلِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ القِيَامَةِ، وَلاَ يَنْظُرُ إلَيْهِمْ، وَلاَ يُزَكِّيهِمْ، وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ. قَالَ: فقَرَأها رسول الله ﷺ (ثلاثَ مِرار)قَالَ أَبُو ذرٍّ: خَابُوا وَخَسِرُوا! مَنْ هُمْ يَا رسول الله ﷺ؟ قَالَ: المُسْبِلُ، وَالمنَّانُ، وَالمُنْفِقُ سِلْعَتَهُ بِالحَلِفِ الكاذِبِ (رواه مسلم. أخرجه مسلم: ۷۱/۱ (۱۰۶) (۱۷۱)

[۲۰۰] عن ابن عمر ﷺ عن النبيِّ ﷺ قَالَ: الإسْبَالُ في الإزار، وَالقَمِيصِ، وَالعِمَامةِ، مَنْ جَرَّ شَيْئاً خُيَلاءَ لَمْ يَنْظُرِ الله إلَيْهِ يَوْمَ القِيَامَةِ. أخرجه أبو داود: ٤۰۹٤، وابن ماجه:۳٥۷٦)، والنسائي: ۲۰۸/۸، وفي الكبرى له:۹۷۲۰)

[۲۰۱] وعن أنس ﷺ قَالَ: قَالَ رسول الله ﷺ: مَنْ لَبِسَ الحَرِيرَ في الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ في الآخِرَةِ. (أخرجه البخاري: ۱۹۳/۷(٥۸۳۲)، ومسلم: ١٤۲/٦ (۲۰۷۳) (۲۱))

حذيفةﷺ فرمايي: موږ رسول اللهﷺ د دې څخه منعه کړو چې د سرو يا سپينو زرو په لوښو کي خوراک او څښاک وکړو، همدا ډول د وريښمو او ديباجو د اغوستلو او وړباندي کښېناستلو څخه يې منعه کړو. (۲۰۳)

(۵۴) لويه ګناه: د اللهﷻ د نامه پرته د بل چا په نامه حيوان حلالول

د حلالېدو په وخت کي د اللهﷻ نوم په قصده سره پرېښوول او يا د شيطان، بت او يا د يوه انسان نوم ورباندي اخيستل کبيره ګناه ده، ځکه رسول اللهﷺ فرمايي: اللهﷻ پر هغه چا باندي لعنت ويلی دئ چي د حلالېدو په وخت کي د اللهﷻ د نامه پرته د بل چا نوم اخلي. (۲۰۴)

همدا ډول اللهﷻ د داسي حيوان د غوښو خوړلو څخه منعه کړې ده او فرمايي:

﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ﴾ (۲۰۵)

---

(۲۰۲) وعن أَبي موسى الأشْعَري ﷺ: أنَّ رسول الله ﷺقَالَ: حُرِّمَ لِبَاسُ الحَرِير وَالذَّهَبِ عَلَى ذُكُورِ أُمَّتِي، وَأُحِلَّ لإنَاثِهِمْ. أخرجه الترمذي: ۱۷۲۰، والنسائي: ۱۶۱/۸ و۱۹۰، وفي الكبرى له: ۹۴۴۹ و: ۹۴۵۰)

(۲۰۳) وعن حُذَيْفَةَ ﷺ قَالَ: نَهَانَا النَّبيُّ ﷺ أنْ نَشْرَبَ في آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالفِضَّةِ، وأنْ نَأْكُلَ فِيهَا، وعَنْ لُبْس الحَرِيرِ وَالدِّيبَاج ، وأنْ نَجْلِسَ عَلَيْهِ . (أخرجه البخاري: ۱۹۴/۷ (۵۸۳۷))

(۲۰٤) وعن ابي هريرةﷺ قال: قال رسول اللهﷺ: لعن الله سبعة من خلقه من فوق سبع سموات فردد اللعنة على واحد منهم ثلاث مرات ولعن بعد كل واحد منهم لعنة لعنة، فقال: ملعون! ملعون! ملعون! من عمل عمل قوم لوط. ملعون! من جمع بين المرأة وبنتها! ملعون! من سب شيئا من والديه. ملعون! من أتى شيئا من البهائم. ملعون! من غير حدود الأرض. ملعون! من ذبح لغير الله. ملعون! من تولى غير مواليه. (أخرجه الحاكم: ۳۹۶/٤، رقم: ۸۰۵۳، والبيهقى فى شعب الإيمان: ۳۷۸/٤، رقم: ۵۴۷۲)

(۲۰۵) سورة الانعام، الاية: ۱۲۱.

ژباړه: تاسو د هغه (حیوان د غوښو څخه) خوراک مه کوئ، چې (د حلالیدو په وخت کې) د الله ﷻ نوم نه وي ورباندې ویل سوی، باور وکړئ! چې داسې عمل فسق دئ.

(۵۵) لویه ګناه: قوم یا نسب بدلول

رسول الله ﷺ فرمایي: چا که بل چا ته په پلار وویل او دی په دې پوهیدئ، چې دا زما پلار نه دئ جنت باندې حرام دئ. [۲۰۶]

رسول الله ﷺ فرمایي: تاسو د خپلو پلرونو څخه مخ مه اړوئ چا که د خپل پلار څخه مخ واړوئ کافر دئ. یعني څوک چې د خپل پلار څخه مخ واړوي په پلاروالي یې نه بولي دومره لویه ګنا ه ده لکه کفر. [۲۰۷]

رسول ﷺ فرمایي: چا که بل چا ته په پلار وویل د الله ﷻ ورباندې لعنت دئ، نه به یې صدقې قبلیږي او نه به د عدل په بدله کې ثواب ورکول کیږي. [۲۰۸]

[۲۰۶] عن سعد بن أَبي وقاص رضي الله عنه أَنَّ النبيَّ ﷺ قَالَ: مَن ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ غَيْرُ أَبِيهِ، فالجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ. (أخرجه البخاري: ١٩٤/٨ (٦٧٦٦)، ومسلم: ٥٧/١ (٦٣) (١١٥))

[۲۰۷] وعن أَبي هريرة رضي الله عنه عن النبيّ ﷺ قَالَ: لاَ تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ أَبِيهِ، فَهُوَ كُفْرٌ. (أخرجه البخاري: ١٩٤/٨ (٦٧٦٨)، ومسلم: ٥٧/١ (٦٢) (١١٣))

[۲۰۸] وعن يزيد بن شريكِ بن طارقٍ، قَالَ: رَأيتُ عَلياً رضي الله عنه عَلَى المِنْبَرِ يَخْطُبُ، فَسَمِعْتُهُ يقُولُ: لاَ واللهِ مَا عِنْدَنَا مِنْ كِتَابٍ نَقْرؤُهُ إلاَّ كِتَابَ اللهِ ... وَمَن ادَّعَى إلَى غير أَبيه، أَوْ انْتَمَى إِلَى غَيرِ مَوَاليه، فَعَلَيْه لَعْنَةُ اللهِ وَالمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعينَ، لاَ يَقْبَلُ اللهُ مِنْهُ يومَ القِيَامَةِ صَرْفاً وَلاَ عَدْلاً. (أخرجه البخاري: ٢٦/٣ (١٨٧٠)، ومسلم: ١١٥/٤ (١٣٧٠) (٤٦٧)

يادونه:

ځيني کسان د عزت په موخه چا ته په داسي الفاظو وايي کوم چي په اصطلاح کي د پلار لپاره کارول کېږي لکه بابا او داسي نور، دا جائز دي مقصود په دې ځای کي نسب يا قوم بدلېدل نه دي.

(٥٦) لويه ګناه: کجبحثي کول

جګړه پر دوه (٢) ډوله ده: يو دا چي د حق د ښکاره کولو لپاره د يو چا سره په دلائلو سره جګړه وسي مدعا يې پرحق وي .دوهم دا چي بېځايه تجسس کول يا په يو څرګنده موضوع کي د يو چا سره کجبحثي کول او يا د يو چا په خبرو کي خبري پيدا کول، چي مقصود يوازي د هغه ويونکي سپکول وي، حقيقت ښکاره کول يې مقصود نه وي.

دوهم ډول جګړه يا کجبحثي حرامه ده او لويه ګنا ه ده، ځکه اللهﷻ فرمايي:

﴿وَلَا تُجَادِلُوٓا أَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ إِلَّا بِٱلَّتِي هِيَ أَحۡسَنُ﴾ (٢٠٩)

ژباړه: تاسو د اهل کتابو سره يوازي په نېکه طريقه جګړه کوئ، په ناحقه جګړه ورسره مه کوئ.

رسول الله ﷺ فرمايي: دومره ګناه دي بس ده چي ته په ناحقه جګړه کوې. (٢١٠)

(٢٠٩) سورة العنكبوت، الاية: ٤٦.

(٢١٠)عن ا بن عباس قال: قال رسول الله ﷺ: كفى بك إثما أن لا تزال مخاصما. (الطبراني في معجمه الكبير، ج: ١١، ص: ٥٧، ح:١١٠٣٢)

رسول الله ﷺ فرمايي: څوک چي کجبحثي کوي او په حق نه پوهېږي، همېشه به د الله ﷻ په غضب کي وي تر هغه وخته چي لاس ځني اخلي. (۲۱۱)

(۵۷) لويه ګناه: اوبه منعه کول

اوبه د الله ﷻ لوی نعمت دئ. الله ﷻ دټولو شيانو ژوند په اوبو کي ايښی دئ، ځکه الله ﷻ فرمايي:

﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَآءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ (۲۱۲)

موږ هر شی د اوبو څخه ژوندی ګرځولی دئ.

او اوبه هم د الله ﷻ په قدرت پيدا سوي دي، ځکه الله ﷻ فرمايي:

﴿قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَآؤُكُمْ غَوْرًا فَمَن يَأْتِيكُم بِمَآءٍ مَّعِينٍ ۝٣٠﴾ (۲۱۳)

ژباړه: اې محمده ﷺ! دوی ته ووايه: تاسو پر دې خبره فکر کړی دئ چي که سهار ستاسو څخه د چينو اوبه منع سي بيا به يې څوک راولي؟ يعني که الله ﷻ د چينو او څاهانو اوبه وچي کړي څوک سته چي دا اوبه بېرته راپورته کړي؟

چا ته چي الله ﷻ د اوبو نعمت ورکړی وي او يو مسلمان اړتيا ورته لري دی يې نه ورکوي سره د دې چي تر ده زياتي وي لويه ګناه ده،

(۲۱۱) عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: من جادل في خصومة بغير علم لم يزل في سخط حتى ينزع. (أخرجه البيهقى: ۸۲/۶ ، رقم: ۱۱۲۲۶)

(۲۱۲) سورة الانبياء، الاية: ۳۰.

(۲۱۳) سورة الملک، الاية: ۳۰.

ځکه رسول الله ﷺ فرمايي: چا که اوبه يا واښه منعه کړه چي اړتيا يې نه ورته درلوده الله جل جلاله به د قيامت په ورځ خپل فضل ځني منع کړي.(۲۱۴)

په يو بل حديث کي رسول الله ﷺ فرمايلي دي: درې کسان دي چي الله جل جلاله خبري نه ورسره کوي، نه د رحمت په نظر ورته ګوري او نه يې تزکيه کوي، د هغوی څخه يې يو د اوبو منعه کوونکی ښوولی دئ.(۲۱۵)

(۵۸) لويه ګناه: په پيمانه يا ترازو کي کموالی کول

څوک چي په خرڅولو او رانيولو کي دوکه کوي يعني په پوره پيمانه او په پوره کاڼي شی رانيسي او بيا يې په کمه پيمانه شی او کم کاڼي خرڅوي او پيسې د پوره تول ځني اخلي دا ډېره لويه ګناه ده، ځکه يې د ې ګناه کي څو کبيرې ګناه دي: يو دا چي ظلم يې وکړ، بل دا چي حرام يې وخوړل او بل دا چي دوکه يې وکړه. د داسې کسانو په اړه الله جل جلاله داسي فرمايلی دی:

(۲۱۴) حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ لَيْثٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ مَنَعَ فَضْلَ مَائِهِ أَوْ فَضْلَ كَلَئِهِ مَنَعَهُ اللَّهُ فَضْلَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. (اخرجه مسند امام احمد، رقم: ۶۶۷۳)

(۲۱۵) و عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ثَلاَثَةٌ لاَ يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلاَ يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: رَجُلٌ بَايَعَ رَجُلاً سِلْعَةً بَعْدَ الْعَصْرِ فَحَلَفَ لَهُ بِاللَّهِ لأَخَذَهَا بِكَذَا وَكَذَا فَصَدَّقَهُ فَأَخَذَهَا وَهُوَ عَلَى غَيْرِ ذَلِكَ، وَرَجُلٌ بَايَعَ إِمَامًا لاَ يُبَايِعُهُ إِلاَّ لِلدُّنْيَا فَإِنْ أَعْطَاهُ مِنْهَا وَفَى وَإِنْ لَمْ يُعْطِهِ مِنْهَا لَمْ يَفِ لَهُ، وَرَجُلٌ عَلَى فَضْلِ مَاءٍ بِالْفَلاَةِ فَيَمْنَعُهُ مِنَ ابْنِ السَّبِيلِ. (اخرجه السنن الكبرى للبيهقي، رقم: ۱۱۱۱۰)

﴿وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ۝١ الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ
يَسْتَوْفُونَ ۝٢ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَو وَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ۝٣﴾(٢١٦)

ژباړه: هلاکت (یا د "ویل" شېله دي) هغو کسانو ته وي، چې په تول ترازو کي کموالی کوي. دا هغه کسان دي چې کله د خلکو څخه شیان پیمانه کوي پوره یې غواړي او کله چې یې نورو ته (د خرڅ لپاره) ورپیمانه کوي او یا یې ورتللي کم یې ورکوي.

"ویل" د یوې شېلې نوم دئ چې په دوږخ کي الله ﷻ پیدا کړې ده او عذاب یې ډېر سخت دئ.

رسول الله ﷺ فرمایلي دي: پنځه شیان په پنځو شیانو دي (یعني که چا پنځه شیان وکړه پنځه شیان به ورته راځي). اصحابانو مبارکانو پوښتنه وکړه، چې یا رسول الله ﷺ! کوم پنځه شیان په پنځو شیانو دي؟ رسول اللهﷺ وفرمایل: (لومړی:) هر قوم چې په وعده وفا نه کوي الله جَلَّ جَلَالُهُ خپل دښمن ورباندي مسلط کړي. (دوهم:) هر قوم چې د الله جَلَّ جَلَالُهُ د قانون پرته په بل قانون فیصله کوي الله جَلَّ جَلَالُهُ خامخا مسکنت ورباندي راولي. (درېیم:) په هر قوم کي چې بې حیا، بې حجابه او زناکاره ښځي پیدا سي الله ﷻ خامخا د طاعون مرض پکښي پیداکوي یعني زیات مرگونه به پکښي کېږي. (څلورم:) هر قوم چې په تول او ترازو کي کموالی پیل کړي الله جَلَّ جَلَالُهُ خامخا شنه شیان ورباندي بندوي او وچکالي ورباندي راولي. (پنځم:) هر قوم چې زکات نه ورکوي الله ﷻ خامخا باران ورباندي بندوي.

یعني دغه پورته پنځه گناوي که چا وکړې الله ﷻ به دغه پنځه عذابه باندي نازل کړي. (٢١٧)

(٢١٦) سورة المطففين، الايات: ١ – ٣.

(٥٩) لويه ګناه: د الله ﷻ د عذاب او فيصلې څخه بېغمه کېدل

د هر انسان نېکبختي او بدبختي په ازل کي ليکل سوې ده؛ ډېر ځله به يو سړی ښه کارونه کوي مګر آخر به بد عملونه پيل کړي الله ﷻ به يې دوږخ ته واچوي او ډېر ځله به يو سړی بد کارونه کوي آخر به ښه کارونه پيل کړي الله ﷻ به يې جنت ته واچوي، ځکه رسول الله ﷺ فرمايي: يو سړی به کارونه د جنتيانو کوي تر داسي اندازې چي د ده او جنت ترمنځ به يوه لوېشت مځکه پاته وي د تقدير فيصله به ورته راوړاندي سي د دوږخيانو کارونه به پيل کړي دوږخ ته به داخل سي.[٢١٨]

يعني چا چي په آخره کي کوم عمل پيل کړئ او پر هغه مړ سو هغه اعتبار لري، ځکه د الله ﷻ په فيصله هيڅوک نه دئ خبر او نه به يې څوک د فيصلې څخه بې غمه کيږي، ځکه شيطان چي د الله ﷻ د

---

[٢١٧] و عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: قال رسول الله ﷺ: خمس بخمس. قالوا: يا رسول الله ﷺ! و ما خمس بخمس؟ قال: ما نقض قوم العهد إلا سلط الله عليهم عدوهم، و ما حكموا بغير ما أنزل الله إلا فشا فيهم الفقر، و ما ظهرت فيهم الفاحشة إلا أنزل الله بهم الطاعون (يعني كثرة الموت)، و لا طففوا الكيل إلا منعوا النبات و أخذوا بالسنين، و لا منعوا الزكاة إلا حبس عنهم المطر. (أخرجه الطبرانى: ٤٥/١١، رقم: ١٠٩٩٢)

[٢١٨] عن ابن مسعود رضي الله عنه قَالَ: حدثنا رَسُول الله ﷺ وَهُوَ الصادق المصدوق: ... إنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الجَنَّة حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وبيْنَهَا إلاَّ ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيهِ الكِتَابُ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيدْخُلُهَا، وَإنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إلاَّ ذراعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيهِ الكِتَابُ فَيعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا. (أخرجه البخاري: ١٦٥/٩ (٧٤٥٤)، ومسلم: ٤٤/٨ (٢٦٤٣))

فیصلې څخه بېغمه سو، دا یې باور وو چې زه د شکه وتلی نېکبخته یم الله ﷻ ملعون کړئ.

مسلمان که څه هم هر څو مره ښه عبادت کوي خو هره لحظه به دا فکر کوي، چې اوس د الله جَلَّ جَلَالُهُ فیصله راباندي و نه سي او بدبخته جوړ نه سم. یعني د الله جَلَّ جَلَالُهُ د فیصلې او عذاب څخه بې پروا کېدل لویه ګناه ده.

رسول الله ﷺ به داسي دېر ویل: اې د زړونو اړونکې! زموږ زړونه ستا پر دین راټینګ کړې. یو سړي ورته وویل: یا رسول الله ﷺ! ته پر موږ بېرېږې چې د دین څخه به واوړو؟ رسول الله ﷺ ورته وفرمایل: ټول زړونه د الله ﷻ په ګوتو کي دي (بلاکیفه) هغه خوا ته یې اړوي چې خوښه یې سي. (۲۱۹)

همدا ډول الله ﷻ فرمایي:

﴿فَلَمَّا نَسُوْا مَا ذُكِّرُوْا بِهٖ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ اَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتّٰٓى اِذَا فَرِحُوْا بِمَآ اُوْتُوْٓا اَخَذْنٰهُمْ بَغْتَةً فَاِذَا هُمْ مُّبْلِسُوْنَ ۝﴾(۲۲۰)

ژباړه: بیا چې کله هغوی نصیحت هېر کړ کوم چې ورته سوی وو، نو موږ د خوشحالۍ او ترقۍ هر ډول دروازې ورباندي راخلاصي کړلې څو چې دوی ورباندي خوشاله سوه، موږ په ناڅاپي ډول په عذاب باندي ګرفتاره کړل او دغه مهال دوی د هر ډول مرستي څخه نا امېده سول.

---

(۲۱۹) عن جابر قال: كان رسول الله ﷺ يكثر أن يقول: يا مقلب القلوب! ثبت قلبي على دينك. فقال له بعض أهله: يا رسول الله ﷺ! أتخاف علينا وقد آمنا بك وبما جئت به؟ فقال: إن القلب بين إصبعين من أصابع الرحمن يقلبهما، يقول بهما هكذا وحرك إصبعيه. (الدارقطني، وابن عساكر في الصفات. كنز العمال: ۱٦٨٢)

(۲۲۰) سورة الانعام، الاية: ٤٤.

يعني دغه ګناهکاره انسانان چي د الله ﷻ د عذابه بېغمه وي هيڅ طمعه د عذاب يې نه وي ناڅاپه عذاب به باندي راسي.

(٦٠) لويه ګناه: د الله ﷻ دوستان ځورول

الله جل جلاله په قرآن کريم کي خپل دوستان ياد کړي دي او په اړه يې فرمايي:

﴿أَلَآ إِنَّ أَوۡلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ ۝٦٢ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ ۝٦٣ لَهُمُ ٱلۡبُشۡرَىٰ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِۚ لَا تَبۡدِيلَ لِكَلِمَٰتِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ۝٦٤﴾(٢٢١)

خبر اوسئ! د الله جل جلاله پر دوستانو باندي به هيڅ بېره نه وي او نه به هم غمجن وي. هغه کسان دي چي ايمان يې راوړی دئ او تقوا والا دي. د دوی لپاره به په دنيا او آخرت دواړو کي زيري وي، د الله جل جلاله خبري نه سي بدلېدلای، دا هم لويه کاميابي ده.

الله جل جلاله خپلو دوستانو ته امن ورکړی دئ د دنيا او آخرت د سکون وعده يې ورسره کړې ده، که څوک دغه امن ماتوي د الله جل جلاله د دوستانو آرام ژوند ته خطر پيښوي، الله جل جلاله ورته په قهر کېږي.

الله ﷻ فرمايي: څوک چي زما د يوه دوست سپکاوی وکړي زما سره يې د جنګ اعلان وکړی.(٢٢٢)

همدا ډول لکه څرنګه چي په تيرو حديثونو کي ذکر سوه چي مسلمان ته ضرر رسول لويه ګناه ده او د رسول الله ﷺ په مبارکو ويناوو

(٢٢١) سورة يونس، الايات: ٦٢ - ٦٤.

(٢٢٢) اخرجه البخاري - في الرقاق باب: ٣٨، واحمد في المسند: ٦ \ ٣٥٦١.

کي د ډېرو سختو سزاوو وعده ورسره سوې ده، نو څوک چي د الله ﷻ دوستانو ته ضرر رسوی دا خو د عامو مسلمانانو تر ځورولو لویه ګناه ده.

(٦١) لویه ګناه: د جماعت لمونځ نه کول

د حضرت عبدالله بن مسعود ﷺ څخه روایت دئ، چي رسول الله ﷺ هغو کسانو ته وویل کوم چي جماعت یې پرې ایښی وو: زه اراده لرم چي یو سړي ته امر وکړم چي لمونځ خلګو ته ورکړي بیا د هغه کسانو کورونه وسوځي چي د جماعت څخه پاتېږي. (٢٢٣)

رسول الله ﷺ فرمایي: چي سراسر ظلم، نفاق او کفر دئ، څوک چي د الله ﷻ و لوري ته د بلني آواز واؤري او جماعت ته ولاړ نه سي. (٢٢۴)

ابن عباس ﷺ روایت کړی دئ، چي رسول الله ﷺ فرمایلي دي: څوک چي د جماعت آواز واؤري او د عذر پرته مسجد ته ولاړ نه سي (یعني کور یې وکړي)، د ده لمونځ نه قبلېږي. دوی ورته وویل: عذر څه شي دئ؟ رسول الله ﷺ وفرمایل: بېره یا ناروغي ده. (٢٢٥)

---

(٢٢٣) عن عبد الله بن مسعود ﷺ أن النبي ﷺ قال لقوم يتخلفون عن الجماعة: لقد هممت أن آمر رجل يصلي بالناس ثم أحرق على رجال يتخلفون عن الجماعة بيوتهم. (مصنف ابن شيبة، رقم: ۵۵۸۲)

(٢٢٤) عن معاذ بن انس ﷺ عن رسول الله ﷺ انه قال: الجفاء كل الجفآء، و الكفر و النفاق، من سمع منادي الله ينادي الي الصلوة فلا يجيبه. (أخرجه أحمد: ٤٣٩/٣، رقم: ١٥٦٦٥، والطبراني: ١٨٣/٢٠، رقم: ٣٩٤)

(٢٢٥) عن ابن عباس ﷺ قال: قال رسول الله ﷺ: من سمع الندآء فلم يمنعه من اتباعه عذر. قالوا: وما العذر؟ قال: خوف او مرض لم تقبل منه الصلوة التي صلي. (أخرجه عبد الرزاق: ٤٩٧/١، رقم: ١٩١٤)

د ابن عباس رضي الله عنه څخه چا پوښتنه وکړه، چې يو څوک ټوله ورځ روژه نيسي او ټوله شپه عبادت کوي مګر د جماعت او جمعې لمانځه ته نه ځي (د ده څه حکم دئ)؟ ابن عباس رضي الله عنه ورته وفرمايل: دا سړی به په دوږخ کي وي.(٢٢٦)

رسول الله ﷺ فرمايي: چا که درې جمعې جماعت د سستيت له امله پرېښودئ الله جل جلاله به يې پر زړه مهر ورولګوي.(يبا به د حق او باطل ترمنځ فرق نه سي کولای او نه به د جنت لار پيدا کولای سي).(٢٢٧)

(٦٢) لویه ګناه: داسي وصيت کول چي ځيني قريبان يې د ميراث څخه محروم سي

يو څوک چي مړکېږي د مرګ په حالت کي د پور د ادا کولو وصيت کوي څو قريبان يې د ده د مال څخه غاړه وروباسي، يا داسي وصيت کوي چي يوه اندازه پيسې وريسې خيرات سي څو د آخرت ګټه يې سي، يا يې په قريبانو کي و يو چا ته د يوې خاصي برخي وصيت وکړي چي دومره اندازه مال زما دغه فلاني قريب ته ورکړي، داسي وصيت هر مسلمان کولای سي خو څو خبري پکښي د يادولو وړ دي:

١. وصيت د ده په درېيمه برخه مال کي کېږي يعني دا چي د ده د وصيت مصرف به د ده د مال تر درېيمي حصې زيات نه وي،

(٢٢٦)عن ابن عباس رضي الله عنهما انه سئل عن رجل يصوم النهار ويقوم الليل، ولا يشهد الجماعة ولا الجمعة، فقال: هذا في النار. (أخرجه عبد الرزاق: ٥١٩/١، رقم: ١٩٨٩)

(٢٢٧)و قال ﷺ: من ترك ثلاث جمع تهاونا بها طبع الله على قلبه.(أخرجه ابن أبى شيبة: ٤٧٩/١، رقم: ٥٥٣٣، وأحمد: ٤٢٤/٣، رقم: ١٥٥٣٧، وأبو داود: ٢٧٧/١، رقم: ١٠٥٢)، والترمذى: ٣٧٣/٢، رقم: ٥٠٠)

که زيات وو هغه وصيت به پوره نه عملي کوي، بلکي دومره اندازه به عملي کوي چي د ده درېيمه برخه مال کېږي، په درېيمه برخه کي چي هر څومره عملي سو بس نور به نه عملي کوي که څه هم ده د ټول مال وصيت کړی وي هغه صحيح نه دئ، بلکي د ده د مال د درېيمي څخه به د ده وصيت پوره کېږي که ټول وصيت پوره سو که نه سو.

٢. په قريبانو کي د مال ورکولو وصيت هغه چا ته کولای سي، چي هغه قريب يې د ده په ميراث کي حق نه لري. مثلا: يو سړی زامن هم لري او ورېرونه هم لري، د ده زامن چي موجود وي وراره يې ميراث نه سي وړلای. دی کولای سي چي وصيت وکړي چي زما وراره ته زما د درېيمي څخه دومره مال ورکړئ او د زوی لپاره يې نه سي کولای، ځکه هغه خپله حصه لري، په دې کي هم يو استثنائي صورت سته.

٣. وصيت به د اصلاح په نيت کوي، په فاسد نيت به وصيت نه کوي.

فاسد نيت دا دئ، چي يو څوک د دې لپاره وصيت وکړي، چي قريبانو ته تاوان ورسوي يعني دا چي دی خپله درېيمه په دې نيت خيراتوي، چي د قريبانو ونډه يې لږ -لږ ورسېږي يا يې يو چا ته د دې لپاره ورکوي چي قريبان يې په حق کي کم سي او يا ووايي، چي د فلانی پر ما پور باندي دئ او هغه پورورباندي نه وي. هو! په درېيمه برخه کي دی صلاحيت لري چي خپل د آخرت ګټې لپاره يې وصيت وکړي خو نيت به يې د آخرت د ګټې وي، نيت به يې د دې نه وي چي کوم قريب ته حصه ورکمه کړي که څه هم د ده د هغه څخه هر څومره خوابده وي، که يې دا کار وکړی دا کبيره ګناه ده، ځکه الله ﷻ فرمايي:

﴿يُوصَىٰ بِهَآ أَوۡ دَيۡنٍ غَيۡرَ مُضَآرٍّۚ وَصِيَّةٗ مِّنَ ٱللَّهِۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٞ ۝١٢﴾(٢٢٨)

ژباړه: ... د هغه وصيت تر پوره کولو وروسته کوم چي سوی دئ او د هغه پور تر ادا کولو وروسته کوم چي (پر وفات سوي کس) باندي دئ (دغه وصيت او پور به) د ضرر لپاره نه وي، دا د الله جل جلاله د لوري حکم دئ او الله جل جلاله زيات علم لرونکي او پوره صبر لرونکی دئ.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي: که يو سړی او ښځه شپېته کاله د الله جل جلاله عبادت وکړي او بيا مړه سي، مګر داسي وصيت يې کړی وي چي قريبانو ته پکښې ضرر وي دغه سړي او ښځي ته دوږخ واجب دي.(٢٢٩)

په ځينو روايتو کي راغلي دي، چي يو چا به اويا کاله عبادت کړی وي مګر دا چي په وصيت کولو سره د خپلو قريبانو حصه ورکمه کړې وي او په وصيت کولو کي يې لا نيت دا وي، چي حصه ورکمه کړي د دغه سړي خاتمه به الله جل جلاله بده کړي، ځای به يې دوږخ سي. او يوه سړي به اويا کاله د شر عمل کړی وي مګر په وصيت کي د عدل څخه کار واخلي صحيح وصيت وکړي الله جل جلاله به يې خاتمه نېکه کړي، ځای به يې جنت سي.(٢٣٠)

---

(٢٢٨) سورة النساء، الاية: ١٢.

(٢٢٩) و عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إن الرجل أو المرأة ليعمل بطاعة الله ستين سنة ثم يحضرهما الموت فيضاران في الوصية فتجب لهما النار، ثم قرأ أبو هريرة هذه الآية: من بعد وصية يوصى بها أو دين غير مضار. (الترمذي في سننه، ج: ٤، ص: ٤٣٢، ح:٢١١٧)

(٢٣٠) إن الرجل ليعمل بعمل أهل الخير سبعين سنة فإذا أوصى حاف فى وصيته فيختم له بشر عمله فيدخل النار، وإن الرجل ليعمل بعمل أهل الشر سبعين سنة فيعدل فى وصيته فيختم له بخير عمله فيدخل الجنة. (أخرجه أحمد: ٢٧٨/٢، رقم: ٧٧٢٨، وابن ماجه: ٩٠٢/٢، رقم: ٢٧٠٤)

(٦٣) لویه ګناه: مکر او چم کول

الله ﷻ فرمایي:

﴿وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ﴾[٢٣١]

چم کول یوازي خپله چم کوونکی ځپي.

یعني څوک چي یو چاته چم کوي په هغه چم کي به دی خپله لوېږي او یا به په ده هم دغسي چم کېږي.

رسول الله ﷺ فرمایي: مکر کوونکی او چم کوونکی به په دوږخ کي وي.[٢٣٢]

رسول الله ﷺ پنځه کسان دوږخیان وښوول یو یې د هغوی څخه هغه سړی وښووی چي چم کونکی وي.[٢٣٣]

(٦٤) لویه ګناه: د مسلمانانو جاسوسي کول

څوک چي د مسلمان پټ راز ښکاره کوي یا یې عیب لټوي بیا یې ښکاره کوی لویه ګناه ده، دمسلمان بې عزتی ده او تاوان ورته رسول

[٢٣١] سورة فاطر، الاية: ٤٣.

[٢٣٢] عن قيس بن سعد قال: لولا إني سمعت رسول الله ﷺ: المكر و الخديعة في النار لكنت من أمكر الناس الجراح بن مليح هذا هو النهراني حمصي. (البيهقي في شعب الايمان، رقم: ١١١٠٦)

[٢٣٣] عن عياض بن حمار أن النبي ﷺقال: أهل النار خمسة: الضعيف الذي لا يؤبه له وهو فيكم تبع لا يبغون أهلا ولا مالا. قلت: ويكون ذلك يا أبا عبدالله؟! قال: نعم، والله لقد أدركتهم في الجاهلية وإن الرجل ليرعى على الحي ما به إلا وليدتهم يطؤها، ورجل لا يصبح ولا يمسي إلا وهو يخادعك عن أهلك ومالك ورجدل لا يخفى عليه شيء إلا خانه وإن دق وذكر الكذب وذكر البخل. (صحيح ابن حبان، رقم:٧٤٨٣)

دي. مخکې دا حديث شريف بيان سوی دئ، چې رسول اللهﷺ فرمايلي وه: د مسلمان پر مسلمان دا حق دئ چې نه به يې سپکوي او نه به يې بې عزته کوي.

همدا ډول مسلمان ته جائزه نه ده چې د مسلمانانو حالات کافرانو ته ښکاره کړي، ځکه مسلمان چې هر څومره بد سي خو تر کافر ښه دئ. کله چې حاطب بن ابي بلتعه داسې کار وکړئ حضرت عمرؓ يې د وژلو اراده وکړه خو رسول اللهﷺ منعه وکړه، ځکه دی د بدر په غزاء کې حاضر سوی وو، پوره قصه يې په لاندي ډول وه:

حاطبؓ يو خط د مکې قريشو ته ولېږئ. په خط کې يې ليکلي وه چې مسلمانان پر تاسو باندي د يوې لوي حملې پلان لري، رسول اللهﷺ د جنګ لپاره تياري نيسي. زه پوهېږم چې بل ځای يې مطلوب نه دئ پرته له دې چې پر تاسو به جنګ کوي. فکر وکړئ!

دغه خط يې يوې ښځې ته يې په لاس ورکړی وو. هغه ښځه د مکې لوري ته روانه سوه. رسول اللهﷺ ته اللهﷻ وحې وکړې د دغه حال معلومات يې ورکړئ. رسول اللهﷺ حضرت عليؓ او درې نور اصحابانؓ ولېږل تر څو د دغې ښځې مخته ورسي او خط بېرته راوګرځوي. مبارک اصحابانؓ چې مخته ورغلل ښځه يې د اوښ څخه راشوه کړه چې د اوښ په کجاوه کې ناسته وه، بيا يې پوښتنه ځنې وکړه چې ستا سره خط سته؟ هغې ښځې په جواب کې وويل: زما سره هيڅ خط نه سته. حضرت عليؓ ورته وفرمايل: قسم په اللهﷻ چې د اللهﷻ رسولﷺ درواغ نه وايي او نه موږ دروا غ وايو ته به موږ ته خط راکوې او يا به دي بربنډه کړو د خط پيدا کولو لپاره. ښځې چې د ده مبارک خبري واورېدې پوه سوه چې د خلاصون لاره نه سته پرته له دې

چي خط ورکړم نو خط يې ورکړ. علي ﷺ د ملگرو سره يوځای رسول الله ﷺ ته راوړئ.

رسول الله ﷺ چي وکاتئ د حاطب ﷺ له لوري څخه د مکې قريشو ته ليکل سوی وو او د جنگ حال پکښې ليکل سوی وو. رسول الله ﷺ حاطب ﷺ راوغوښتی پوښتنه يې ځني وکړه چي ولې دي دا خط ليکلی دئ؟ ده په جواب کي ورته وويل: په الله ﷻ قسم کوم چي نه کافر سوی يم او نه منافق يم او نه په ما کي کومه تبديلي راغلې ده، يوازي مي په دې موخه خط وليږئ چي زما اهل و عيال هوري دي د مکې کافران يې حفاظت کوي زما سره يې احسان کړی دئ، ما فکر وکړئ چي دا يو ډول احسان دئ زه به يې ورسره وکړم چي د دوی د احسان بدله سي.

حضرت عمر ﷺ د رسول الله ﷺ څخه اجازه وغوښتل چي د حاطب ﷺ سر ور پرې کړي، ځکه ده د الله ﷻ او رسول الله ﷺ سره خيانت کړی دئ. رسول الله ﷺ ورته وفرمايل: گوره! دغه صحابي د بدر په غزاء کي حاضر سوی دئ ته څه خبر يې چي الله ﷻ و هغه کسانو ته ويلي دي چي بدر ته حاضر سوي وه: تاسو چي څه غواړئ زه يې درکوم. عمر ﷺ د دغه خبري په اوريدو سره وژړل او دا يې وويل الله ﷻ او د هغه رسول ﷺ ښه پوهيږي.[٢٣٤]

---

[٢٣٤] البخاري - الصحيح: ٤ \ ٧٢، حديث: ٤٢٧٤، مسلم - الصحيح: ٢ \ ١٧٠، ٤ \ ١٩٢١ - ١٩٢٢، حديث: ٢٤٩٤، ابن هشام - السيرة: ٢ \ ٣٩٩، الواقدي - مغازي: ٢ \ ٧٩٨ - ٧٩٩، ابن كثير - البداية والنهاية: ٤ \ ٣٣٣ من حديث البيهقي . فانزل الله تعالي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ۝﴾ [سورة الممتحنة، الاية: ١] وانظر : البخاري - الصحيح (فتح الباري - ٤٢٧٤، حديث : ٣٩٨٣)

(٦٥) لویه ګناه: اصحابو کرامو ته بد ویل

زموږ د اهل سنت والجماعة داسي عقیده ده، چي ټول اصحاب نېکان او عادلان دي د هیڅ صحابي په اړه بد ویل جائز نه دي، که یې څوک په اړه بد وایي یا ښکنځل ورته کوي کبیره ګناه ده ځکه ځیني ډلي سته چي بعضو اصحابان بد بولي، د لعنت کلمې ورته کاروي، ښکنځل ورته کوي. مؤمن ته پکار ده چي په کلکه ځان ځني وساتي، ځکه رسول الله ﷺ فرمایي:

تاسو زما اصحابو ته ښکنځل مه کوئ زما دي د الله جل جلاله په ذات قسم وي که چیري د اُحد د غره په اندازه یو څوک سره زر خیرات کړي د یوه صحابي مرتبې نه سي رسېدای او نه به یې نیمایي ته ورسېږي.(٢٣٥)

څوک چي اصحابو ته بد وایي په حقیقت کي د رسول الله ﷺ په وړاندي ګستاخانه عمل دئ.

مولانا زکریا رحمه الله په خپل کتاب "حکایات صحابه" کي د اصحابانو پر محبت زیات ټینګار کړی دئ، چي ځیني برخي یې په کټ مټ ډول دلته رانقلوم:

نبي ﷺ فرمایي: زما څخه وروسته په ابوبکر رضي الله عنه او عمر رضي الله عنه پسي اقتدا کوئ. په یوه حدیث کي راغلي دي، چي نبي ﷺ فرمایي: زما اصحاب رضي الله عنهم د ستورو په شان دي په هر یوه پسي چي اقتدا وکړئ

---

(٢٣٥) عن أبي سعيد قال: قال النبي ﷺ:لا تسبوا أصحابي فلو أن أحدكم أنفق مثل أحدٍ ذهباً ما بلغ مد أحدهم ولا نصيفه. (اخرجه البخاری: ١٣٤٣/٣، رقم: ٣٤٧٠، ومسلم: ١٩٦٧/٤، رقم: ٢٥٤١، وأبو داود: ٢١٤/٤، رقم: ٤٦٥٨، والترمذی: ٦٩٥/٥، رقم: ٣٨٦١)

سمه لار به پیدا کړئ. ډیرو محدثینو په دغه حدیث کي خبري کړي دي په همدې وجه پر قاضي عیاض رحمة الله علیه باندي اعتراض دئ، چي دغه حدیث یې نقل کړي دئ، خو ملا علي قاري رحمة الله علیه لیکلي دي، چي ممکنه ده چي د ده په اند به د بیلو طریقو له امله د اعتبار وړ وي یا په دې وجه چي دا د فضائلو ځای دئ، د فضلیت په ځای کي کمزوری حدیث نقل کول هم جائز دئ.

حضرت انس رضی الله عنه فرمایي چي نبي ﷺ فرمایلي دي، چي زما اصحاب رضی الله عنهم داسي مثال لري لکه په خوراک کي مالګه چي دغه خوراک بې له مالګي ښه کېدا اي نه سي. نبي ﷺ فرمایي: زما د اصحابو رضی الله عنهم په اړه د الله جل جلاله څخه وبېرېږئ دوی د ملامتیا نښه مه جوړوئ. څوک چي د دوی سره محبت کوي هغه زما سره محبت کوي او څوک چي د دوی سره کینه لري هغه زما سره کینه لري، چا چي دوی ته تکلیف ورکړئ هغه ما ته تکلیف راکړئ، چا چي ما ته تکلیف راکړئ هغه الله جل جلاله ته تکلیف ورکړئ او څوک چي الله جل جلاله ته تکلیف ورکړي د الله جل جلاله په راکشولو کي به راسي.

نبي ﷺ فرمایي: څوک چي اصحابو ته ښکنځل کوي پر دغه کس د الله جل جلاله، ملایکو او ټولو انسانانو لعنت دئ او د دغه سړي نه فرض قبلېږي او نه نفل. نبي ﷺ فرمایي: الله جل جلاله ټوله انسانان راچڼ کړل د انبیاوو علیهم السلام څخه پرته په دوی ټولو کي یې دغه څلور کسان غوره کړه: حضرت ابوبکر رضی الله عنه، حضرت عمر رضی الله عنه، حضرت عثمان رضی الله عنه او حضرت علي رضی الله عنه او دوی یې زما پر ټولو اصحابانو رضی الله عنهم باندي بهتر وګرځول.

ابو سختياني رحمة الله عليه فرمايي: کوم چا چي د ابوبکر رضي الله عنه سره محبت وکړئ هغه خپل دين سيده کړی. چا چي د عمر رضي الله عنه سره محبت وکړئ نو د دين روښانه لاره يې پيدا کړه. چا که د عثمان رضي الله عنه سره محبت وکړئ د الله جل جلاله په رڼا سره روښانه سو او چا چي د علي رضي الله عنه سره محبت وکړئ دغه کس نو د دين رسۍ ونيول. څوک چي د اصحابانو رضي الله عنهم ستاينه کوي دغه کس د نفاق څخه پاک دئ، څوک چي د اصحابانو رضي الله عنهم بې ادبي کوي منافق، بدعتي او د سنتو مخالف دئ. زما سره دا بېره ده چي هيڅ عمل به قبول نه سي تر څو د اصحابانو رضي الله عنهم سره محبت پيدا نه سي او د دوی په اړه يې زړه پاک نه سي.

په يو حديث کي راغلي دي، چي نبي صلى الله عليه وسلم فرمايي: اې خلگو! زه د ابوبکر رضي الله عنه څخه خوشحاله يم تاسو د ده مرتبه وپيژنئ، زه د عمر رضي الله عنه، عثمان رضي الله عنه، علي رضي الله عنه، طلحة رضي الله عنه، زبير رضي الله عنه، سعد رضي الله عنه، سعيد رضي الله عنه، عبدالرحمن بن عوف رضي الله عنه او عبيده بن الجراح رضي الله عنه څخه خوشحاله يم تاسو د دوی مرتبه وپيژنئ. اې خلگو! کوم څوک چي د بدر او اُحد په غزاء کي شريک سوي دي الله جل جلاله و هغوی ته بخښنه کړې ده، تاسو زما د اصحابو رضي الله عنهم په اړه زما لحاظ کوئ او د هغو خلگو په باره کي زما لحاظ کوئ چي د دوی لوڼي زما په نکاح کي دي او يا زما لوڼي د دوی په نکاح کي دي، داسي نه چي دغه خلگ د قيامت په ورځ ستاسو څخه د يو څه ظلم مطالبه وکړي او هغه به بيا نه بخښل کېږي.

په يوه حديث کي راغلي دي، چي نبي صلى الله عليه وسلم فرمايي: زما د اصحابانو، زومانو او نورو اصحابانو په اړه زما لحاظ کوئ، څوک چي د دوی په اړه زما لحاظ وکړي الله جل جلاله به د دغه کس په دنيا او

آخرت کې حفاظت وکړي او څوک چې زما لحاظ و نه کړي الله ﷻ د هغه کس څخه بېزاره دئ او د چا څخه چې الله ﷻ بېزاره سي کېدای سي چې پر یو څه باندې ونیول سي.

د نبي ﷺ دا ارشاد هم دئ چې نبي ﷺ فرمايي: څوک چې زما د اصحابو رضي الله عنهم په اړه زما لحاظ وکړي د قيامت په ورځ به زه د ده محافظ يم.

په يوه بل حديث کې راغلي دي، چې نبي ﷺ فرمايي: څوک چې زما د اصحابو رضي الله عنهم په اړه زما لحاظ و نه کړي حوض کوثر ته به را نه وستل سي، ما به يوازي د ليري څخه ويني.

سهل بن عبدالله رحمة الله عليه فرمايي: څوک چې د نبي ﷺ د اصحابانو رضي الله عنهم تعظيم او درنښت نه کوي هغه پر نبي ﷺ ايمان نه دئ راوړی.[٢٣٦]

(٦٦) لويه ګناه: د محمد ﷺ د نامه د اورېدو په وخت کې درود نه ويل

حضرت کعب بن عجرة رضي الله عنه وايي چې نبي ﷺ موږ ته وفرمايل: منبر ته رانژدې سئ. نو موږ منبر ته رانژدې سوو. نبي ﷺ منبر ته وختی پر اوله زينه چې يې پښه کښېښودل "آمين" يې ووايه. بيا چې يې پر دوهمه زينه پښه کښېښودل "آمين" يې ووايه. بيا چې يې پر درېيمه زينه پښه کښېښوده "آمين" يې ووايه. کله چې نبي ﷺ د منبر څخه راکښته سو موږ پوښتنه ځني وکړه، چې يا رسول الله ﷺ! نن موږ ستا

[٢٣٦] ذكره مولانا زكريا رحمة الله عليه في حكايات الصحابة، ص: ٢٣٠، ط: قندهار.

شخه (د منبر ختلو په وخت کې) داسې څه واورېدل چې نور وخت مو نه وه اورېدلي؟

رسول الله ﷺ راته وويل: جبرئيل عليه السلام زما مخته راغلئ (ما چې د منبر پر اوله زينه پښه کښېښوده) ده راته وويل: هغه څوک دې هلاک وي چې د روژې مياشت راسي او ده ته مغفرت نه وسي. ما ورته وويل: آمين! کله چې ما پر دوهمه زينه پښه کښېښوده جبرئيل عليه السلام راته وويل: هغه سړی دې هلاک وي چې ستا نوم د ده په وړاندې ذکر سي او دی پر تا باندې درود و نه وايي. ما ورته وويل: آمين! کله چې ما پر درېيمه زينه باندې پښه کښېښوده جبرئيل عليه السلام راته وويل: هغه څوک دې هلاک وي چې مور او پلار دواړه او يا يو د دوی څخه د سپين ږيروالي په وخت کې ولري او دی په دوی باندې جنت ته داخل نه سي. ما ورته وويل: آمين! (۲۳۷)

په دې حديث کې جبرئيل عليه السلام درې ښراوي کړي دي او نبي ﷺ "آمين" پر ويلی دئ. لومړی خو د جبرئيل عليه السلام ښراوي څه اسانه خبره نه ده بيا چې نبي عليه السلام "آمين" پر ويلی دئ، نو څه حال به يې وي؟ نو سختی يې ښکاره دي. الله جل جلاله دې په خپل فضل سره موږ ته د دې درو ښراوو څخه د ساتني توفيق راکړي او د دې بدو کارو څخه دې مو الله جل جلاله وساتي که نه نو بيا زموږ په هلاک کېدو کې هيڅ شک نه سته.

---

(۲۳۷) عن کعب بن عجرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: احضروا المنبر فحضرنا فلما ارتقى درجة، قال: آمين! فلما ارتقي الدرجه الثانية، قال: آمين! فلما ارتقى الدرجة الثالثه، قال: آمين! فلما نزل قلنا: يا رسول الله ﷺ! لقد سمعنا منک اليوم شيئا ماکنانسمعه. قال: ان جبرئيل عرض لي بعد من ادرک رمضان فلم يغفرله، قلت: آمين! فلما رقيت الثانية قال: بعد من ذکرت عنده فلم يصل عليک. قلت: آمين! فلما رقيت الثالثة قال: بعد من ادرک ابويه الکبر عنده او احدهما فلم يدخلاه الجنة. قلت آمين!

په پورته روایت کې یوه ښرا د هغه چا لپاره سوې ده چې په وړاندې یې د نبيﷺ مبارک نوم ذکر سي او دی درود شریف نه وایي. دغه مضمون په نورو روایتو کې هم راغلی دئ. په همدې وجه ځینو علماوو ویلي دي چه کله د نبيﷺ نوم مبارک ذکر سي نو درود ویل واجب دئ.

د پورتني حدیث پرته په نورو روایتو کې هم د هغه چا لپاره ډیري سزاګاني راغلي دي چې په وړاندې یې د نبيﷺ نوم ذکر سي او دی درود و نه وایي. په ځینو حدیثو کې دغه کس د بخیلانو په ډله کې داخل بلل سوی دئ. همدا ډول بې وفا، د جنت د لاري هېرېدونکي آن تر دې چې په دوزخ کې داخل او بې دینه ورته ویل سوي دي او دا هم راغلي دي چې دغه کس به د نبيﷺ مخ و نه ویني.

تحقیق کوونکو عالمانو که څه هم د دې حدیثونو تأویل کړی دئ خو پر نبيﷺ باندې د درود پرېښودونکي چا لپاره نبيﷺ کوم ښکاره سختي بیان کړې ده، د دې زغمل ګران کار دئ. ولي به نه وي؟! ځکه چې د نبيﷺ احسانات د خپل امت لپاره تر دې هم زیات دي چې په لیکلو او ویلو کې نه راځي، د دې څخه علاوه رسول اللهﷺ پر امت باندې دومره حقونه لري چې و درود نه ویونکي ته هر څومره سزاوي وویل سي ورسره مناسبې دي.

او درود شریف دومره فضائل لري چې د هغو څخه بې برخې کېدل ځانته بدبختي ده تر دې به نو لوی فضیلت چیري وي چې څوک پر نبيﷺ باندې یو وار درود شریف ووایي اللهﷻ پر هغه باندې لس واره رحمت نازلوي. د دې سره – سره د ملایکو دعا، د ګناهونو

بخښنه، د درجو لوړېدل، د اُحد د غره په څېر ثواب پیدا کول، شفاعت ورته واجبېدل او داسي نور هم د درود ویلو پایله ده. همدا ډول د الله‌ﷻ رحمت تر لاسه کول، د الله‌ﷻ د غوسې څخه خلاصون، د قیامت د سختیو څخه خلاصون، د مرگ په وخت کي په جنت کي خپل ځان لیدل او داسي نور د درود شریف ویلو ځانگړي خصوصیتونه دي.

همدا ډول په درود شریف ویلو سره مسکنت لیري کېږي، د الله‌ﷻ او د رسول‌ﷺ په دربار کي نژدېکت پیدا کېږي، پر دښمنانو باندي برلاسي پیدا کېږي، د زړه څخه نفاق او زنگ لیري کېږي، د خلگو محبت ورسره پیداکېږي. همدا ډول په ډېرو حدیثونو کي د درود شریف نور فضائل هم راغلي دي. د فقهي شریفي عالمان په دې خبره په اتفاق دي چي په ټول عمر کي یو ځل عملاً درود شریف ویل واجب دئ او ځینو علماوو اختلاف کړی دئ، وایي چي د نبي‌ﷺ د هر ځلي نامه ذکر کېدو سره درود شریف ویل واجب دئ او ځینو بیا ویلي دي چي مستحب دي.[۲۳۸]

(٦٧) لویه گناه:
قرآن کریم تر یادولو وروسته هېرول

څوک چي قرآن کریم یاد کړي بیا یې یو آیت او یا یو حرف هېر کړي کبیره گناه ده او که ټوله هېرکړي خو بیخي لویه گناه ده، ځکه رسول الله‌ﷺ فرمایي: ما ته د خپل امت ټولي بدۍ او نېکۍ وښوول

---

[۲۳۸] ذکره مولانا زکریا رحمه الله في فضائل رمضان.

سوې، خو ما تر قرآن کريم هېرولو لويه ګناه نه ېکښي وليده که څه هم يو حرف او يو آيت وي. [٢٣٩]

رسول اللهﷺ فرمايي: د قيامت په ورځ چي زما امت ته په بدو اعمالو کي پوره سزا ورکول کېږي او ډېره لويه ګناه د قرآن کريم د يوه سورة هېرول دي وروسته تر يادولو. [٢٤٠]

رسول اللهﷺ فرمايي: کوم سړی چي قرآن زده کړي بيا يې هېر کړي د قيامت په ورځ به د اللهﷻ سره په داسي حالت کي مخ سي چي فلج وهلی به وي. [٢٤١]

(٦٨) لويه ګناه: د اړتيا پرته عورت لڅول

د هرنارينه او ښځي لپاره عورت پټول فرض دئ. د ښځي ټوله بدن عورت دئ، د مخ، لاسو او پښو پرته، دغه غړي هم يوازي هغه چا ته ښکاره کولای سي چې د دې د تل لپاره نکاح ورسره حرامه وي او نامحرمه ته دغه غړي ښکاره کول هم حرام دي.

د نارينه عورت د نامه څخه تر زنګنو پوري دئ.

د نارينه او ښځي دواړو لپاره عورت ښکاره کول کبيره ګناه ده،

---

(٢٣٩) عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: عُرِضَتْ عَلَيَّ أُجُورُ أُمَّتِي حَتَّى الْقَذَاةُ يُخْرِجُهَا الرَّجُلُ مِنْ الْمَسْجِدِ، وَعُرِضَتْ عَلَيَّ ذُنُوبُ أُمَّتِي فَلَمْ أَرَ ذَنْبًا أَعْظَمَ مِنْ سُورَةٍ مِنْ الْقُرْآنِ أَوْ آيَةٍ أُوتِيَهَا رَجُلٌ ثُمَّ نَسِيَهَا. (اخرجه ابوداؤد - في الصلوة باب: ١٦، والترمذي - في الثواب القرآن باب:١٩)

(٢٤٠) عَنْ أَنَسٍ أَنَّهُ ﷺ قَالَ: إِنَّ مِنْ أَكْبَرِ ذَنْبٍ تُوَافَى بِهِ أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَسُورَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ كَانَتْ مَعَ أَحَدِهِمْ فَنَسِيَهَا. (اخرج محمد بن نضر عن انس. أخرجه ابن عدى:٢٨٦/٤)

(٢٤١) عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ:مَا مِنْ أَحَدٍ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ ثُمَّ يَنْسَاهُ إِلَّا لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ أَجْذَمُ. (اخرجه ابوداؤد - في الوتر باب:٢١، والايمان باب: ١)

ځکه رسول اللهﷺ فرمايي: د قضا حاجت پر مهال دې دوه کسان دومره نژدې نه سره کښېني چې يو د بله عورت ته سره ګوري ځکه اللهﷻ د غه کار ډېر بد بولي.[۲۴۲]

رسول اللهﷺ فرمايي: د لڅوالي څخه ځان وساتئ! ځکه ستاسو سره داسې څوک سته چې د قضا حاجت د پوره والي تر مهال پرته ستاسو څخه نه جلا کېږي، نو کله چې يو څوک کوروالي کوي د دغه چا څخه دې حيا کوي او د هغه درنښت دې کوي. يعني کوښښ دې کوي چې هيڅ وخت خپل عورت لڅ نه کړي که څه هم يوازې وي.[۲۴۳]

رسول اللهﷺ فرمايي: تاسو خپل ستر پټ کړئ که د خپلې ښځې او يا مينځې په وړاندې لڅ سي پروا نه کوي. اصحابو کرامو پوښتنه وکړه: يا رسول الله ﷺ! که يو سړی په خونه کې يوازې وي نو هم خپل عورت لڅول ورته جائز نه دئ؟ رسول اللهﷺ وفرمايل: اللهﷻ د دې ډېر مستحق دئ چې انسان حيا ځني وکړي. يعني يوازې به هم عورت نه لڅوي.[۲۴۴]

---

[۲۴۲] وعن ابي سعيد الخدري قال: سمعت رسول الله ﷺ يقول: لا يخرج الرجلان يضربان الغائط كاشفان عورتهما فإن الله يمقت على ذلك. (اخرجه ابن ماجة، رقم: ٣٢٤)

[۲۴۳] عن ابن عمر أن رسول الله ﷺقال: إياكم والتعري فإن معكم من لا يفارقكم إلا عند الغائط، وحين يفضي الرجل إلى أهله فاستحيوهم وأكرموهم. (الترمذي في سننه، ج: ٥، ص: ١١٣، ح:٢٨٠٠)

[۲۴۴] اخرجه ابوداؤد - في الغسل باب: ٢٠، والترمذي - في الادب باب: ٢٢- ٣٩، وابن ماجة - في النكاح باب:٢٨.

(٦٩) لويه ګناه: د لمونځ کوونکي مخ ته تېرېدل

رسول الله ﷺ فرمايي: که يو سړی په دې پوه سي چې د لمونځ کوونکي و مخ ته تېرېدل څومره لويه ګناه ده، نو څلويښت (کاله يا مياشتي) به ودرېږي يعني انتظار به وکړي خو د لمونځ کوونکي مخ ته به تېر نه سي. (٢۴۵)

رسول الله ﷺ فرمايي: که يو سړی سل کاله ودرېږي د ده لپاره غوره دئ تر دې چې د ورور مسلمان مخ ته تېرسي او هغه لمونځ کوي. (٢۴٦)

يادونه:

کوم کس چې لمونځ کوي پکار دا ده، چې داسي ځای لمونځ وکړي چې هلته خلک نه تېرېږي او که د دې خطره وه چې خلک به تېرېږي نو بيا دي ستره ودروي يعني داسي يو شی دي مخته ودروي چې لږ تر لږه اوږدوالی يې نيم ګز وي او پلنوالی يې د ګوتي په اندازه

(٢٤٥)وعن أبي جهيم قال: قال رسول الله ﷺ: لو يعلم المار بين يدي المصلي ماذا عليه، لكان أن يقف أربعين خيراً له من أن يمر بين يديه. (اخرجه البخاري - في الصلوة باب:١٠١، ومسلم - في الصلوة حديث:٢٦١، وابوداؤد - في الصلوة باب:١٠٨، والترمذي - في المواقيت باب: ١٣٤، والنسائي في القبلة باب:١، والدارمي - في الصلوة باب: ١٣٠، ومالک - في السفر حديث: ٣٤-٣٥، و احمد في المسند:٤/ ١٢٩)

(٢٤٦)وقد روي عن النبيِّ ﷺ أنه قال: لأن يقف أحدُكم مائة عام خير له من أن يمر بين يدي أَخيه وهو يصلِّي. (جامع الاصول في احاديث الرسول - النوع الاول في المعترض بين يدى المصلي، تحت رقم:٣٧٣٠)

وي يعني تر دې به کم نه وي زيات که وي خير دئ.

(۷۰) لويه گناه: داسي چا ته جماعت ورکول چي هغوی ځني ناراضه وي

رسول اللهﷺ فرمايي: پر درو (۳) کسانو باندي د اللهﷻ لعنت دئ:

۱. هغه څوک چي خلگو ته امامت ورکوي او هغوی ځني ناراضه وي.
۲. هغه ښځه چي شپه تېره کړي او مېړه ځني ناراضه وي.
۳. هغه مريی دئ چي د بادار څخه تښتېدلی وي. [۲۴۷]

رسول اللهﷺ فرمايي: د درو (۳) کسانو لمونځ نه قبلېږي:

۱. هغه څوک چي خلگو ته لمونځ ورکوي او هغوی ځني ناراضه وي.
۲. هغه څوک چي د عذر پرته لمونځ قضا کوي وروسته يې بيا قضا راگرځوي.
۳. هغه څوک چي آزاد انسان مريی کړي. [۲۴۸]

[۲۴۷] عن ابي سعيد قال: قال رسول اللهﷺ: ثلاث لا تجاوز صلاتهم رءوسهم: رجل أَمَّ قومًا وهم له كارهون، وامرأة باتت وزوجها ساخط عليها، ومملوك فَرَّ من مولاه. (أخرجه البيهقى: ۱۲۸/۳، رقم: ٥۱۲٤)

[۲٤۸] عن عبد الله بن عمر أن رسول الله ﷺقال: ثلاث لا يقبل الله منهم صلاة: الرجل يؤم قومًا وهم له كارهون، والرجل لا يأتى الصلاة إلا دبارًا، ورجل اعتبد محررًا. (أخرجه أبو داود: ۱٦۲/۱، رقم: ٥۹۳، وابن ماجه: ۳۱۱/۱، رقم: ۹۷۰، والبيهقى: ۱۲۸/۳، رقم: ٥۱۲۲)

(۷۱) لویه ګناه: د لمانځه صفونه نه برابرول

رسول اللهﷺ فرمايي: چا که صفونه سره یوځای کړه (یعني په منځ کي یې خالي ځای وو هغه یې پوره کړ) اللهﷻ به یې د جنت سره یوځای کړي او کوم چا که صفونه سره پرې کړه اللهﷻ به یې د جنت څخه پرې کړي.[۲۴۹]

رسول اللهﷺ فرمايي: اللهﷻ او ملایکي پر هغه کسانو باندي درود وايي چي صفونه برابروي.[۲۵۰]

په یو حدیث کي راغلي دي، چي رسول اللهﷺ به په خپل لاس صفونه برابرول او فرمایل به یې: تاسو صفونه برابروئ که نه نو ستاسو زړونه به سره مختلف سي.[۲۵۱]

---

[۲۴۹] عن عبد الله بن عمر أن رسول الله ﷺ قال: من وصل صفا وصله الله، ومن قطع صفا قطعه. (النسائي في سننه، ج: ۲، ص:۹۳، ح: ۸۱۹)

[۲۵۰] عن البراء قال: قال رسول الله ﷺ: إن الله وملائكته يصلون على الذين يصلون الصفوف الأول، وما من خطوة أحب إلى الله من خطوة يمشيها يصل بها صفا. (أخرجه أبو داود: ۱٤۹/۱، رقم: ٥٤۳، والبيهقى: ۲۰/۲، رقم: ۲۱۱۸)

[۲۵۱] عن أبي مسعود قال: كان رسول الله ﷺ يقيم مناكبنا في الصلاة ويقول: لا تختلفوا فتختلف قلوبكم. (الطبراني في معجمه الكبير، ج: ۱۷، ص: ۲۱٥، ح:٥۸۷)

(۷۲) لویه ګناه:
تر امام وړاندي رکوع، سجدې ته تلل

رسول الله ﷺ فرمايي: (تاسو تر امام وړاندي مه ځئ که يو سړی ترامام مخکي ځي نو دی) د دې څخه نه بېرېږي چي سر به يې د خره سي او يا به يې ټول بدن د خره سي. [(۲۵۲)]

يعني څوک چي تر امام مخکي رکوع ،سجدې او يا د بل رکن د ادا په وخت کي ځي دومره لويه ګناه ده، چي الله ﷻ به يې د انساني شکل څخه واوړي ټوله بدن به يې د خره سي او يا به يې سر د خره سي.

په بل حديث کي راغلي دي، چي رسول الله ﷺ فرمايي: هغه سړی چي تر امام وړاندي ځي هغه د دې څخه په امن نه دئ، چي الله ﷻ به يې سر د سپي کړي (يعني که دا عمل وکړي دغه سزا به ويني). [(۲۵۳)]

ابوهريرة رضي الله عنه فرمايي: کوم سړی چي تر امام وړاندي په لمانځه کي پورته کېږي يا کښته کېږي د هغه تندی د شيطان په لاس کي دئ. [(۲۵۴)]

[(۲۵۲)] عن ابي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: أما يخشى أحدكم إذا رفع رأسه قبل الإمام أن يجعل الله رأسه رأس حمار أو يجعل صورته صورة حمار. (أخرجه أحمد: ۵۰٤/۲، رقم: ۱۰۵۵۳، وابن أبى شيبة: ۱۱٦/۲، رقم: ۷۱٤۷، والبخارى: ۲٤۵/۱، رقم:٦۵۹، ومسلم: ۳۲۱/۱، رقم: ٤۲۷، وأبو داود: ۱٦۹/۱، رقم: ٦۲۳، والنسائى:۹٦/۲، رقم: ۸۲۸، وابن ماجه: ۳۰۸/۱، رقم: ۹٦۱)

[(۲۵۳)] عن ابي هريرة قال: قال رسول الله ﷺ: ما يؤمن أحدكم إذا رفع رأسه قبل الإمام أن يحول الله رأسه رأس كلب. (أخرجه الطبرانى فى الأوسط: ۲۹۳/٤، رقم: ٤۲۳۹)

[(۲۵٤)] عن أبى هريرة قال: إن الذى يرفع رأسه قبل الإمام ويخفض قبله فإنما ناصيته بيد الشيطان. (أخرجه عبد الرزاق: ۳۷۳/۲، رقم ۳۷۵۳)

(۷۳) لويه ګناه: د ښځې يوازې سفر کول

د رسول اللهﷺ په زمانه کې چې ښځو کولای سوای چې جماعت ته ولاړې سي د فتنو بېره ډېره کمه وه. په هغه وخت کې هم رسول اللهﷺ د ښځو يوازې سفرکول منع کړی وو، ځکه رسول اللهﷺ فرمايي: ښځه چې پر اللهﷻ او د قيامت پر ورځ ايمان لري يوازې سفر کول ورته روا نه دي تر څو پلار، ورور، مېړه او يا زوی ورسره نه وي.[۲۵۵]

په معاصر وخت کې چې فتنې دومره زياتې دي چې ځان ځنې خلاصول ډېرګران دئ، په داسي وخت کې د ښځې يوازې وتل په يقيني ډول فتنې د ځان سره لري.

علماء فرمايي: د ښځې يوازي وتل کبيره ګناه ده ځکه لوی فساد د ښځې د وتلو له وجهې رامنځته کېږي، چې يو فساد يې زنا ته لار خلاصېدل دي.

[۲۵۵] عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: قال رسول الله ﷺ: لا يحل لامرأة تؤمن بالله واليوم الآخر أن تسافر مسيرة ثلاث إلا ومعها ذو محرم . (أخرجه مسلم: ۹۷۵/۲، رقم: ۱۳۳۸. وأخرجه أيضًا ابن حبان: ٤۳۵/٦، رقم: ۲۷۲۲)

(۷۴) لویه ګناه: د جمعې لمونځ نه کول

رسول الله ﷺ فرمايي: چا که درې اوونۍ د جمعې لمونځ د سستۍ له امله پرېښودئ الله جل جلاله به يې پر زړه باندي مهر ورولګوي (چي په پايله کي به يې د عبادت کولو سره هيڅ مينه نه وي).[۲۵۶]

په بل ځای کي رسول الله ﷺ فرمايي: خبر اوسئ! ډېر ځلي به يو کس يوه رمه پسونه رانيسي بيا به د پسو د څرولو په موخه يو ميل يا دوه ميله ووزي هلته به هم واښه کم سي، بيا به نور هم پسي ولاړسي د جمعې په ورځ راسي خو دی به د جمعې لمانځه ته حاضر نه سي، بيا به دوهمه جمعه راسي بيا به لمانځه ته حاضر نه سي، بيا به درېيمه جمعه راسي بيا به لمانځه ته حاضر نه سي تر داسي بريده چي (د دغه ناوړه عمل په پايله کي به يې) الله جل جلاله پر زړه باندي مهر ولګوي بيا به د خير او شر توپير نه سي کولای.[۲۵۷]

[۲۵۶] حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: حَدَّثَنِي عَبِيدَةُ بْنُ سُفْيَانَ الْحَضْرَمِيُّ عَنْ أَبِي الْجَعْدِ الضَّمْرِيِّ وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: مَنْ تَرَكَ ثَلَاثَ جُمَعٍ تَهَاوُنًا بِهَا طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قَلْبِهِ . (ابوداود، ج: ۱، ص: ۱۵۸، ورقمه: ۸۸۸)

[۲۵۷] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مَعْدِيُّ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ عَجْلَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَا هَلْ عَسَى أَحَدُكُمْ أَنْ يَتَّخِذَ الصُّبَّةَ مِنْ الْغَنَمِ عَلَى رَأْسِ مِيلٍ أَوْ مِيلَيْنِ فَيَتَعَذَّرَ عَلَيْهِ الْكَلَأُ فَيَرْتَفِعَ ثُمَّ تَجِيءُ الْجُمُعَةُ فَلَا يَجِيءُ وَلَا يَشْهَدُهَا، وَتَجِيءُ الْجُمُعَةُ فَلَا يَشْهَدُهَا، وَتَجِيءُ الْجُمُعَةُ فَلَا يَشْهَدُهَا حَتَّى يُطْبَعَ عَلَى قَلْبِهِ. (ابن ماجة، ص: ۸۰، رقم: ۱۱۱۷)

په بل ځای کې رسول الله ﷺ فرمايي: چا که د جمعې لمونځ په قصده قضا کړئ نو يو دينار دي خيرات کړي، که يې يو دينار پيدا کولای نه سو ای نو نيم دينار دي خيرات کړي.[۲۵۸]

په بل ځای کې رسول الله ﷺفرمايي: د جمعې د لمانځه د پرېښودلو څخه منعه سئ که نه نو الله جل جلاله به يې پر زړونو باندې مهر ولګوي بيا به د غافلانو د جملې څخه وګرځي.[۲۵۹]

په بل ځای کې رسول الله ﷺفرمايي: که چا د اړتيا پرته د جمعې لمونځ پرېښودئ الله جل جلاله به يې په داسې کتاب کې په منافق سره نوم وليکي چې بيا به هيڅ وخت نه بدلېږي او نه به خرابېږي.[۲۶۰]

په بل ځای کې رسول الله ﷺ فرمايي: څوک چې پر الله جل جلاله او د قيامت پر ورځ باندې ايمان لري د جمعې لمونځ ورباندې لازم دئ، مګر مريض، مسافر، ښځه، کوچنی او مريی خلاص دي. د دغو کسانو پرته هر څوک چې د بې فايدې کارو په وجه يا د تجارت په وجه د جمعې لمونځ پرېږدي الله جل جلاله به ځني بې پروا سي او الله جل جلاله بې پروا ذات دئ او داسې څوک دئ چې زيات حمد يې ويل کېږي.[۲۶۱]

---

[۲۵۸] حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ حَدَّثَنَا نُوحُ بْنُ قَيْسٍ عَنْ أَخِيهِ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ الْحَسَنِ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: مَنْ تَرَكَ الْجُمُعَةَ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَصَدَّقْ بِدِينَارٍ فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَبِنِصْفِ دِينَارٍ. (ابن ماجه، ج : ٣ ص : ٤٤٣، رقم: ١١١٨، ط: المكتبة الشاملة)

[۲۵۹] أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ قَالَ: حَدَّثَنَا حَبَّانُ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبَانُ قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ الْحَضْرَمِيِّ بْنِ لَاحِقٍ عَنْ زَيْدٍ عَنْ أَبِي سَلَّامٍ عَنْ الْحَكَمِ بْنِ مِينَاءَ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ وَابْنَ عُمَرَ يُحَدِّثَانِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: وَهُوَ عَلَى أَعْوَادِ مِنْبَرِهِ لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنْ وَدْعِهِمْ الْجُمُعَاتِ أَوْ لَيَخْتِمَنَّ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَلَيَكُونُنَّ مِنْ الْغَافِلِينَ. (سنن النسائي، ج: ٥، ص: ٢٠١، رقم: ١٣٥٣، ط: المكتبة الشاملة)

[۲۶۰] وعن ابن عباس أن النبي ﷺقال: من ترك الجمعة من غير ضرورة كتب منافقا في كتاب لا يمحى ولا يبدل. وفي بعض الروايات ثلاثا. (رواه الشافعي، ج: ١، ص: ٣٠٨، ط: المكتبة الشاملة)

[۲۶۱] روى أبو الزبير عن جابر أن رسول الله ﷺقال: من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فعليه الجممة يوم الجمعة إلا مريض أو مسافر أو امرأة أو صبي أو مملوك، فمن استغنى بلهو أو تجارة استغنى الله عنه والله

په بل ځای کي رسول الله ﷺ فرمايي: د جمعې لمانځه ته حاضرېږئ، امام ته نژدې کښېنئ، ځوک چي د جمعې د لمانځه ځخه پاته سي الله جل جلاله به يې د جنت ځخه پاته کړي. [٢٦٢]

(٧٥)لويه ګناه: په دې نيت د يو چا ځخه پور کول چې بېرته به يې نه ورکوي

رسول اللهﷺ فرمايي: چا که د يو چا ځخه مال واخيستئ په دې نيت چي له منځه يې يوسي، اللهﷻ به دی برباد کړي. [٢٦٣]

رسول اللهﷺ فرمايي: کوم سړي چي د يو چا ځخه په دې نيت پيسې پور کړي، چي بېرته به يې ورکوي (خو په ژوند کي يې دا توان پيدا نه کړ چي ادا يې کړي)، اللهﷻ به يې په قيامت ور ادا کړي. او کوم سړي چي د يو چا ځخه په دې نيت پيسې پورکړې چي بيا به يې نه ورکوي، د قيامت په ورځ به د اللهﷻ سره ملاقي سي اللهﷻ به ورته وفرمايي: زه به د خپل بنده حق ستا ځخه اخلم، نو د ده د نېکۍ به

غني حميد. (اخرجه الدار قطني، وقال علماؤنا -رحمهم الله- : ولا يتخلف أحد عن الجمعة ممن عليه إتيانها إلا بعذر لا يمكنه منه الاتيان إليها، مثل المرض الحابس، أو خوف الزيادة في المرض، أو خوف جور السلطان عليه في مال أو بدن دون القضاء عليه بحق. (تفسير القرطبي، ج: ١٨، ص: ١٠٣، ط: المكتبة الشاملة)

[٢٦٢] وأخرج عن سمُرة قال: قال رسول الله ﷺ: احضروا الجمعة، وادنوامن الإِمام، فإن الرجل يتخلّف عن الجمعة، فيتخلّف عن الجنة، وإنه لمن أهلها. (اللمعة في خصائص الجمعة، ج: ١، ص: ٢)

[٢٦٣] حدثنا يعقوب بن حميد بن كاسب ثنا عبد العزيز بن محمد عن ثور بن زيد الديلي عن أبي الغيث مولى ابن مطيع عن أبي هريرة أن النبي ﷺقال: من أخذ أموال الناس يريد إتلافها أتلفه الله. (أخرجه البخاري في الزكاة – باب: ١٨، والاستقراض باب: ٢، وابن ماجة في الصدقات باب: ١١، برقم: ٢٤١١، وأحمد في المسند:٢ / ٣٦١، ٤١٧)

واخيستل سي و هغه چا ته به وركول سي چي ده پور ځني اخيستی دئ. كه يې نيكۍ نه درلودې نو د هغه چا ګناوي به راواخيستل سي چي ده پور ځني اخيستی دئ پر ده به ولوېږي او د هغه پر ځای به دی په جهنم كي سزا تېره كړي. (۲۶۴)

رسول الله ﷺ فرمايي: كوم سړي چې په دې نيت پور وكړئ چې بېرته به يې نه وركوي، د الله ﷻ سره به په داسي ډول ملاقي سي چي غلا كوونكي به وي. (۲۶۵)

رسول الله ﷺ فرمايي: كه څوک مړ سو يو دينار او يا يو درهم پور باندي پاته وو د قيامت په ورځ به د ده د نېكيو څخه وركول كيږي، ځكه په هغه ورځ به نه درهم وي او نه به دينار وي. (۲۶۶)

وصلى الله تعالى على خير خلقه محمد وآله واصحابه اجمعين

(۲٦٤) حدثنا أبو مسلم الكشي ثنا حجاج بن المنهال ثنا حماد بن سلمة عن جعفر بن الزبير عن القاسم عن أبي أمامة أن رسول الله ﷺ قال : من أدان دينا وهو ينوي أن يؤديه أدى الله عنه يوم القيامة، ومن استدان دينا وهو لا ينوي أن يؤديه فمات، قال الله عزوجل يوم القيامة: ظننت أني لا آخذ لعبدي بحقه فيؤخذ من حسناته فيجعل في حسنات الآخر فإن لم تكن له حسنات أخذ من سيئات الآخر فجعلت عليه. (المعجم الكبير، ج: ۸، ص: ۲۴۳، ح: ۷۹۴۹)

(۲٦٥) حدثنا هشتم بن عمار ثنا يوسف بن محمد بن صيفي بن صهيب الخير حدثني عبد الحميد بن زياد بن صيفي بن صهيب عن شعيب بن عمرو . حدثنا صهيب الخير عن رسول الله ﷺ قال: أيما رجل يدين دينا وهو مجمع أن لا يوفيه إياه لقي الله سارقا. (أخرجه ابن ماجة في الصدقات - باب من أدان دينا لم ينو قضاءه) حدثنا هشتم بن عمار ثنا يوسف بن محمد بن صيفي بن صهيب الخير حدثني عبد الحميد بن زياد بن صيفي بن صهيب عن شعيب بن عمرو حدثنا صهيب الخير عن رسول الله ﷺ قال: أيما رجل يدين دينا وهو مجمع أن لا يوفيه إياه لقي الله سارقا. (أخرجه ابن ماجة في الصدقات - باب من أدان دينا لم ينو قضاءه. ورقمه: ۲۴۱۰)

(۲٦٦) حدثنا محمد بن ثعلبة بن سواء ثنا عمى محمد بن سواء عن حسين المعلم عن مطر الوراق عن نافع عن ابن عمر قال: قال رسول الله ﷺ: من مات وعليه دينار أو درهم قضى من حسناته ليس ثم دينار ولا درهم. (أخرجه ابن ماجة في الصدقات - باب:۱۲، برقم: ۲۴۱۴)

Download from:aghalibrary